

Afskrift.

Konungens Befallningshafvandes i Jemt-
lands län utslag i fråga om samman-
slagning af Öhre och Storsjö lappby-
ar till en gemensam lappby.

Gifven i Östersund i landskansli-
et den 15 December 1890.

Enom beslut den 23 Januari och 30 Mars 1889
har Konungens Befallningshafvande, and förordnan-
de af Stadgandet uti 5§ af lagen angående de som-
ske lapparnes rätt till redbete i Sverige den 4 Juni,
verkställt indelning i lappbyar af de för lapparne inom
länst afsatta land och dervid förordnat att till Öre
lappby skulle höras Brunner- och Säverdals, samt Tran-
ris och Kittinges skattefjell samt till Storsjö lappby
Skärvaldals, Mittäldals, Gungris samt Grönfjellens
skattefjell.

På denna indelning snedlertid sednär vi-
sat sig vara mindre lämplig i det hänseende, att
de till de särskilda lappbyarne hörande lappar icke
velat eller kunnat hålla deras renar inom de för dem
anvisade områden, utan renarne med hvarandra
sammanblandades, hvarigenom förvecklingar upp-
stätt, synnerligast i fråga om ersättning för af
renarnes förorsakad skada å angränsande den
bofasta befolkningen tillhörande områden, har Ko-
nungens Befallningshafvande låtit vid sammanträdet
inför den inom länst anstälde lappfogde höra de till
benämnda lappbyar hörande lappar, hvilka dervid,
med undantag af några lappar, som churu inde-
lade till nämnda lappbyar, under flere år med

Utlän afskrift.

Lappfogdekontoret.

deras renar uppkallat sig i Norge och på grund der-
af ej kunnat till sammanträdena kallas, jämte nå-
gra andra lappar, som af tillfällig anledning ej sig
inställt, enhälligt omfattat det vänta förslaget om lapp-
byarnas sammanslagning till en lappby, hvilket af-
ven af lappfogden tillstyrktes.

På grund häraf aktar en Kungens Befallnings-
hafvande skäligen förordna, att Åre och Storjör lappby-
ar skola från och med den 1 Maj 1891 utgöra en enda
lappby, benämnd Åre - Storjör och omfatta Kummer
och Stavedals, Trauris och Kättings, Skarvadal, Midtadals,
Ljungris och Grönfjellens skattefjell; samt att till denna
lappby skola höra de lappar, hvilka förut varit indela-
de till de särskilda lappbyarna; viljande Kungens Be-
fallningshafvande, efter det detta utslag ommit laga-
kraft förordna om val af ordningsmän för den nya
lappbyn, intill hvilken tid de för de nuvarande lapp-
byarnas valda ordningsmän fortfarande kvar inom
sitt område äga att deras befattningar utöfa.

Underdäniga besvär härmot kunna anföras
hos Kongl. Maj:t uti Finansdepartementet inom fyra-
tiofem dagar efter deländet häraf, dagen därfor o-
räknad, dock att menighet som klagar ej är åtgjuten
femton dagars längre besvärstid; kunnande deländet
att räknas från den dag då, efter det utslaget
kunnagjorts i kyrkorna uti de lappbyarnas angränsan-
de socknar, detsamma öfverlemnats till ordnings-
männen för att lapparne tillhandahållas.

Hall
B.

John Ericson

P. G. Kissler.

Rätt afskrifvet; bekräftar Österlund den 8 dec 1894

Ex officio

J. A. Strömström

Afskrift.

Utdrag af protokoll hållet inför Konungens
Befallningshafvande i Jemtlands län å lands-
kansliet i Östersund den 20 Mars 1889.

§ 1.

S.D. på sätt landskansliets protokoll för den 23:de sistlidne januar-
ri utvisar hade Konungens Befallningshafvande med föranledande af
stadgandet uti 5 § af lagen angående de Svenska lapparnes rätt till
renbete i Sverige den 4 Juni 1886 beslutit indelning i lapphyar af
de för lapparne afsatta land inom Jemtlands län, men uppskjutit frå-
gan om indelning af de åt lapparne afsatta land inom provinsen Her-
jeådalen i afväntan å Kongl. Maj:ts nådiga beslut i anledning af väckt
förslag om Särna Norra kronoparks i Kopparbergs län upplåtande till
renbetesland.

Enligt Konungens Befallningshafvande den 4 Februari tillhanda-
kommet nådigt bref af den 31 December 1888 hade Kongl. Maj:t medgif-
vit att Särna Norra kronopark finge af Kongl. Domänstyrelsen upp-
låtas till renbete för lapparne; och hade derefter t.f. lappfogden
A. Suwe, hvilken erhållit uppdrag att efter vederbörandes hörande af-
gifva förslag till indelning af de åt lapparne upplåtna land inom
Herjeådalen jemte omförmälda kronopark, i sådant hänseende insändt
följande handlingar:

- 1) "Protokoll hållet vid utsatt sammanträde
med lappbefolkningen från Mittådalen, uti Ky-
säter den 16 Februari 1889.

Sedan serskild kallelse till sammanträdet blifvit utfärdad,
infunno sig, Jon Nilsson, Torkel Jonasson, Anders Fjellström och
hustrun Sofia Magdalena Thomasdotter, Jon Jonasson, Jon Larsson, Hus-
trun Anna Sara Persdotter och Jon Torkelsson samt Torkel Nilsson.

§ 1.

I enlighet med lagen angående de svenska lapparnes rätt till ren-
bete i Sverige, gillades det uppgjorda förslaget, att Skärvaxdalens,
Mittådalen och Ljungris samt Grönfjellens skatterfjell skulle utgöra
en lapphy, samt inrymma uti förslaget upptagna lappar; Men påyrkade

Utan afgift.

Landskontoret.

lapparne ovilkorligen nödvändigheten af utvidgning af den mark som vid sammanträdet inför Lappkomiteén påyrkats.

§ 2.

I fråga om val till ordningsman inom Lappbyn i enlighet med 9 § af samma lag, förenade sig tillstådesvarande om att Jon Nilsson skulle till befattningen utses.

§ 3.

Lapparne medgåfvo att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande borde för ändamål som afses uti 22 § af meranämnda lag, utarrendera rättighet till slått och jagt samt fiske undantagande dylikt i sjöarne Daddsjön, Stentjernarne och Öretjernarne samt Skärvaxsjön, Holmsjön och Kroktjern.

Vidare förekom ej.

Dag som ofvan.

Adolf Suwe.

Justeradt: Jon Nilsson Jon Jonasson Jon Larsson."

2) "Förslag till lappbyarnes indelning inom Jemtlands län.

Funäsdalens lappby omfattande Skärvaxdalens Mittådalens och Ljungris samt Grönfjelllets skattefjell inom Herjedalen.

Lapparnes namn	Lapparnes födelsår	Uppgifvet antal renar	Anteckningar
Uti denna Lappby torde inrymmas:			
Jon Elias Jacobsson	1848	2000	
Hustru Margret Jonsdotter	1840		
Barn: Jon Nilsson	1868		
Torkel Nilsson	1870		
Kils Nilsson	1872		
Maria Nilsdotter	1876		
Brita Jacobsdotter	1883		
Torkel Jonasson	1852	300	
Hustru Brita Jacobsdotter	1858		
Barn: Anna	1879		
Sanni	1881		
Maria	1883		

Sigrid	1886	
Torkel Larsson	1844	30
Hustru Kristina Jonasdatter	1842	
Barn: Jon	1871	
Karin	1867	
Torkel Nilsson Fjellsten	1830	
Hustru Lucia Andersdatter	1834	
Barn: Anders	1870	
Anders Fjellström	1831	120
Hustru Sofia Magdalena Tomasdatter	1839	
Barn: Anna Lucia	1876	
Jonas Andersson Fjellström	1844	
Jon Larsson d.ä.	1821	10
Jonas Jonsson palm	1841	
Olof Fredricsson	1843	
Jon Jonasson	1849	1000
Hustru Lucia Larsdatter	1851	
Barn: Elisabet	1873	
Anna Lisa	1875	
Jonas	1880	
Sigrid	1882	
Anna Sara	1878	
And. Thomasson Kant	1836	
Son Albin	1885	
Olof Thomasson Kant	1829	
Anna Lucia Thomasdatter Kant	1846	60
per Andersson	1811	
Barn: Sigrid	1850	
Torkel	1854	
Jon Larsson	1848	20
Hustru Brita Stina Nilsdot- ter	1844	
Barn: Nils	1883	
Lars	1885	

Lars Jonsson	1826	130
Hustru Anna Sara Persdotter	1847	
Barn: Anna Margreta	1868	
Nils	1873	
per	1878	
Lars	1880	
Olof Renander	1827	
Hustru Eva Lisa Olofsdotter	1838	
Barn: Karin	1859	
Anna Sofia	1861	
Elisabet	1871	
Maria	1879	
Anders	1868	
Anders Jacobsson Renander	1859	
Nils Jacobsson Renander	1866	
Mårten Jacobsson Renander	1868	
Karin Jacobsdotter Renander	1870	
Enkan Eva Hansdotter	1810	
Summa		3.670
samt bofaste tillhörige		400
Anses böra tilläggas 100 %		4.000
Summa		8,070

Funäsdalen den 16 Februari 1889

Adolf Suwe. "

- 3) "Protokoll hållet vid utsatt sammanträde med lappbefolkningen inom Rutfjellet uti Mögvålen den 14:de februari 1889.

Sedan serskild kallelse till sammanträde blifvit utfärdad, infunno sig, Jonas Mårtensson Ringdahl, Anders Persson, Nils Olofsson Renberg, Olof Klementsson, Anders Larsson Doj och hustru Malin Doj samt Jonas Larsson och hustrun Elisabet Larsdotter.

§ 1.

I enlighet med 5 § af lag angående de svenska lapparnes rätt

till renbete i Sverige, gillades förslaget att Särna Norra kronopark af Kopparbergs Län skulle utgöra en lappby och benämnas Idre Lappby, samt inrymma: Pål Zakrisson med hustru och barn, Anders persson med hustru och barn, Jonas Mårtensson Ringdahl med hustru och barn, Mårten Andersson Ringdahl, Lars Andersson Holm med hustru och barn, Jonas Hansson, Torkel Hansson och Olof Hansson, Olof Klementsson med hustru och barn, Hans Olofsson Kant med hustru och son Olof Hansson Kant.

Framhållande lapparne dock nödvändigheten af utvidgning af kronoparken, af enskild tillhörig mark i och för vårbete.

§ 2.

I fråga om val till ordningsman uti Idre Lappby enligt 9 § af samma lag förenade sig tillstädesvarande om att Anders persson skulle till denna befattning utses.

§ 3.

Tillkännagåfvos för lapparne uti denna lappby, som omfattar Särna Norra kronopark eller Långfjell och Slugafjell hvilka blifvit på grund af Kongl. Maj:ts nådiga bref den 31 sistl. December upplättna till renbete att de ega ställa sig till noggrann efterrättelse hvad för bofaste är stadgadt i fråga om skogseld, Att de tillsvidare skola ega att för bränsle samt slöjd och byggnadsvirke använda endast torrskog och vindfällan samt björk, äfvensom kortväxta, till timmer ej dugliga barrträd; att de ega rättighet till jagt endast å rofdjur; samt att de ega fiske rätt inom kronoparken endast till hushöf.

§ 4.

Uti Tännäs Lappby som skulle inrymma: Nils Jonasson Fjellberg med hustru och barn, Henric Torkelsson Fjellberg med hustru och barn, Anders Mårtensson Ringdahl med hustru och barn, Anders Jonasson Fjellberg, Anders Olofsson Kant med hustru och barn, Ol. Andersson Rensberg, Anders Andersson Rensberg, Klement Olofsson Kant med hustru, Nils Olofsson Rensberg med hustru och barn, Nils Andersson med hustru, Anders Olofsson Fjellner, Anders Olofsson, Thomas Jonasson, Nils Thomasson, Märta Olofsdotter Rensberg med son Nils Jonasson, Sigrid Jonassdotter, Anna Stina Olofsdotter, Olof Andersson Kant, Nils Olofsson Kant, Karin

Olofsdotter Kant, hvarjente tillika öfverflyttas från Mittådalen, Anders Larsson Doj med hustru samt Jonas Larsson med hustru och barn, hvilket förslag gillades och godkändes.

§ 5.

I fråga om val till ordningsman i Tännäs Lappby enade sig tillstädesvarande om att Nils Olofsson Rensberg skulle dertill utses.

§ 6.

Tillkännagafs för Lapparne, att de egde rätt till bete för sina re-
nar å de hemmansegor som blifvit för Kongl. Maj:ts och Kronans räkning
inköpte, undantagandes inegorna, hvilka för blifvande åboer undantagas.

§ 7.

Lapparne framhöllo nödvändigheten af den vid sammanträdet inför
Lappkomitén påyrkade utvidgningen af Rutfjället, för att med omsorg kun-
na bedriva renskötseln.

§ 8.

Lapparne medgäfvö att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande borde för
ändamål som afses uti 22 § af mera nämnda lag, utarrendera rättighet,
till slått, fiske och jagt.

Vidare förekom ej.

Dag som ofvan

Adolf Suwe.

Justeradt: Nils Rensberg Jonas Mårtens Ringdahl

A. Doj Anders Persson."

4) "Förslag till Lappbyarnes indelning inom Jemtlands Län.

Idre Lappby omfattande Långfjell och Sluggfjell eller Särna Norra
Kronopark inom Kapparbergs län.

Lapparnes namn.	Lappar- nes fö- delseår	Uppgif- vet an- tal re- nar	Anteckningar
Uti denna lappby torde inrymmas:			
pål Zakrisson	1811	500	
Hustrun Min Olofsdotter	1817		
Dotter Maria	1850	100	
Anna	1855	100	

Anders persson	1840	150	
Hustru Klin pålsdotter	1843		
Barn pål	1877		
Helena	1881		
Jonas Mårtensson Ringdahl	1845	150	
Hustru Sigrid pålsdotter	1835		
Barn: Maria	1879		
Mårten Andersson Ringdahl	1816		Ätnjuter understöd
Lars Andersson Holm	1844		vistas i Norge
Hustru Malin pålsdotter	1845		
Barn: Klin	1872		
Arita	1877		
Sigrid	1868		
Jonas Hansson	1852	25	
Torkel Hansson	1855	8	
Olof Hansson	1848	100	
Olof Klementsson	1848	60	
Hustru Maria Magdalena Hans-	1858		
dotter			
Barn: Märta	1879		
Iva	1877		
Axel Vilhelm	1866		
Karin	1888		
Hans Olofsson Kant	1825		
Hustru Anna Sofia Jönsdotter	1839		
Barn: Olof Hansson	1861	100	
Lucia Matilda	1863		
Summa		1293	
samt bofaste tillhörige		847	
anses böra tilläggas 50 %		1000	
Summa		3140	

Tännäs den 14 februari 1889

Adolf Suwe."

5) "Förslag till Lappbyarnas indelning i Jemtlands Län.

Tännäs Lappby omfattande Rutfjellet inom Herjedalen:

Lapparnes namn	Lappar- ned fö- delseår	Uppgif- vet an- tal re- nar	Anteckningar
Uti denna lappby torde inrymmas:			
Nils Jonasson Fjellberg	1814		vistas i Myssjö
Hustru Sigrd Maria Jonsdotter	1822		
Barn: Märta	1858	8	
o.ä. dott. Sigrd Maria Pålsdotter	1882		
Henric Torkelsson Finn	1840		Fattig vistas i bygden.
Hustru Anna Sofia Fjellberg	1851		
Barn: Sigrd Maria	1881		
Nils	1883		
Anders Mårtensson Ringdahl	1850		vistas i Berg
Hustru Elisabet Maria Fjellberg	1846		
Barn: Engla Maria	1881		
Mårten	1883		
Anders Jonasson Fjellberg	1821		vistas i Berg el- ler Öviken
Hustru Anna Maria Andersdotter	1822		
Barn: Anders	1863		
Anders Olofsson Kant	1841	60	
Hustru Anna Kristina Andersdotter	1858		
Olof Andersson Rensberg	1860	8	
Anders Andersson Rensberg	1868	20	
Klement Olofsson Kant	1819	5	vistas i bygden
Hustru Märta Olofsdotter	1819		
Nils Olofsson Rensberg	1843	500	
Hustru Brita Cesilia Mårtensdotter	1848		
Barn: Mårten	1870		
Olof	1869		
Jon	1880		
Henric	1884		

Hans Axel	1877		
Anna Märta	1888		
Nils Andersson	1849	100	
Hustru Malin Andersdotter	1856		
Enkan Karin Jonasdotter	1819		åtnjuter understöd
Anders Olofsson Fjellner	1826		
Anders Olofsson	1829		Döfstum
Thomas Jonasson	1831		Vistas i Norige
Nils Thomasson	1859		
Märit Olofsdotter Rensberg	1829	5	
c.ä. son Nils Jonasson	1867		
Sigrid Jonasdotter	1821	5	
Anna Stina Olofsdotter	1831		
Olof Andersson Kant	1815		vistas i Norige
Nils Olofsson Kant	1846	3	
Karin Olofsdotter Kant	1843		vistas i Norige
Jonas Larsson	1846	400	
Hustru Elisabet Larsdotter	1856		
Barn: Lars	1878		
Enkan Karin Torkelsdotter	1819	30	
Anders Larsson Doj	1853	500	
Hustru Malin Fjellberg	1850		
Torkel Klements son	1849	40	
Summa		1684	
samt bofaste tillhörige		858	
anses böra tilläggas 50 %		1250	
Summa		3792	

Tännäs den 14 Februari 1889

Adolf Suwe."

Och fann nu Konungens Befallningshafvande skäligt den föreslagna indelningen fastställa; dock med bestämmelse att benämningen "Funäsdalens lappby" skulle utbytas mot "Storsjö lappby".

Kungörelse om indelningen skulle utföras samt beslutet

genom utdrag af protokollet menigheter~~u~~delgifvas; hvarjente till veder-
börandes efterrättelse skulle antecknas, ~~att~~ underdåniga besvär öfver
beslutet kunde anföras hos Kongl. Maj:t uti Dess Civil Departement ^{inom fyrtiofem dagar} ef-
ter delfåendet häraf, samma dag oräknad, vid talans förlust; dock att
menighet, som ville klaga, egde åtnjuta femton dagars längre besvärstid.

In fidem:

P. G. Rissler.

Rätt afskrifvet betygar Östersund i landskansliet den 3 september 1912.

På tjänstens vägnar:

COU.
CH

H. J. Jönsson

TÅSSÅSENS LAPPBY: omfattande Tåssås-och Hundshögs skattefjäll samt inköpta fyllesjorärdar inom Övikens socken med gräns mot Anarisets lappby av Storåns vattendrag, Manasjön och Blankån och dalgången från denna å till Dörresjön och vidare högsta fjällryggen till Lundörrespasset.

Uti denna lappby torde inrymmas:

Hans Nilsson Fjällstedt	1872	100
Jakob Nilsson	1875	120
d. Märta Magdalena	1905	
Lisbet Andersdr.	1855	
h.d. Maria Magdalena	1890	
Anna Kristina Fjällberg	1885	
h.d. Elin Maria Elis. Andersdr.	1906	
h.s. Johan Aron Kopparberg	1908	
h.d. Linnea Kristina	1910	
Anders Andersson Fjällberg	1863	
h. Sigrid Andersdr.	1858	
d. Anna Maria	1888	
d. Karin	1894	
d. Amalia	1899	
d. Tekla	1912	
Jonas Paulus Fjällner	1877	
h. Kerstin Olofsdr.	1866	
Fredrik Nilsson	1860	160
h. Kristina Margareta Nilsdr.	1866	
d. Maria Magdalena	1893	60
d. Elin Kristina	1898	84
s. Nils Elias	1905	20
Nils Nilsson	1854	30
h. Märta Maria Olofsdr.	1839	
Lars Jonsson Doj	1885	30
h. Gunilla Pålssdr.	1880	32

Lars Fredrikssons ä.		
Sofia Albertina Magd. Andersdr.	1861	
s. Anders	1885	
d. Marta Maria	1889	
d. Anna Lisa	1898	
Mils Jonsson	1841	
h. Malin Marolina Klemetsdr.	1840	
Klemet Martin Nilsson	1875	85
h. Sigrid Magd. Jonsdr.	1882	
h.s. Jon Leonard	1905	
Jon Fredriks. ä. Marin Persdr.	1842	
d. Sigrid	1881	80
h.d. Anna Margareta	1904	
Anders Torkelsson Fjälsten	1870	
Mils Torkelsson	1849	80
B ngt Olof Olofsson	1864	303
h. Margareta Jonsdr.	1872	
d. Elin Maria	1900	45
d. Marin	1902	
s. Olof Jonas	1906	22
Pål Fredrik Nilsson	1858	425
h. Kristina Maria Olofsdr.	1866	
Mårten Nilssons änka		
Maria Cecilia Nilsdotter	1860	37
d. Sigrid Kristina Klemetsdr.	1888	15
h.d. Maria	1912	
d. Magda Junetta Mårtensdr.	1899	35
Jonas Torkelsson	1844	385
h. Elin Maja Bengtsdr.	1845	
s. Jon	1879	140
s. Elias	1888	65
Torkel Jonsson	1877	100
h. Margareta Pålssdr.	1881	

d. Maria	1908	
d. Ingrid	1910	
d. Klara	1912	
Nils Anton Tomasson	1880	200
h. Lucia Jonsson	1888	80
Ä. Kerstin Torkelsdr.	1843	
Summa renar		2793

ANARISETS LAPPBY: omfattande Sällsjö och Anarisets skattefjäll
den del av Hittings skattefjäll, som är belä-
gen öster om Storådörets älgång och Vålån, in-
köpta hemmanet Fångåmon och av hemmanen Vallbo
och västra Vålådalen delarna öster om Vålån
med ovan beskrivna gräns mot Tåssåsens lappby.

Uti denna lappby torde inrymmas:

Maria Tomasdr.	1873	15
Lisbet Tomasdr.	1862	
h. s. Olof Tomas Antanasius	1887	
h.d. Karin Laurentia Larsson	1892	
h.s. Nils Anders Lilja	1901	
Mårten Tomasson Fjällsten	1849	
Torkel Persson d.ä.	1854	12
h. Anna Margareta Tomasdr.	1860	
s. Petter	1892	
s. Tomas	1894	
s. Anders	1896	
s. Nils Olof	1899	
Tomas Andersson Renander	1835	
Per Mfraim Granstedt	1861	
h. Karin Olofsdr.	1851	
s. Nils Emil	1888	
d. Elisabet Maria Cecilia	1891	
d. Beda Helena Karolina	1893	
Jonas Lars. ä. Brita Larsdr.	1825	
Nils Jonasson d.y.	1858	90
h. Kerstin Pålssdr.	1862	
d. Sigrid Magdalena	1891	
s. Jonas	1898	
s. Nils Paulus	1901	
s. Lars	1905	

Jakob Olofsson	1871.	45
h. Maria Margareta Pålsdr.	1870	
d. Elin Maria	1906	
Torkel Andersson	1878	24
Daniel Anders.ä. Maria Persdr.	1847	40
s. Per Danielsson	1876	70
s. Lars Henrik Danielsson	1881	120
s. Daniel Danielsson	1889	90
s. Anders Danielsson	1878	90
hans h. Regina Larsdr.	1888	
Nicolaus Nilsson	1864	30
h. Katarina Johansdr.	1851	
fosterson Nils Elias Jakobsson	1907	
Lars Påls.ä. Elin Persdr.	1851	25
s. Jon	1885	20
d. Maria Charlotta	1891	15
Per Paulus Larsson	1875	325
h. Kristina Margareta Persdr.	1875	
d. Elin Margareta	1906	10
d. Anna Kristina	1908	
Lavus Larsson	1878	60
Summa renar		1081

ut flyttat till Tassaren

TRANRIS LAPPBY: omfattande Tranris skattefjäll, av Hittings skattefjäll delen väster om Vålån och Storådörets dalgång, av Bunner eller Täfvendals skattefjäll den del som är belägen öster om en linie, som tänkes dragen efter högsta fjäll-^{-ån} ryggen mellan Bunner- och Västerån och vidare i rak linie över högsta Kleutjen till Herrängsejöarna varifrån gränsen mellan Täfvendals och Hittings skattefjäll följes till Härjedalsgränsen, inköpta hemmanen Skårsdalen, Östra Vålådalen, Landverks och Brattlands fyllnadsjordar, av Vallbo och västra Vålådalen delarne väster om Vålån, med gräns mot Anarisets lappby om Vålån och Storådörets dalgång.

Uti denna lappby torde inrymmas:

Nils Nilsson Fjällsten	1844	
h. Sigrid Tomasdr.	1846	
s. Jonas	1878	60
d. Lisbet Maria	1880	
h.ö. Lora Gunborg	1904	
s. Lars	1887	40
d. Sofia Magdalena	1890	
Jonas Torkels ä. Maria Nilsdr.	1842	
d. Sofia Magdalena	1876	25
d. Kristina	1879	25
d. Klara Margareta	1886	25
s. Jonas	1887	70
Nils Jonasson Nordsköld	1867	197
h. Pauline Jonssen	1878	
Bernhard Teodor Torkelsson	1896	
Jon Fällsson Fjällström	1876	25
h. Brita Jonasson	1874	
s. Paulus Laurentius	1903	
s. Jonas Emanuel	1903	
s. Jon Teodor	1906	

Tomas Jonasson	1871	100
h. Anna Maria Jonsdr.	1877	140
Nils Nilsson Fjällsten	1867	38
h. Anna Lucia Fjällström	1876	
d. Margareta Sofia	1910	
Summa renar		745

HANDÖLSDALENS LAPPBY: omfattande de delar av Skärvaxdalens, Mittådalens och Ljungris skattefjäll, som äro belägna norr om Hesälven, västra och östra Helagesjöarna och östra Helagsån, inköpta hemmanen Inbågen, Knaforsholm och Bunnerviken samt den del av Bunner eller Täfven-dals skattefjäll, som är belägen väster om Tranris lappbys västgräns.

Uti denna lappby torde inrymmas;

Jon Elias Jakobsson	1848	
h. Elisabet Jonsson	1870	
s. Jakob Elias	1899	
Nils Tomasson Almark	1866	
Olof Liljedal	1887	
h. Märith Kristina Jonsdr.	1894	
Albin Andersson Kant	1885	
Anna Nilsdr.	1854	
Torkel Jonass.ä. Brita Jakobsdr.	1858	
d. Maria Magdalena	1883	
h.s. Jon	1910	
s. Jonas	1888	
s. Jakob	1890	
s. Jon	1894	
s. Torkel	1900	
Lisbet Maria Nilsdr.	1852	
Sofia Magdalena Persdr.	1852	
Mårten Jonasson Häll	1840	
h. Sofia Pålsdr.	1840	
Lars Larsson Kroik	1875	500
h. Anna Brita Nordkvist	1875	
s. Anders Laurentius	1899	
s. Mattias Alfonius	1901	
d. Fridborg Maria	1903	

s. Teodor Fridolf	1906
d. Alma Linnea	1908
s. Axel Arvid	1911
s. Ingemar Kristoffer	1912

Summa renar	500
-------------	-----

MITTÅDALENS LAPPBY: omfattande de delar av Skärvaxdalens, Mittådalens, Ljunggris och Täfvendals skattefjäll, som äro belägna söder om Neaälven, västra och östra Helags-sjöarna och östra Helagsån; Ljusnedals bruksägen-dom med undantag av den söder om Grönån och Ljus-nen belägna del därav.

Uti denna lappby torde inrymmas:

Per Larsson	1878
Jon Nils. ä. Marin Torkelsdr.	1867
d. Märta Kristina	1891
d. Brita Maria	1894
s. Nils Teodor	1896
d. Märta Junetta	1900
d. Marin Sofia Magdalena	1902
d. Anna Teresia	1906
Torkel Nilsson	1871
h. Suni Torkelsson	1881
h.s. Torkel Edvin	1902
s. Nils Teodor	1905
s. Jon Martin	1907
s. Bernhard Olof	1911
Nils Jonasson Ringdal	1867
h. Anna Margareta Larsdr. Doj	1868
s. Lars	1890
d. Märta Albertina	1892
d. Anna Sara	1894
d. Signe Amalia	1898
Jon Jonassons änka	
Lucia Larsdotter Doj	1851
Jonas Larsson	1845
h. Lisbet Larsdr. Doj	1856
s. Anders Jonas Rensköld	1897

Nils Nilsson	1873
h. Anna Sara Jonsdr.	1878
s. Jon	1901
s. Nils Axel	1904
d. Märta Lucia	1906
Lars Jonasson Renfelt	1878
d. Märta Elisabet	1906
s. Jonas	1908
d. Elsa Maria	1910
s. Jon Elias	1912
Jonas Jonasson	1880
h. Anna Brita Jonasson Ringdal	1888
s. Jon	1907
d. Anna Paulina	1909
s. Jonas	1911
Jon Torkelson	1871
h. Anna Lisa Jonsdr.	1875
s. Torkel Alexander	1907
d. Julia Lucia	1909
Nils Larsson Axman	1873
h. Maria Kristina Johansdr.	1876
s. Lars Johansson	1909
Nils Jakobson	1866
Mårten Jakobson	1868
Torkel Larsson	1844
h. Kristina Jonsson	1842
Jon Larsson Doj	1848
h. Brita Stina Nilsdr.	1844
Jonas Jakobson	1845
h. Anna Sofia Renander	1861
d. Elisabet	1893
d. Söner Junette	1896

d. Maria Ottilia	1903
d. Karin Lucia	1906
Karin Olofsdr. Renander	1859
Anders Herman Henriks. Renander	1891
Anders Jakobsson	1859
Karin Jakobsdr. Renander	1870
s. Olof Martin Vilhelm	1901
s. Jakob	1906
Anna Lucia Kant	1846
Sigrid Persdr.	1850
Jonas Fjällström	1844
Hans Olofsson Kants ä.	
Anna Sofia Jonsson	1839
Olof Renander	1827
Anders Olofs. Renander	1868
Karin Olofsdr. Kant	1843
Margareta Jonsdr.	1867
Jonas Jakobsson	1845
h. Anna Sofia Olofsdr.	1861
Torkel Larsson	1887
Malin Fjällberg Doj	1850

TÄNNÄS LAPPBY: omfattande Rutfjället och Grönfjällets skattefjäll, den på södra sidan Grönån och Ljusnan belägna del av Ljusnedals bruksegendom samt inköpta hemmanen Högvålen, Sörvattnet, Tännäs kyrkoby, n:ris 4, 9, 10 och 26, Funäsdalen n:ro 10, 14, Valmåsen n:ro 2, av Tännäs, Funäsdalens och Valmåsens skifteslag.

Uti denna lappby torde inrymmas:

Nils Rensbergs änka

Anna Sara Persdotter	1847	115
Mårten Nilsson Rensberg	1870	130
h. Elisabet Olofsdr. Rensander	1871	
h.d. Anna Krist. Aug. Tomasdr.	1893	8
s. Nils	1912	
Hans Axel Rensberg	1876	63
h. Anna Tomina	1871	
Olof Nilsson Rensberg	1869	150
h. Johanna Nicolea Nilsdr.	1872	
s. Nils Mattias	1900	40
Jon Nilsson Rensberg	1880	212
h. Anna Lisa	1892	
Anders Andersson Rensberg	1868	120
h. Sigrid Nilsdr. Fjällsten	1873	
s. Nils	1909	
d. Sofia	1911	
Nils Andersson Labbi	1849	60
h. Malin Andersdr. Rensberg	1856	
Nils Andersson Nordfjäll	1873	130
h. Marta Junetta Kårtensdr.	1871	
s. Anders	1896	20
d. Maria Elisa	1899	16
s. Matteus	1903	6
s. Petrus Daniel	1906	
Paulus Jonasson d.d.	1864	60

Paulus Jonasson d.y.	1875	75
Jonas Pedersen Middagsfjeld.	1872	130
h. Eva Olofsdr.	1877	
fosterson Paulus	1910	
Nils Henriksen	1883	
Olof Andersson Kant	1887	80
Anna Magd. Andersdr. Kant	1890	22
Johannes Henriksen	1885	
Olof Andersson Rensberg	1860	
h. Karin Tomasson	1865	
d. Anna Kristina	1894	2
d. Johanna Karolina	1898	
d. Maria Margareta	1905	
s. Nils	1910	
Anders Olofsson Kants ä.		
Anna Krist. Andersdr. Rensberg	1858	
Nils Tomasson	1859	
d. Anna Sofia	1897	
d. Mali Emma Kristina	1899	
Nils Tomas. Vildenfeldts ä.		
Maria Olofsdr. Renander	1879	
d. Karin Elise	1904	2
d. Liss Margareta	1905	
d. Olga Tomina	1907	
s. Nils	1912	
Anders Mårtensson Ringdals ä.		
Elisabet Maria Fjällberg	1846	
d. Engla Maria	1881	
s. Nils	1886	
Mårten Olofsson	1886	

Summa renar

1441

IDRE LAPPBY: omfattande den (del av Särna Norra kronopark angränsande Kronan tillhöriga) mark som begränsas i söder av 5 parallellen från Lillherrdals rågång till Hågan, i sydsydost av nämnda vattendrag till dess utlopp i Mällsjön, i öster av denna sjös västra strand och Österdalälven till Gröfvelåns utlopp, i söder och väster av sistnämnda vattendrag och deras biflod Olån invid gränsen mot Norge samt i norr av Tännäs och Lillherrdals socknar.

Uti denna lappby torde inrymmas:

Malin Fjällbourg	1849	85
Jonas Persson	1848	950
h. Maria Kristina Andersdr.	1852	
d. Maria Magdalena	1889	350
Sakarias Benediktus Jonasson	1870	95
h. Maria Jönsdr.	1878	
s. Jöns Mattias	1909	
Jon Jonasson	1867	200
h. Sigrid Kristina Persdr.	1866	
s. Per Rickard	1895	40
s. Jonas	1897	20
d. Margareta Magdalena	1900	25
s. Lars Folke	1902	18
s. Jon Oskar	1906	6
Jonas Lorentz Mårtensson	1865	80
h. Brita Nilsdr. Fjällsten	1871	
Olof Andersson	1886	60
Anna Pålsson	1855	24
Anders Pers. & Elin Pålsson	1843	
d. Helena Andersson	1881	28
h.s. Paul	1901	
h.s. Anders Emanuel	1906	
Jonas Mårtensson Ringdal	1845	

d. Maria	1878	32
h.d. Sigrid Junetta	1906	
Jonas Hansson Fjällners ä.		
Maria Pålsdr.	1850	9
Terkel Hansson	1855	
Olof Klemetsson	1847	
h. Maria Magd. Hansdr.	1858	
d. Maria Kristina	1897	2
d. Elisabet	1901	2
Olof Hansson Kant	1861	
h. Elin Larsson Holm	1872	
s. Hans Axel	1896	1
s. Lars Teodor	1897	2
s. Melker Emanuel	1900	
s. Jon	1904	10
d. Anna Matilda	1906	2
d. Maria	1908	
Olof Hansson Fjällner	1848	9
h. Sigrid Larsdr. Holm	1868	
s. Hans Axel	1902	
s. Lars Herman	1894	
d. Karin Magdalena	1906	

Summa renar 2050

Östersund i lappfogdekontoret den 15 januari 1915.

Abr. Staaff.

Rätt avskrivet betygar Östersund i landskontoret den 22 juni 1915.

Ex officio;

Guillaume Landen

*1000
1. R.*

Utdrag af protokoll, hållet inför Konungens Befallningshafvande i Jemtlands län
å Landskansliet i Östersund den 23 Januari
1889.

§ 1.

S.D. T.f. Lappfogden A. Suwe hade af Konungens Befallningshafvande erhållit uppdrag att ej mindre efter vederbörandes hörande afgifva förslag till sådan indelning till lappbyar af de för lapparne inom länet afsatta land, som omförmäles uti 5 § af Lagen angående de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige den 4 Juni 1886, än äfven att ombesörja val af ordningsmän enligt 9 § af samma lag för de särskilda distrikt, som kunde varda till lappbyar föreslagna, härifrån dock undantagna de inom provinsen Härjedalen belägna åt lapparne afsatta land, hvilkas indelning till lappbyar vore beroende på Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning af väckt förslag om Särna Norra Kronoparks i Kopparbergs län upplåtande till renbetesland.

För fullgörande af detta uppdrag ingaf nu Suwe följande handlingar, nämligen:

1:o) "Protokoll, hållet vid utsatt sammanträde med lappbefolkningen inom Ovikens Socken, i Håxåsens by, den 7:de Januari 1889.

Närvarande voro renegande Lapparne Nils Nilsson, Nils Jonasson, Bengt Jonsson, Jonas Torkelsson, Elias Fredriksson, Nils Fredriksson, Lars Pålsson, Fredrik Nilsson Nils Jonsson Magdalena Jonsdotter, och Stina Margreta Nilsdotter, hvaremot de ej renegande lapparne uteblefvo undantagandes Lisbet Thomasdotter Kant.

§ 1.

Rörande indelning i lappbyar, jemlikt stadgandet i 5 § af lag angående Svenska lappars rätt till renbete i Sverige, gillade samtliga närvarande det af undertecknad uppgjorda förslag, att Tossås och Hundhøgs, Sellsjö samt Anaris skattefjell skulle utgöras en lappby, samt inrymma uti förslaget upptagna lappar.

§ 2.

I fråga om val till ordningsman inom lappbyn enligt 9 § 1 samma

Utan afgift

Landskontoret

lag förenade sig tillstädesvarande om att Elias Fredriksson skulle till befattningen utses.

§ 3.

Lapparne vidhöllo fortfarande det rätt till renbete borde förvärfvas af de uti fjellet inskjutande enskilde tillhörige egor, som vid sammanträde inför Lappkomitén påyrkats.

§ 4.

Lapparne medgåfvo att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande borde, för ändamål som afses i 22 § i meranämnda lag, utarrendera tills vidare bete uti Skatterfjellen belägna fäbodehamnar, nämligen Prästlekardalen, Sandbodarne, Hosjöbodarne, Hosjöbodarne, Koltjernbodarne under fem års tid, hvaremot Glens och Hosjöbottnarnes fäbodvallar hädanefter böra uteslutas och användas för renbete - Likaledes bör förutom den rätt lapparne sjelfva tillkommer, utarrenderas fiske uti fjellen belägna sjöar, äfvensom rätt till jagt.

§ 5.

Derefter utsågs Ordningsmannen Elias Fredriksson, Nils Jonasson, Lars Pålsson och Nils Fredriksson att granska renmärkena dels inom Herjedalen, Oviken samt Handölsdalen.

Vidare förekom ej.

Dag som ofvan

Adolf Suwe.

Justeradt: Elias Fredriksson Nils Jonasson."

2:o) "Förslag till lappbyarnes indelning inom Jemtlands Län.

Oviksfjellens Lappby, omfattande Tossås och Hundhögs - Sällsjö samt Anaris fjell.

Uti denna lappby torde inrymmas:

Lapparnes namn	Lapparnes födelseår	Uppgifvit antal renar	Anteckningar
Nils Nilsson	1854	400	
Hust. Märta Maria Olofsdotter	1839		
Nils Jonsson	1841	80	
Hust. Malin Klementsdotter	1840		
Barn: Klement Martin	1875		

Nils Fredriksson	1833	300	
Hust. Malin Hansdotter	1837		
Barn: Nikolaus	1864		
Kristina Margreta	1866		
Hans	1872		
Jacob	1875		
Martin	1877		
Lars Pålsson	1845	200	
Hust. Elin Persdotter	1851		
Barn: Per Paulus	1875		
Lars	1878		
Anna Kristina	1880		
Stina Margareta	1883		
Jon	1885		
Lars Johansson	1863	25	
Josefr Häll			vistas i Oviken
Hust. Maria Jonsdotter	1842		
Barn: Anna	1869		
Jonas	1881		
Olof Jonsson	1813		vistas i Oviken
Hust. Maria Andersdotter	1816		
Lars Pålsson	1853		vistas i Oviken
Hust. Karin Jönsdotter	1855		
Barn: Paulus	1877		
Karl Alfred	1884		
Selma Kristina	1887		
Thomas Thomasson	1802		Ätnjuter fattigunderstöd
Nils Andersson	1811		Dito dito
Enkan Cesilia Andersdotter	1810		Dito dito
Enkan Kristina Andersdotter	1797		Dito dito
Anna Elisabet Nilsdotter Fjellberg	1833	40	
Thomas Andersson	1839	26	Bonde i Myssjö
Hustru Brita Maria Johansdotter	1836		

Barn: Johan	1865		
Lisa Cesilia	1878		
Nils Anton	1880		
Märta Margreta Olofsdotter	1845	5	vistas i Myssjö
Brita Olofsdotter	1842		Dito, dito
Anders Jonsson	1842		dito dito
Hustru Maria Pålsdotter	1853		
Barn: Johan Paulus	1877		
Anna Cesilia	1879		
Anders	1880		
Brita Maria	1884		
Fredric Nilsson	1860	300	
Enkan Maria Fredriksdotter	1826		vistas i Oviken
Pigan Karin Olofsdotter	1851		vistas i Myssjö
Enkan Lisbet Nilsson	1823		
Barn: Nils	1870		
Anders Nilsson Fjellsten	1819		
Hust. Lisbet Thomasdotter	1842		
Barn: Lisbet	1872		
Thomas Andersson	1833		
Johan Fjellström	1842		vistas i Oviken
Barn: Lisbet	1855		
Sigrid	1858		
oäkt. dotter Anna	1885		
Anders	1867		
Lars Fredricsson	1823	2	vistas i Oviken
Hustr. Sofia Andersdotter	1861		
Barn: Anders	1885		
Jon Fredricsson	1833	30	
Hustru Karin Persdotter	1842		
Barn: Lisbet	1870		
Margreta	1872		
Anna	1877		

Sigrid	1881		
Brita Larsdotter	1825	10	
Barn: Nils Jonasson	1858	100	
Jon Jonasson	1867	50	Tjenar i Hotagen
Magdalena Jonasdotter	1863	20	
Thomas Olofsson	1829	12	
Hustr. Karin Andersdotter	1832		
Barn: Olof	1856		
Anna	1860		
Lisbet	1862		
Brita	1864		
Karin	1865		
Nils	1868		
Maria	1872		
Bengt Jonsson	1815	700	
Hustr. Maria Jakobsdotter	1800		
Jonas Torkelsson	1844	400	
Enk. Elin Maria Bengtsdotter	1845		
Barn: Torkel	1877		
Jon	1879		
Elias Fredricsson	1837	100	
Pål Fredric Nilsson	1858	75	
Maria Kristina Nilsson	1860	75	Vistas i Hallen
Bengt Ol. Olsson	1864	50	
Kristina Maria Olofsdotter	1866	40	
Jacob Olofsson	1871	6	
Enkan Maria Danielsdotter	1822	30	
Daniel Andersson	1842	400	
Hustr. Maria Persdotter	1847		
Barn: Brita	1872		
Per	1876		
Anders	1878		
Lars Henric	1880		

Anders Danielsson	1815	40
Hustr. Kristina	1843	
Barn: Torkel	1878	
Henric	1880	
Brita	1882	
Jonas Jonasson	1856	28
Hustr. Cerina	1863	
Summa		3544
samt bofasta tillhörige		1000
anses böra tilläggas 25 %		1500
Summa		6044

Östersund 1 December 1888

Adolf Suwe. "

3:0)

"Protokoll hållet vid utsatt sammanträde med lappbefolkningen inom Undersåkers och Ähre socknar å Undersåkers Gästgifvaregård den 10 Januari 1889.

Närvarande voro renegande Lapparne Mårten Thomasson Fjellsten, Nils Nilsson Fjellsten med hustru Sigrid Thomasdotter, Jonas Torkelsson, samt Jakob Jakobsson, hvilken vistas i Norge, dessutom voro äfven närvarande från Anaris skattefjell Thomas Olofsson och Daniel Andreasson samt från s.k. Skilstugufjell Jon Jonsson Fjellberg och Johan Persson.

§ 1.

Rörande indelning i lappbyar, jemlikt stadgandet i § 5 af lag angående Svenska Lapparnes rätt till renbete i Sverige, gillades och godkändes det uppgjorda förslaget att Runner och Täfvedals, Tranris och Hittings skattefjell skulle utgöra en lappby, samt inrymma uti förslaget upptagna lappar.

Det uppgjorda förslaget rörande Oviksfjellens lappby, hvilket delgafs Daniel Andreasson och Thomas Olofsson, godkändes af desse; likaledes delgafs Jon Fjellberg och Johan Persson det öfver Skjöckerfjellens eller Kall fjellens lappby uppgjorda förslag och godkändes; Anmärkande dock det, ^{att} Anders Persson född 1849 torde flyttas till Anaris skattefjell

eller Oviksfjellens lappby, emedan renarne vore hos Daniel Andreasson.

§ 2.

I fråga om val till ordningsman inom Lappbyn enligt 9 § 1 samma lag, förenade sig tillstädesvarande om att Mårten Thomasson skulle till befattningen utses.

§ 3.

Tillkännagafs för Lapparne att de med innevarande år från den 14 instundande Mars egde rätt till bete för sina renar å egorna till de hemman, som för Kongl. Maj:ts och Kronans räkning blifvit inköpta, med undantag af inegorna å hemmanen, hvilka för blifvande åboer undantages.

§ 4.

Lapparne medgafvo, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande borde för ändamål som afses i 22 § 1 meranämnda lag, utarrendera slätter, samt upplåta rättighet till fiske och jagt förutom den rätt lapparne sjelfva tillkommer.

Thomas Olofsson och Daniel Andreasson hörda öfver samma fråga inom Oviks fjellens lappby dervid Thomas Olofsson påyrkade det Anasjön Svittingsjön och Bredsjön samt Slitingarne och Kålasjöarne, ej skulle till någon utarrenderas, utan af honom ensam disponeras.

§ 5.

Derefter företogs granskning af de, till undertecknad inlemnade renmärken.

Vidare förekom ej.

Dag som ofvan

Adolf Suwe.

Justeradt: Jacob Jacobsen Mårten Thomason."

4:o) "Förslag till Lappbyarnes indelning inom Jemtlands Län.

Ähre Lappby omfattande Tranris och Hittings- samt Bunner och Täfve-
dals skattefjell:

Uti denna lappby torde inrymmas:

Lapparnes namn	Lapparnes födelseår	Uppgifvet antal renar	Anteckningar
Brita Jonasdatter	1817		
Mårten Thomasson Fjellsten	1849	50	

Nils Nilsson Fjellsten	1844	100	
Hustr. Sigrïd Thomasdotter	1846		
Barn: Nils	1867		
Brita	1871		
Sigrïd	1873		
Jonas	1878		
Lisbet	1880		
Anna	1882		
Jonas Torkelsson	1824	400	
Hustru Maria Nilsson	1842		
Barn: Nils	1867		
Lisbet	1868		
Thomas	1871		
Brita	1874		
Sofia	1876		
Kristina	1879		
Klara	1886		
Jonas	1887		
Enkan Anna Torkelsdotter	1816		
Barn: Olof Nilsson	1846		
Lisbet Nilsson	1852		
Anna Nilsson	1854		
Jacob Jonsson	1818		Vistas i Norge med rene
Barn: Jonas	1845		
Lars	1862		
Jacob Jacobsson	1860		Vistas i Norge med rene
Hustr. Anna Lisa	1864		
Mårten Jakobsson	1853		Vistas i Norge med rene
Hustru Sofia Andersdotter	1859		
Barn: Sigrïd	1881		
Jacob	1882		
Anders	1884		
Jonas Jonasson	1826		Vistas i Norge med rene

Hustru Maria Larsdotter	1835	
Barn: Torkel	1860	
Lars	1866	
Elin	1876	
Brita Larsdotter	1839	
Per Persson	1819	
Anna Larsdotter	1815	åtnjuter fattigunderstöd
Summa renar		550
samt bofaste tillhörige		550
Anses böra tilläggas 50 %		550
Summa		1,650

Undersåker den 10 Januari 1889

Adolf Suwe. "

5:0).

"Protokoll hållet vid utsatt sammanträde
med Lappbefolkningen inom Kalls socken, uti Gån-
elfven den 14 Januari 1889

Närvarande voro: Lars Jönsson, Jacob Andersson, Anders Larsson, Jon
Jönsson, Jöns Jönsson och Jon Larsson från Skjäckerrfjell, samt Pål
Pålsson, Per Pålsson, Jon Pålsson och Klement Klementsson från Sösjö-
fjell.

§ 1.

Rörande indelning i lappbyar, jemlikt stadgandet i § 5 af lag,
angående Svenska lappars rätt till renbete i Sverige, gjordes anmärk-
ning, efter seden förslaget upplästs, att om Jens Jonsson mfl. från
Skalstugefjell komme att indelas uti denna lappby, det vore omöjligt
att existera, utan påyrkade, att som det vore större utrymme uti
Handölsdalen, eller Ähre fjellens lappby, de må der inrymmas, samt
påyrkade vidare att det vid sammanträdet inför Lappkomiten framställ-
da begäran om skattefjellens utvidgning af den kil tillhörande Ham-
burg som stöter emot Anjeskutan emellan Gråsjön och Backsjönäset, är
för renskötseln alldeles oundgänglig.

Förslaget öfver Offerdals lappby, delgafs här nu från Sösjöfjel-
let närvarande lappar, hvilka gillade detsamma och framhöll att inom

Offerdals lappby borde utses 2:ne ordningsmän.

§ 2.

I fråga om val till ordningsman inom lappbyn enligt 9 § 1 samma lag, förenade sig tillstädesvarande om att Hemmansegaren Jöns Ersson i Gånelfven skulle till befattningen utses; och hvilken, vid sammanträdet närvarande på fråga derom förklarade sig villig detsamma sig åtaga.

§ 3.

Tillkännagafs för lapparne att de med innevarande år från den 14 instundande Mars egde rätt till bete för sina renar å egorna till de hemman, som för Kongl. Maj:ts och Kronans räkning blifvit inköpta, med undantag af inegorna å hemmanen, hvilka för blifvande åboer undantoges.

§ 4.

Lapparne medgäfve att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande borde för ändamål som af ses i 22 § 1 meranämnda lag utarrendera slätter, ärvensom rättighet till jagt, förutom den rätt lapparne själva tillkommer.

§ 5.

Derefter företogs granskning af till undertecknad inlämnade renmärken. Vidare förekom ej.

Dag som ofvan

Adolf Suwe.

Justeradt: Jacob Anderson Jöns Jönsson."

6:o) "Förslag till Lappbyarnes indelning inom Jemtlands Län.

Kalls Lappby omfattande Kålås och Skjäckarfjell.

Uti denna lappby torde inrymmas:

Lapparnes namn	Lapparnes födelseår	Uppgifvit antal renar	Anteckningar
Lars Jönsson	1823	400	
Hustr. Lisbet Andersdotter	1840		
Sigrid Jönsdotter	1812	100	
Jacob Andersson	1844	300	
Hustr. Brita Larsdotter	1851		
Barn: Sigrid	1878		
Brita	1881		
Anders	1886		

Anders Larsson	1831	100	
Barn: Lisbet	1871		
Per	1878		
Jon Jönsson	1850	200	
Hustr. Maria Jönsdotter	1853		
Barn: Maria	1883		
Enkan Maria Jönsdotter	1825	200	
Barn: Jöns Jönsson	1853	70	
Jöns Larsson	1847	50	
Barn: Maria	1878		
Brita	1884		
Jon Larsson	1838	250	
Hustr. Kerstin Jönsdotter	1847		
Barn: Maria	1876		
Johan	1879		
Jon	1882		
Mårten	1886		
Hans Jonsson	1841		Vistas dels i Norige dels i Strådalen
Hustru Brita Persdotter	1840		
Barn: Gunilla	1877		
Elin	1863		
Jon	1886		
Jon Persson Fjellne	1848	50	Nybyggare i Strådalen
Hustr. Lisbet Andersdotter	1844		
Barn: Jon	1880		
Daniel	1884		
Per Jonsson	1809	50	Nybyggare i Strådalen
Hustr. Kerstin Andersdotter	1803		
Barn: Sigrid	1843	25	
Maria	1836		
Anders Persson	1854	3	
Hustr. Margret Olsdotter	1863		
Barn: Kristina	1885		

Märta	1887	
Jon Jönsson	1819	650
Hustr. Kerstin Danielsdotter	1817	
Jon Jönsson Fjellberg	1847	110
Hustr. Maria Jacobsdotter	1851	
Barn: Jöns	1873	
Jacob	1876	
Kerstin	1880	
Signe	1883	
Sigrid	1886	
Enkan Lisbet Maria Torkelsdott.	1815	
Barn: Anders Persson	1849	40
Sofia	1852	
Anna	1855	
Johan Persson	1850	140
Hustr. Maria Jönsdotter	1854	
Barn: Kerstin	1883	
Kristina	1886	
Summa		2738
Samt bofaste tillhörige renar		700
anses böra tilläggas 50 %		1700
Summa		5138

Kall den 14 Januari 1889

Adolf Suwe. "

7:0)

"Protokoll hållet vid utsatt samman-
träde med lappbefolkningen inom Offerdals lapp-
by, i Jensmessholmen den 20 Januari 1889.

Närvarande voro: Pål Torkelsson, Mårten Torkelsson med hustru Lisa Lars-
dotter, Jonas Torkelsson, Enkan Sigrid Jönsdotter, Hustrun Maria Fredrika-
dotter, Jonas Torkelsson, Lars Larsson, Pål Nilsson, Petrus Jonsson, Mår-
ten Mårtensson, Lars Johansson, Pål Johansson och Jonas Torkelsson, hvar-
emet lapparne från Oldfjell ej läto sig afhöra.

§ 1.

Rörande indelning i lappbyar, jemlikt stadgandet i 5 § af lag angående Svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige, gillades det uppgjorda förslaget att Ansätt och Stenfjell, Grubbdalsfjell och Oldfjell samt Sösjöfjell skulle utgöra en lappby, samt inrymma uti förslaget upptagna lappar, men anmärkande, att inom denna lappbyn borde utses 2:ne ordningsmän.

§ 2.

I fråga om val till ordningsman inom lappbyn enligt 9 § i samma lag, förenade sig tillstädesvarande om att Jon pålsson i Sösjöfjell skulle dertill utses för Sösjö- och Oldfjell, samt Jonas Torkelsson i Jensmessholmen för Ansätt-Stenfjell samt Grubbdalsfjell.

§ 3.

Tillkännagafs för lapparna att de med innevarande år från den 14 Mars, egde rätt till bete för sina renar å egorna till de hemman, som för Kongl. Maj:t och Kronans räkning blifvit inköpta, med undantag af inegorna å hemmanen, hvilka för blifvande åboer undantages; Lapparne framhölle derefter, sedan upplysning lemnats att hemmanet Nöjden under Rörvattnets by, ej blifvit inköpt, att detta vore, framför något annat hemman, alldeles oundärligt för renskötseln, och anhöll om rätt dertill för renskötseln.

§ 4.

Lapparne medgäfvö att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande borde för ändamål, som afses i 22 § meranämnde lag, utarrendera slått och bete, men motsatte sig utarrenderandet af jagt och fiske.

§ 5.

Derefter företogs granskning af till undertecknad inlemnade renmärken.

Vidare förekom ej.

Dag som ofvan.

Adolf Suwe.

Justeradt. Mårten Torkelson

Paul Torkelson."

8:0) Förslag till Lappbyarnes indelning inom Jemtlands län.

Offerdals Lappby, omfattande Oldfjell, Ansätt- och Stenfjell, samt
Sösjö- och Grubbdalsfjell.

Uti denna lappby torde inrymmas:

Lapparnes namn	Lappar- nes fö- delseår	Uppgif- vit antal renar	Anteckningar
Pål Torkelsson	1834	250	Nybyggare i Jens- messholmen
Hustru Sigrid	1840		
Barn: Märta	1862		
Jonas	1865		
Brita	1868		
Maria	1870		
Mårten Torkelsson	1845	30	Dito
Hustru Lisa	1853		
Dotter Märta	1886		
Nils Torkelsson	1837	15	Dito
Hustru Kerstin	1844		
Barn: Märta	1865		
Lars	1867	3	
Torkel	1869		
Pål	1871		
Kristina	1875		
Nils	1880		
Jonas	1883		
Jonas Torkelsson	1843	8	Dito
Hustru Lisa	1835		
Barn: Sigrid	1867		
Ragnhild	1869		
Jonas Torkelsson	1852	9	Dito
Enkan Margreta Jonsdotter	1834	4	Dito
Barn: Mårten Pålsson	1876		
Jonas Torkelsson	1863		
Brita -			
Enkan Sigrid Jonsdotter	1831		Dito

Dotter Kristina	1866		
Sigrid	1868		
Olaus	1871		
Jon Larsson	1818	6	Nybyggare i Jensmessholmen
Hustru Maria	1841		
Barn: Lars	1875		
Elin	1877		
Fredrika	1881		
Lars Larsson	1825		Dito
Hustru Karin	1827		
Barn: Lars	1855	6	
Sigrid	1861		
Kristina	1865		
Pål Nilsson	1848	50	Dito :
Hustru Karin	1841		
Barn: Lars	1884		
Sigrid Torkelsdotter	1831		} vistas i Finnsäter
oäkt. son, Teodor	1866		
Klement Jönsson	1849	10	
Johan Larsson	1839		nybyggare i Jensmessholmen
Barn: Lars	1863	2	
Paulus	1870		
Jonas	1875		
Maria	1876		
Petrus Jonsson	1832	200	
Hustru Margret	1825		
Barn: Sigrid	1866		
Enkan Gunilla Larsdotter	1834	150	
Barn: Brita Larsdotter	1865		
Stina	1867		
Magdalena	1871		
Lorens	1872		
Pål Pålsson	1843	100	

Hustru Maria Jonsdotter	1844		
Barn: Paulus	1874		
Jon	1876		
Kristina	1878		
Gunilla	1880		
Lars Jonsson	1837	50	
Karin Jonsson	1833	50	
Enkan Gunilla Persdotter	1809		Åtnjuter fattigunder- stöd.
Klement Klementsson	1848	200	
Hustru Kristina Jonasdatter	1849		
Barn: Märta	1884		
Pål Jonsson	1826	50	
Hustru Sigrid Persdotter	1829		
Barn: Per	1854	120	
Jon	1859	70	
Kerstin	1862	30	
Brita Jonsdotter		50	
Barn: Jonas Jonsson			
Maria Jonsdotter			
Paulus Larsson	1847	500	
Hustru Maria Johansdotter	1846		
Barn: Lars	1872		
Maria	1875		
Johanna	1879		
Margreta	1881		
Anna	1884		
Johan Persson	1811	40	
Hustru Maria Mårtensdotter	1810		
Barn: Katrina	1851	40	
Enkan Margreta Torkelsdotter	1808	12	
Son Lars Larsson	1859	130	
Per Torkelsson	1831		Blind
Hustru Karin Hansdotter	1839	14	

Barn: Torkel	1868	
Johan Larsson	1837	200
Hustru Sigrid Jönsdotter	1847	
Barn: Maria	1872	
Lars	1876	
Jöns	1881	
Anders Larsson	1854	65
Torkel Torkelsson	1828	
Hustru Margreta Larsdotter	1844	
Barn: Stina	1872	
Johannes Jonsson	1831	5
Hustru Maria Larsdotter	1829	
Barn: Lars	1866	
Jon	1871	
Nils Mårtensson	1853	260
Hustru Bäril	1852	
Barn: Elsa	1878	
Jonas	1880	
Mårten	1882	
Jonas Olofsson	1841	150
Hustru Sigrid	1842	
Barn: Zakarias	1870	
Kristina	1872	
Paulus	1875	
Sara	1878	
Lars Jönsson	1847	70
Hustru Brita	1848	

Summa	29 50
-------	-------

samt bofaste tillhörige renar	450
-------------------------------	-----

Anses böra tilläggas 50 %	2700
---------------------------	------

Summa	6,100
-------	-------

Hotagen den 20 Januari 1889

Adolf Suwe. "

"Protokoll, hållet vid utsatt samman-
träde med lappbefolkningen inom Hotagens lapp-
by i Hotagens kyrkby, den 19 Januari 1889.

Närvarande voro: Lapparne N.F. Rönqvist, Olof Mårtensson, Jacob Stefanus Jakobsson, Per Olofsson, Thomas Larsson, Anders Pålsson, Daniel Mårtensson, Maria Lisa Mikaelsson, Margreta Jönsdotter, Mårten Olofsson, Jacob Mårtensson från Hotagsfjellen samt Nils Mårtensson och Jonas Olofsson från Grubbdalsfjell.

§ 1.

Rörande indelning i lappbyar, jemlikt stadgandet i 5 § af lag angående Svenska lappars rätt till renbete i Sverige, gillades förslaget det Gåxsjö, Mur och Winklumpsfjell skulle indelas till en lappby, hvar emot Anders Pålsson anmärkte, efter, sedan förslaget upplästs, att lappbyn omöjligen kunde inrymma de uppräknade ej renegande lapparne, derest desse skulle tillåtas anlägga nybyggen utan att renegande lapparne finge motsätta sig sådant.

Förslaget öfver Offerdals lappby, delgafs här nu från Grubbdalsfjell närvarande lappar hvilka gillade detsamma.

§ 2.

I fråga om val till ordningsman inom lappbyn enligt 9 § i samma lag förenade sig tillstädesvarande om att Daniel Mårtensson skulle till befattningen utses.

§ 3.

Tillkännagafs för lapparne att de med innevarande år från den 14 instundande Mars egde rätt till bete för sina renar å egorna till de hemman, som af Kongl. Maj:ts och Kronans räkning blifvit inköpta, med undantag af inegorna å hemmanen, hvilka för blifvande åboer undantages;

§ 4.

Lapparne medgåfve att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande borde för ändamål, som afses i 22 § i meranämnde lag, utarrendera slätter, äfvensom rättighet till jagt, förutom den rätt lapparne sjelfva tillkommer.

§ 5.

Derefter företogs granskning af till undertecknad inlämnade renmärken.

Vidare förekom ej.

Dag som ofvan .

Adolf Suwe.

Justeradt: D. Mårtensson N. Rönqvist. "

10:) "Förslag till Lappbvarnes indelning inom Jemtlands Län.

Hotagens Lappby omfattande Gäxsjö, Mur- och Winklumpsfjellen.

Uti denna lappby torde inrymmas:

Lapparnes namn	Lappar- nes fö- delseår	Uppgif- vet antal renar	Anteckningar
Anders Pålsson	1831	1800	
Hustru Märta	1830		
Barn: Pål	1869		
Nils	1873		
Dräng Paulus Jonsson	1864	50	
Pigan Kristina Jonsdotter	1866	50	
Måg Ol. Mårtensson	1855	400	
Hustru Märta	1859		
Måg Daniel Mårtensson	1860		
Hustru Brita	1862		
Jonas Persson	1848	300	
Hustru Maria	1852		
Barn: Märta	1883		
Per	1886		
Mårten Olofsson	1828	1800	
Hustru Elsa	1827		
Barn: Jacob	1858		
Per	1861		
Maria	1865		
Paulus	1868		
Märta	1871		
Margreta Jonetta Olofsdotter	1862	30	Vistas i Ström
Henric Jonsson	1832	7	

Hustru Maria	1841		
Barn: Jonas	1865		
Mikael	1868		
Henric	1870		
Johan	1872		
Petrus	1879		
Thomas	1882		
Jon Jonsson	1830		
Kerstin Jonsdotter	1834	3	Vistas i Olden i Of- ferdal.
Anders Larsson	1839	15	Nybyggare i Djupvatts- berget.
Hustru Kristina	1856		
Barn: Lars Olof	1880		
Mårten Larsson	1848		Dito dito
Jöns Jönsson	1855		Vistas i Hammerdal
Anders Jönsson	1859		
Olof Jönsson	1863		Nybyggare i Dynäsvatt- net.
Enkan Sara Larsdotter	1830		Vistas i Föllinge
Barn: Kristina	1865		
Enkan Kerstin Mårtensdotter	1799	80	
Per Olofsson	1825		Ätnjuter fattigunder- stöd.
Barn: Brita	1859		Vistas i Hotagen.
oäkt. dotter Märta	1885		
son Karl	1887		
Per Larsson	1807		Vistas i Föllinge
Hustru Anna	1822		
Lars Persson	1856	60	
Pål Persson	1858	12	
Malin Persdotter	1851		Vistas i Laxviken
Maria Larsdotter	1814	12	Vistas i Hotagen
Olof Jonasson	1834		Nybyggare i Dynäs- vattnet
Hustru Maria	1836		
Barn: Jonas	1862		
Petrus	1864	1	Vistas i Amerika

Kerstin Jonsdotter	1828		vistas i Angermanland
Lars Jonsson	1842		Nybyggare i Dynäsvattnet
Hustru Brita	1862		
Barn: Märta	1883		
Karin Persdotter	1799		Ätnjuter fattigunder-
Per Olofsson	1836		stöd. (vistas å Långholmen)
Hustru Margret	1840		
Barn: Anna	1865		
Maria	1873		
Kristina	1875		
Mårten Olofsson	1834		Ätnjuter fattigunderstöd
Margreta Olofsdotter	1841		Vistas i Hammerdal
Enkan Maria Staffansdotter	1816		Vistas i Foskvattnet
Brita Jonsdotter	1821		Vistas i Laxsjön
Lars Larsson	1853		Vistas i Foskvattnet
Hustru Karin			
Jonas Larsson	1857		Vistas i Hotagen
Eric Jonssons hustru Malin			
Jonsdotter	1824		Ätnjuter fattigunderstöd
Jonas Ersson	1854		Vistas i Laxviken
Margreta Jonsdotter	1820	20	
Thomas Larsson	1847		Nybyggare i Foskvattnet
Hustru Brita	1841		
Barn: Anna	1879		
Lars Jacob Teodor			
Brita cecilia			
Jonas Henriksson	1794		
Barn: Elin	1816		
Maria	1832		Vistas i Föllinge
Ragnhild Mårtensson	1848	7	vistas i Hallen el Frös-
Barn: Brita	1881		ön.
Thomas Larsson	1838		
Maria, Larsdotter	1847	30	Vistas i Laxsjön

Cesilia Larsdotter	1861		Vistas i Tjuvattnet
Rakel Larsdotter	1824		Vistas i Hæmmerdal
Karin Mårtensdotter	1851		Vistas i Rågunda
Jon Klementsson	1822		
Kristina Jonsdotter	1829		
Olof Olofsson	1823		
Hustru Maria	1814		
Barn: Kerstin	1847		
Jacob Stefanus Jakobsson	1854	3	Nybyggare i Foskvattnet
Hustru Sara	1853		
Barn: Jacob	1876		
Maria	1878		
Nils	1880		
Märta	1882		
Olof	1884		
Carl	1886		
Nils Rönqvist	1837	200	
Hustru Karin	1841		
Barn: Jonas	1872		
Kristina	1874		
Lars	1876		
Nils	1878		
Sigrid	1880		
Märta	1882		
Summa		4879	
anses böra tilläggas 75 %		3661	
Summa		8.540	

Hotagen den 19 Januari 1889

Adolf Suwe. "

11:0)

"Protokoll, hållet vid sammanträde med
lappbefolkningen inom Frostvikens socken å An-
karede den 24 September 1888.

Närvarande voro samtliga lappar från Blåsjö-, Ormnäs-, Mellanskogs-,
Badstugenäs och Klumpvattensfjell, utom Torkel Jonsson från Blåsjö
fjell, Nils Mattsson, Lars Aron Thomasson, Nils Thomasson, Paulus Lars-
son, Anna Margreta Persdotter samt Maria Johanna Jönsdotter från Ormnäs-
fjell, Sara Jönsdotter från Mellanskogsfjell och Jonas Nordlund från
Badstugunäsfjell.

§ 1.

Rörande indelningen i lappbyar, jemlikt stadgandet i 5 § af "lag
angående svenska lappars rätt till renbete i Sverige", gillade samt-
liga närvarande det af undertecknad uppgjorda förslaget, att alla of-
ven uppräknade fjell skulle indelas i en lappby, och skulle lapparne,
som hittills skett fortfarande begagna sig af de trakter de förut in-
nehaft.

§ 2.

I fråga om val till ordningsman inom lappbyn enligt 9 § i samma
lag, förenade sig tillstädesvarande om att Anders Andersson d.ä., i
Ormnäsfjell skulle till befattningen utses.

§ 3.

Tillkännagafs för Lapparne, att de med nästkommande år egde rätt
till bete för sina renar å egorna till de hemman, som för Kongl. Maj:ts
och Kronans räkning blifvit inköpta och vederbörligen fastställda, med
undantag af inegorna i hemmanen, hvilka för blifvande åboer undantages.

§ 4.

Lapparne medgåfvo att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande borde, för
ändamål som afses i 22 § i meranämnde lag, utarrende slätter, men ej
bete inom fjellen samt förbehöllo sig uteslutande rätt till fiskevatt-
nen i fjellen. Jagträtten ansågo de utan olägenhet kunna utarrendas,
dock med rättighet att tillika sjelfva få utöfva jagt.

§ 5.

Samtliga närvarande lappar öfverlemnade sina renmärken för att

vid vederbörlig Häradsrätt fastställas.

§ 6.

Alldenstund Ankarede kapell vore i allo så förfallet, att Gudstjenst snart icke kunde i Kapellet förrättas och medel saknades till detsamma förbättrande, samt alldenstund lapparne, så väl som de af bofasta befolkningen hvilka vid sammanträdet vore tillstädes, ansågo att Gudstjensten å denna, för ändamålet lämpliga plats icke borde indragas, så enades sig samtliga derom, att hvarje vuxen person af lappbefolkningen skulle, då Gudstjenst å stället förrättades till ordningsmannen i lappbyn lemna 50 öre för bildande af en byggnadskassa; Och uttalade lapparne sin önskan att bofasta befolkningen tillhörande kapell-laget borde göra enahanda uppooffring. Kyrkovärden i kapelllaget Lars Olofsson i Blåsjön, som vid sammanträdet tillstädeskom, lofvade att verka för att en insamling från de bofaste skedde.

Vidare förekom ej.

Dag som ofvan

Adolf Suwe

Justeradt: Alfr. Carlsson O, Wassdahl."

12:o) "Förslag till Lappbyarnas indelning inom Jemtlands län.

Frostvikens Lappby, omfattande Klumpvattnets, Melleskogs, Badstugenas, Ormnäs och Blåsjö skatterjell.

Uti denna lappby torde inrymmas:

Lapparnes namn	Lapparnes födelseår	Uppgifvet antal renar	Anteckningar
Enkan Sara Torkelsdotter	1838	15	
Son Anders	1862	50	
Anders Nilsson	1825	150	
Hustru Margret	1827		
Barn: Sigrid Magdalena	1861		
Per	1867		
Oscar	1871		
Nils Abl Andersson	1850	20	
Hustru Sara Kristina	1850		

Barn: Anders	1873		
Maria Cesilia	1882		
Nils Zakarias	1886		
pål Larsson	1833	500	
Hustr. Elsa Stina	1845		
Barn: Anna Kristina	1877		
Maria Kristina	1883		
Anders Andersson	1844	300	
Hustru Anna	1838		
Barn: Mathias	1865		
Nils Andreas	1867		
Anders	1869		
Kristina Magdalena	1872		
Anna Brita	1875		
Kristoffer	1880		
Anders Larsson	1841	800	
Hustru Sigrid Jonsdotter	1861		
Barn Lisa Maria	1884		
Nils Hansson	1832	300	
Hustru Sara Brita	1844		
Barn: Stina Magdalena	1870		
Ingrid Katarina	1876		
Sara Vilhelmina	1880		
Nils Nicodemus	1884		
Klement Andersson	1852	100	
Hustru Maria Cesilia	1860		
Barn: Brita Jonetta	1884		
Sara Maria	1885		
Drängen Johan Klementsson	1840		Vistas i Medelpad
Pigan Lisa Helena Klementsson	1833		Dito dito
Nils Olof Klementsson	1842		
Hustru Karin Thomasdotter	1853		
Barn: Sara Cajsa	1874		Dito dito

Jonas Hénsson	1843	200	
Hustru Sara Kristina	1829		
Jonas Nilssons Enka, Maria	1814		Ätnjuter fattigunderstöd
Barnen: Sara Maria	1843	20	
d.o.ä. son Jonas	1884		
" " " dott. Sigrid Kristina	1878		
" Anna Stina	1845		vistas i Alanäs
Sigrid	1852	9	
Lisa Magdalena	1857	25	
Thomas	1862	5	
Magreta Thomasdotter	1863		vistas i Risede i Ström.
oäkt. son Anders	1884		
Nils Thomasson	1866	5	
Sara Kristina Thomasdotter	1870		vistas i Hillsand
Anna Maria Thomasdotter	1872		" i Blåsjön
Torkel Jonsson	1850	20	
pig. Anna Kristina Jonsdotter	1856	30	
Lars Jonsson	1810		Ätnjuter fattigunderstöd
Lars Bengtsson	1815	50	
Hust. Milla Thomasdotter	1817		
Barn: Anders	1854		
Thomas Larsson	1845	20	
Hustru Kristina Maria	1853		
Barn: Anders	1877		
Lars	1880		
Thobias	1883		
Vilhelmina Barbara	1885		
Anders Klementsson	1822	15	
Hust. Sigrid Elisabet Olsdotter	1825		
Måg Nils Nilsson Warde	1857	40	
Hust. Sara Kristina Andersdotter	1858		
Barn: Sigrid Magdalena	1883		
per Henric Larsson	1847	200	

Hust. Maria Brita Larsdotter	1848		
Barnen Magnus Germanus	1879		
Anna Augusta	1885		
Enkan Anna Greta persdotter	1817	20	
Barn: Sigrid Larsdotter	1854		Vistas i Helligum
Anna Maria Larsdotter	1864		" i Fjellsjö
Paulus Larsson	1848	150	
Hust. Sara Sofia Nilsdotter	1856		
Barn Kristina Sofia	1884		
Nils Mattsson Ahrrén	1841	100	
Hust. Ingrid Kristina Olofsdotter	1842		
Barn: Kristina Magdalena	1865		
Sara Brita	1867		
Ingrid Margareta	1878		
Anna Maria	1880		
Sigrid Erika	1883		
Johanna Nikolina			
Mathias	1868		
Kristoffer Mattsson	1884	28	
Hustru Elin Nilsdotter	1847		
Barn: Sigrid Magdalena	1871		
Anna Maria	1875		Vistas i Tåsjo
Mathias	1877		
Elisabeth	1879		
Nils Petter	1882		
Jonas	1885		
Mårten Mårtensson	1848	30	
Hust. Lisa Nilsdotter	1857		
Barn: Elisabeth	1882		
Nils Thomas	1883		
Sofia	1884		
Lars Mårtensson	1853	20	
Thomas Mårtensson	1845		Vistas i Litsjöberg

Hustru Sara Stina Hansdotter	1837		
Barn: Mårten	1869		
Sara Brita	1874		
Jonas	1880		
Paulus Thomasson	1838	5	Vistas i Alanäs
Hustru Cesilia Nilsdotter	1835		
Barn: Maja Brita	1865		
Märta Johanna	1870		
Nils Mattsson	1836		Nybyggare i Tjernback
Hustru Johanna Nilsdotter	1833		
Barn: Nils Mathias	1867		
Lars Johan	1870		
Anders Theodor	1873		
Nils Nilsson	1826	6	Vistas i Siljeåsen i Alanäs
Hust. Sigrid Lisa Persdotter	1812		
Nils Thomasson	1821	5	
Barn: Cesilia	1855	2	
Katarina Magdalena	1858	10	
Inga Jonetta	1864	6	
Anders Andersson	1853	200	
Hust. Anna Dorothea Andersd:r	1838		
Barn: Elisabet Dorothea	1859	15	
Sigrid Maria	1863	16	
Anna Kristina	1868	15	
Allfrid Gotthard	1881		
Enkan Maria Magd. Persdotter	1827	100	
Barn: Anna Maria	1852	50	
Mathias	1857		
Brita Greta	1859	50	
Sigrid Lena	1869	30	
Per Gustaf Larsson	1853	150	
Hust: Anna Katrina	1858		
Barn: Lars Gustaf	1886		

Olof Olofsson	1821	20	
Klement Olofsson	1854	50	
Enkan Sofia Bengtsdotter	1806		Ätnjuter fattigunder-
Pål Pålsson	1842		stöd
Hust. Sigrid Nilsdotter	1853		Vistas i Ström
Barn: Sigrid Sofia	1883		
Enkan Maria Torkelsdotter	1832	200	
Nils Thomasson Almark	1831	150	
Hust. Sigrid Nilsdotter	1802		
Son Bengt Torkelsson	1846		Döfstum och vansinnig
Thomas Thomasson	1837	50	vistas i Ström
Hustru Sara Zakrisdotter	1840		
Barn: Sigrid Regina	1868		
Thomas	1871		
Sara Kristina	1875		
Anders	1881		
Anders Thomasson	1825	60	
Hust. Maja Lisa Olofsdotter	1847		
Barn: Thomas	1851		
Nil§ Otto	1866		
Stina Lisa	1878		
Anna Petronella	1882		
Sara Maria	1885		
Jonas Thomasson	1837	20	
Bengt Thomasson	1823	10	
Barn: Sigrid Greta	1850	20	
Anders Thomasson	1825		vistas i Ström
Barn: Jonas Benedikt	1859		
Lisa	1868		
Thomas Pålsson	1810		vistas i Norige
Hustr. Milla Klementsdotter	1813		
Barn Anna Brita	1846		
Thomas Thomasson	1817		Nybyggare i Tjenback

Hustru Malin Olofsdotter	1820		
Barn: Anna Brita	1844		Tjenar i Ström
oäkta son Olof Teodor	1878		
Sigrid	1857		
Thomas	1860		
Olof Thomasson	1848		Nybyggare i Tjenback
Hustr. Sigrid Andersdotter	1851		
Torkel Andersson	1806		Ätnjuter fattigunderstöd
Barn: Jonas	1844		
Nils	1849		
Jonas Nordlund	1838	30	vistas i Ström
Hustr. Lisa Zakrisdotter	1834		
Barn: Sara Margareta	1869		
Zakarias	1873		
Enkan Maria Jonsdotter	1831	15	
Barn: son Lars Aron Thomasson	1859	100	
Hustru Anna Magdalena	1858		
Barn: Aron Emanuel	1882		
Thomas Laurentius	1886		
Pigen Anna Maria Thomasdotter	1863	30	
Nils Thomasson	1853	20	
Hustru Sigrid Andersdotter	1858		
Barn: Anna Maria	1877		
Helena Kristina	1882		
Lisa Magdalena	1880		
Sigrid Sofia	1885		
Anders Torkelsson	1827	50	
Hustru Karin Jonsdotter	1820		
Barn: Maria Magdalena	1855		
Torkel	1862		
Nils pålsson	1831	20	
Barn: Sigrid Johanna	1860		
Anders	1863		

Lars	1866		
Matts Mattsson Arrén	1848	100	Vansinnig
Hustr. Stina Magdalena Larsdot- ter	1845		
Barn: Lars Mathias	1874		
Anna Juliana	1880		
Lars Thomasson Strolka	1830		Vistas i Vesterbotten
Barn: Lisa Sofia	1853		" i Gussvattnet
oäkt. son Amandus			
Elsa Maria	1855		Gift i Tåsjö
oäkt. son Sven Leonard	1886		
Sigrid Erita	1861		vistas i Trångmon
Son Olof	1867		
Jonas Mattsson Ahren	1835	200	
Hustr. Sigrid Marg. Larsdotter	1842		
Barn: Mathias Anders	1867		
Erita Karolina	1873		
Kristina	1876		
Jonas	1881		
Maria Johanna	1885		
Olof Olofsson	1849	60	
Hustr. Sigrid Magdalena Jonsd.	1858		
Barn: Olof	1880		
Bengt Pålsson	1818		Ätnjuter fattigunderstöd
Hustr. Erita Larsdotter	1818		D:o
Barn: Paulus	1849		
Benediktus	1855		vistas i Ström
Lars Bengtsson	1844		Nybyggare i Dynäsvattnet
Hustr. Margreta Jonsdotter	1849		
Anders Andersson	1839		Torpärl i Espnåset i
Hustr. Anna Bengtsdotter	1846		Ström.
Barn: Anders	1877		
Nils Petter Nilsson	1850	200	
Hustr. Stina Torkelsdotter	1830		

Barn: Lisa Sofia Jonsdotter	1864	50	
Torkel Jonsson	1870		
Anna Jeremina	1874		
Nils Johan	1877		
Elsa Elvira	1881		
Kristina Maria Jonsdotter	1867		
Jonas Jonsson	1858	100	
Hust. Sara Maria Lersdotter	1858		
Barn: Kristina Maria	1883		
Anders Pålsson	1848		
Hust. Johanna Josefina Nilsdot.	1856		
Barn: Kristina	1878		Vistas i Holms socken i Medelpad
Anna Sofia	1880		
Sara Albina	1883		
Nils Nilsson	?	2	
Summa Lapparnes renar		5,439	
Fofaste tillhörige "		200	
Anses höra tilläggas minst 75 %		4,200	
Summa		9,839 "	

Och fann Konungens Befallningshafvande skäligt, den föreslagna indelningen fastställa; och skulle uti allmän kungörelse tillkännagifvas såväl indelningen som valen af ordningsmän.

Underdåniga besvär häremot kunna anföras hos Kongl. Maj:t uti Dess Civil Departement inom fyrtiofem dagar efter häraf erhållen del, dagen för delfåendet räknad, vid talans förlust; dock att menighet, som klagat, eger att åtnjuta femton dagars längre besvärstid. Som ofvan

In fidem

L. Th. Jacobson.

Rätt afskrifvet betygar Östersund i landskansliet den 2 september 1912.

På tjänstens vägnar:

J. J. J. J.

*cou.
Ch*

Till nr 50
307

Landskontoret, Östersund

19 OCT. 1914

9/11 br. t. Chr. Berg.

Till

Konungens Befallningshavande i Jämtlands län.

a a

Sedan Christian Berg i Funäsdalen genom skrivelse den 14 sistlidne Maj erbjudit ^{Funäsb.} Maj:t och Kronan att inköpa s.k. säterskiften till hemmanen N:ris 33, 40, 41 och 42 Funäsdalen, har jag anmodats att, efter vederbörande lappars hörande, inkomma med yttrande i ärendet.

Vid årets sammanträde med Tännäs och Åre-Storsjö lappbyar hava dessa lappar enhälligt uttalat sig för inköpet av omskrivna säterskiften för utvidgning av Grönfjällets skattefjäll; och ansågs erbjudna området av lapparna mycket lämpligt till utvidgning av såväl vår- och sommar- ~~mar-~~ höstbetestrakter.

I
Något trängande behov av inköp för utvidgning av Åre-Storsjö renbetesland för själva betets skull, torde ej skäligen kunna anses föreligga, utan skulle inköpet huvudsakligen göras för att förekomma tvistigheter emellan lapparna och de bofasta. De salubjudna områdena skjuta nämligen in såsom en kil mellan Grönfjällets skattefjäll och Ljusnedal och äro härigenom lätt utsatta för intrång av renar, synnerligast när dessa skola betas inom Grönfjällets område. Grönfjället till-

hör för närvarande Åre-Storsjö lappbyds betesområde, men är under-
tecknad av den tanken att det, vid nu förestående omreglering av
lappbyarna inom länet, bör läggas till Tännäs-lapparnas område, för
att dessa under vår- och sommarmånaderna skola kunna hava sina re-
nar i tvenne hjordar.

Av anförda grunder får jag vördsamt tillstyrka förvärvandet
av salubjudna skiftena, därest fordrade köpeskillingen befinnes
rimlig, vilket jag dock befarar ej är fallet. Östersund i lappfog-
dekontoret den 16 okt. 1914.

Alf Taaff

Till nr. $\frac{29}{304/300}$

Ink. till Jordbruks-Dept.

d 10 AUG. 1914

Landskontoret, Östersund

25 MAJ. 1914

Till

Konungens Befallningshafvande i Jämtlands län.

Såsom införskaffat utifrån med anledning af hvad Örnöjäm-
mästaren O. O. Velander anförit rörande ifrågasatt inköp för ren-
beteslandens utvidgning af Långskans aktiebolag tillhöriga hem-
manet N: 23 i Tannås kyrkby, får jag fördrängt anföras.

Även jag tillstår mig ej att i penningar angifva det värde ifråga-
varande marker eller vissa delar af deramma kunna annas hafva
för lapparna samman rent. Men får jag framhålla att för-
värfet af marker för renbeteslandens utvidgning ej endast får ses ur
en affärsöppsynpunkt, d. v. s. endast efter skogstillsätningen, utan hufvud-
sakligen efter det värde de hafva för själfva rentet, men ofrån-
mura efter det värde de äga för lapparna därigenom att de genom
förvärfet undgå skadigheten med de boskötter samt smådjursbesköt-
het för renarnas skadegörelse. Att beräkna värdet af sådant i
penningar är naturligen svårt, ty man ännu kan skadegörelsen på en
tukt som ligger illa till för lapparna, endast uppskatta till några 10 tal kronor,
ett annat år till 100 tal, och ett tredje år till 1000 kronor och där-
över.

2
open. Under flera år kunna och lapparna med sina renar uppe-
hålla sig på andra betesmarker.

Emellertid har jag genom Jagomästare Wendts rådseering af
ipåsevarande hemmansdel än vidare styrkt i min uti mitt för-
uttrande uttalade åsikt, att den här fornuhle kojerskillingen, 2000
kronor, vore rimlig, och synes mig, då nu inköpet i öfugt ad af bi-
hopet för renbeteslandens utvidgning, som man bör kunna inköpa den-
manet för den fornuhle kojerskillingen. Ötersund i lappfjället
trot den 25 Maj 1914.

Alf. Thaff

Till nr 158
316/301

Landskontoret, Östersund

4 APR. 1914 7

Till

7/4 brv till Nas.

Konungens Befallningshafvande i Jämtlands län.

Resolution

Att Jägmästaren i Rätans revir förordnas
att verkställa beredning och värdering af pala-
1. björns fastigheter; hörande juramentet över
förrättningen jämte remissakten därefter här in-
sändas. Östersund i landskontorets den 18
juni 1914.

Landshövdingämbetets vägnar:

 Gunnar Heleander

Sedan Innehavaren Per Nas tillbjudit Kungl. Majt och Kronan
att köpa en del af den honom tillhöriga Hemvåls by i Wernsdalens
socken, har jag anmodats att efter lapparnas hörande afgifva yt-
rande, och få jag i anledning häraf i ärendet anföra följande
Vid sammanträde med Åre - Storsjö-lapparna den 13 sistlidn
Januari hafva dessa enstämmigt förordat inköpet af salubjudna
området som behöfligt för utvidgning af deras höstbeten, men
synnerligast för åstadkommande af en lindring af de å dessa
trakter ofta förekommande betydande ersättningskräf af af rena
förorsakad skadegörelse å dels växande och del berg, istack ute-
stående gräs.

Enligt mitt förmenande är ock Hemvåls by såväl till följe
sin läge intill det till arealen obetydliga Serffjället som sin beskaff-
het iöfverraskande förvarja till utvidgning af Åre - Storsjö-lapparnas
höstbetetrakter, men synnerligast är förvarjet nödigt för att för-
komma de å denna ort rätt ofta uppkommande stridigheter
emellan lapparna och de ofaste växande skadeersättningskräf.

För att dessa stridigheter skulle komma att upphöra anser jag dock

önskvärdt att hela Hemvålen inköpes och ej endast den salubgilla-
delen af densamma. Jag får därför nu vådsamt hemställa
att Kungens Befallningshafvande frinner skäl underhandla med
Kroshandlar Näs om inköp af hela Hemvålen by emåd detta annas
önskvärdt för utvidgning af redbeteslandet Serffjäcket.

Så de Jämtländska lapparnas gamla sedvanesattbetrning å min
vidor riksgännen mot Norge torde komma att upphöra, bli behöfve af
utvidgning af lapparnas egna redbetesland allt mer och mer nöd-
vändigt, och synes mig endast af denna grund nödigt att snarast
möjligt genom inköp af Hemvålen, Hemådalen och delen af Serffjäs
by utvidga det till arealen obetydliga Serffjäcket (6370 ha.). Öster-
lund i lappfogdekontoret den 3 April 1914.

Almström

Till pris $\frac{2}{301}$ och $\frac{129}{313}$

Landakontoret, Östersund

25 OCT. 1913

Till

Honungens Befallningshavande i Jämtlands län.

N:o 382

Resolution.

Inkom till Jägm. exp.

den 9/11 1913.

Herr jägmästaren H. Wendt anmodas att
inkomma med yttrande i örendet, särskilt be-
träffande den fördrade hörskillningens förhåande
till de skuldbunden fastigheternas ungefärliga
värde. Remissakten återförväntas. Östersund
i landkontoret den 20 oktober 1913.

Ex officio
N. H. Hultén

Redan Hovsunds Lägerets Aktiebolag erbjuder
Kronan att inköpa den tillhöriga bunnans delar i Hö-
fjäturs, ^(Fjäturs) Lillhults socken och Håggstugget, Linsells socken,
har jag anbefallts, att efter det vederbörande sagat
blivit i saken hörd, inkomma med yttrande; och får
jag i anledning härav med remisskrivelsen återställande
vördsamt anföra följande.

Vid årets ordinarie sammanträde med Lägerakti-
parna i Hållingskällan den 18:e till 20:e september, hava

desa lappar, till vars betesmarkens område i fråga, i händelse av inköp, kommit att förläggas, antämligt uttalat sig för inköp av Storffjätens och Håggobuggets byar, samt förklarar att dessa områden, såväl till följe sitt läge som rika tillgång på arbete, voro högst nödvändiga för utvidgning av deras betesland.

Senare nädigt för den 7 April 1899 har Kungl. Majt. medgivit, att av den Färna Stora Herrnparten tillhöriga mark ett område, som begränsas i söder av 5te parallellen från Lillnersdals ägning till Hågan, i syd-sydost av nämnda vattendrag till dess utlopp i Hålsjön, i öster av denna sjös västra strand och Lillnersdals ägning till Föreläns utlopp, i öster och väster av sistnämnda vattendrag och dess biflod Olån invid gränsen mot Norge samt i norr av Färnas socken, finge till vidare upplåtas till arbete åt lapparna. Detta område utgör all den mark Lapparna ha till sin disposition och uppgivits utgöra omkring 32 000 hektar.

Vid de sammanträden, som under de senaste åren hållits med Lapparna, hava dessa ofta framhållit att de saknade såväl tillräckliga vår- och sommarbetesplatser (såsom en stor del av det den tilldelade området voro mycket stenigt och fattigt på gräs) som vinterbetesplatser, något ågarn till för den lämpliga vinterbetesmarken såsom Storffjäten och Håggobugget med flera kringliggande byar väg-

N° 102. D.
1913.

Till

Konung

Den 10de April 1899
Lapparna, till
Hågan och Hålsjön
Lillnersdals ägning

Kronan att
när i Her
dringar

eger
str
st

Fild nr 138/347/331

Landskontoret, Östersund

12 MAJ 1911

Till

Konungens

Befallningshafvande i Jamtlands län.
Rådslöjden i loppsköpet.
a. a.

Annodad afsigra yttrande från en af Per Högström
i Lofsdalen gjord framställning om att till Kongl. Majt. och
Kronan försälja skattehemmanet Lofsdalen N: 4 nr 2 $\frac{1}{10}$
trög, Linnells socken, får jag, efter det vedrörande loppar
den 22 niothunda April blifvit i saken hörde och därvid
framhållit att förvärfvet af salubjudna hemmanet ej vore
från renskötsliden behöfligt, vidrörande hemstället att, då
hemmanets marker ej angåren rensbeteslanden och loppet
i öfrigt är sådant att dess inkomst för utvidgning af ren-
beteslanden måste anses obeförligt. Konungens Befallnings-
hafvande ej måtte finna skäligt förorda inkomst af det-
samman. Östersund i loppsköpet kontoret den 11 Maj
1911.

Olle J. Märr

Till nr 116

347/329

Landskontoret, Östersund

12 MAJ 1911

15/5 brev till En. g. Berge.

Till
Kommungens Bysättningshögskola i Jamtlands län.
Ärendet i Loppsköper
a. a.

Genom minnerevolution den 15 Mars 1910 har jag anbefallt att efter lapparnes hörande afgifva yttrande öfver att af hemmansägaren Erik Jonn Berge gjort anbud att till Kronan förvalja sitt hemman N° 16 om 2 tög skatte i Tannäs bygd och socken.

Tannäs lapparna hafva i anledning häraf blifvit i allmuntligt hörd vid sammankallade den 20 sistlidne April och därvid meddelat att hemmanets utskogsskifte till följe sitt läge vore lämpligt förvärfva för utvidgning af vinterbeteslanden, men skulle också då flera angränsande utskogs-skiften i köpas, mått annars det af Berge salubjudna, som ej angränsade vinterbeteslanden, blifva af mindre värde för renskötsel.

Härtil för har jag endast att tillägga att också jag anser lämpligt att Kronan förvärpa det erbjudna hemmanets utskogs-skifte, men då detta ej låter sig göras utan förvärf af inäggjorden eller själva hemmanet, ansestundt Berge redan

för några år sedan fransålt hemmanet dess s.k. hemskogs-
skifte och hemmanet sålunda nu ej har annan husbehöfskog
än å utskogs-skiftet, som är beläget vid Fiedsbyarna och om-
kring en mil från sjöns gärd, så anser jag de härigenom
uppkommande olägenheterna för hemmanets bruk så stora och kost-
bara för hvar, att förvärfvet af hemmanet ej alla möttvaras
olägenheter af att ej utköpa delarna.

På grund häraf och då något verkligt behof för att
förvärfa ifrågasatt hemman nu ej föreligger, får jag ind-
samla hemställets att det gjorda hembudet ej måtte föranleda
en någon Konungens Befallningshållandes vidare åtgärd.
Östersund i lappfogdekontoret den 11 Maj 1911.

Almström

Fin
my
nam

St.
af
St.
att
af
om
af
af

24 APR. 1907

455/360/358
07
S. D. brev till Kongl. Högskola
Till
Könungens Befallningshafvande i Jämtlands län. Högskola.

Annodad afgifva yttrande öfver en af Handlanden L. Tholm
gjord framställning om att till Kongl. Majt. och Konung förvalta vissa
fastigheter inom Wendals sockerby och sockerby för sig, efter det
vederboende lappar blifvit i ärendet hörd och därvid förklarats
de erbjudna fastigheterna tillförläggas sitt lags givare för deras nödvändiga
nödändiga, vordant som införskaffat yttrande endast anföras
att jag och annan att någon anledning för närvarande ej förefinns att
för redbetelandens utvidgning inköpa ifrågasatt område salubjudna
områden.

Utvidgning af redbetelandet inom Stålsjödalens så långt
öfver om till Wendals sockerby, inom hvilket sockerby några om-
betesland fört ej finnes, synes mig för närvarande ej önskvärdt, där-
est ej tvingande omständigheter förekomme och sådana finnes mig
viteeligen ej. Östersund den 22 April 1907.

Alm. Tholm

1878 den 13 Augusti.

n: 9
pag. 7.

OSKAR, med **GUDS**
Nåde, Sveriges, Norges,
Götes och Wendes Koning.

Wår ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Allsmäktig!
Uti underlåtnig skrifvelse den 22 nästlid-
ne Juli hafven I förmått, att uti sär-
skilda till Vårt Justitie Departement
ingifna och till Eder remitterade skrif-
ter åtskilliga lappar tillhörande dels
Tännås, dels Undersäkers lappdistrikt
framställt klagomål bland annat der-
öfver, att flere från åldriga tider till
renbete använda fjelltrakter genom af-
vittringen dem frångått och att de renbe-
tesfjell, som dervid tilldelats dem, sakna-
de tillräckligt bete, äfvensom nödig
skog till bränsle och skydd mot fjell-
stormarne, i anledning hwaraf åtgärder
bland annat påkallats af Klagandena
från Tännås lappdistrikt i syfte att
komma i besittning af alla de fjell-
trakter, de före afvittringen inne-
haft; Och hafven I ansett lämpligt
att en undersökning på stället, till

Till Kongl. Maj: Befallningshafvande i Jemtlands län

hvarjagat län undersökning från och med år

1879.
1879.
1880.
1879.
1883.
1882.
1883.
1884.
1879.
1882.
1880.

1879.

1879.
1879.
1884.
1887.
1881.

1880.

1887.

1883.
1884.

1886.

hvilken Klagandena skulle kallas att själf-
re eller genom ombud närvara, för att sin-
talan utföra, finge för bedömande af klag-
omålens befogenhet verkställas och der-
na undersökning utsträckas jemväl till
öfriga inom ifrågakommande lappdistrik-
ter befintliga skattefjell till uträknan-
de, för den händelse brist på skog och
bete skulle i någon mån förefinnas in-
om Klagandenas fjelltrakter, huruvida
icke tillgång deraf finnes i andra skat-
tefjell inom i fråga komna distrikter,
så att de bland Klagandena, som vore
i saknad af skog eller bete, kunde der
tidtals inrymmas, utan men för nuva-
rande innehafvarne af dessa fjell, — hems-
ställande om tillåtelse att gå i författ-
ning om en sådan undersökning samt att
af under händer egande medel förskju-
ta därför nödiga kostnader till fram-
tida gottgörelse af statsmedel.

Vid underdänig föredragning af
detta ärende hafve Vi funnit godt, med
bifall till hvad Vislanda föreslagit,
i näder förordna, att den ifrågaställda
undersökningen skall i närvaro af Kla-
gandena själfue eller deras ombud verk-

ang. anst.
ande a.

ställas af vederbörande Skogsinspektör med
biträde af två utaf Eder utsedde trovärdi-
ga män, som i ämnet ega insigt.

Hvilket Vv Eder till svar och under-
dålig efterrättelse samt för vederbörandes
förståndigande härigenom meddele; lätande
Vv nådige skrivelser i ämnet till Stats-
kontoret och Skogsstyrelsen afgå. Stock-
holms Slott den 2 Augusti 1878.

Under Hans Majts

Vår Allernådigste Konungs och Herres fränvaro
Dess tillförordnade Regering:

Ragertäle

Kils von Steyer

ang. anställande af underiökning i länets Rappströcker rö-
ande ålskilliga öfverklagade för hållanden ser stades.

Vittnesförhör utom rättegång angående Sösjöfjällslapparna.

Vemdalenmålet: Här finns en del bra intyg från markägare, bete först 1890 i Källberget och Henvålen med renflockar som förrrade sig in på Kyrkbyns område, två vintrar ca 1912 mot ersättning och dels 1927 och sex-sju vintrar framåt.

Undersökning angående slaktad ren i Källberget.

Angående protester, se KB:s skrivelse 4/4 1933, domboken 10/9 1934 nr 4.

Avskrift.

19.1.1910. Vittnesförhör inför H:n ang. jämtlandslappars betesrätt

Utdrag af Domboken, hållen vid lagtima
Vintertinget med Undersåkers tingslag &
tingstället i Hjerpen den 19 Januari 1910.

§ 43.

S.D. Företredde t.f. lappfogden Abraham Staaff samt, med åberopande af Konungens Befallningshafvandes skrifvelse af den 8 Januari 1910, som nu företeddes, anhöllom vittnesförhör för dödsfalls skull med Lappmannen Lars Jonson och Lappkvinnan Margareta Torkelsdotter samt Lappkateketen Jon Pålson Fjällström, alla i Änge, Undersåkers socken, till upplysning om förhållanden, som omförmäldes i berörda skrifvelse, hvilken nu ingafs och hade denna lydelse:

"Till Herr Lappfogden Abr. Staaff- Under förmälan att tvisten emellan lappar och bofaste så väl inom länet som inom angränsande trakter i Norge tid efter annan uppstå till följd däraf att de bofaste numera vilja förvägra lapparne rätt till renbete inom de trakter, där dylik rätt efter gammal sedvana pläгат af dem utöfvas, har Ni då det kunde befaras att denna för lapparne och deras renskötsel så betydelsefulla fråga inom kort kunde göras till föremål för rättegång, samt det i så dan händelse vore af synnerlig vikt för lapparne att kunna med vittnen styrka, huru med den omtvistade betesrätten förhålle sig, i skrifvelse denna dag hemställt, huruvida Konungens Befallningshafvande kunde finna lämpligt att föranstalta om vittnesförhör för dödsfalls skull med åtskilliga i skrifvelsen omförmälda & ålderdomshemmet i Nyland, Undersåkers socken, intagna gamla lappar, som ägde noggrann kännedom om ifrågakomna förhållanden.

Med anledning häraf vill Konungens Befallningshafvande härigenom förordna Eder att vid instundande vinterting med Undersåkers tingslag låta, för utrönande af frågan om lapparnes rätt till renbete inom vissa områden af ej mindre Jämtlands län än äfven angränsande trakter i Norge, inom hvilka dylik rätt efter gammal sedvana pläгат utöfvas, adligen afhöra & förberörda ålderdomshem intagna lappmännen Lars ~~och Jon Jonsson samt lappkvinnan Lars Jonssdotter~~ Jonsson, Petrus Jonsson, Margareta Torkelsdotter och Malin Larsdott åliggande det Eder för sådant ändamål att, med företeende af denna sk

velse, i god tid före tingets början anmäla Eder hos Domhafvanden i tingslaget för erhållande af besked angående tiden för vittnesförhörets anställande; och införfärdigt Konungens Befallningshavande i sinom tid utdrag af Häradsrättens protokoll i ärendet. Östersund i Landskontoret den 8 januari 1910. Johan Widen/ Axel Andersson.

Det upplyste att för närvarande tvist icke vore vid domstol anhängig rörande i fråga komna förhållanden; och fingo Lars Jonsson, Margareta Torkelsdotter och Jon Pålsson Fjällström, hvilka nu företrädde, med vederbörande i händelse af framtida tvist förvarad jäfsrätt, aflägga vittnes~~ed~~ erinrades om dess förbindelse samt hördes hvar för sig.

1:o/ Lars Jonsson, hvilken uppgaf sig vara son till Lappmannen Jon Larsson och dennes hustru Gunilla Persdotter, åberopade innehållet af en nu ingifven skriftlig vittnesberättelse, som vore undertecknad af ej mindre Lars Jonsson, än äfven de andra två vittnena Margareta Torkelsdotter och Jon Pålsson Fjällström, af följande innehåll:

"Vittnesberättelse. Jag är född 1837 i Sösjöfjäll, där mina föräldrar drefvo renskötsel. Själf har jag från mitt 16:de år i omkring 40 år dels som dräng och dels såsom renägare drifvit renskötsel inom Sösjöfjäll och på svenska sidan belägna delen af Skjäckarfjäll, Kalls socken.

Under denna tid plägade Sösjöfjällslapparna då bestesförhållandet så påfordrade från Okt till mot jultiden beta sina renar inom de skogstrakter, som gränsa intill Sösjöfjällen, d.v.s. byarna Ede, Öfver, och Ytteräng samt Bergsjöedets områden, hvarefter flyttningen utsträcktes till Gråvalen förbi byn Kalen, därifrån till byn Djupsjön, där renarna betade icke blott i de norr om byn belägna "valarna" utan äfven i skogstrakten mot byarna Grässlåttan och Getan. Från Djupsjön gick flyttningen till Krekvalen och därifrån någon gång ned till skogarna vid Hjerpen och Mörsil.

Återflyttningen till sommarvistena har vanligtvis egt rum i slutet af mars eller i början af april förbi Suljätten, Skurberget, Böles och Finningsvalarna.

Från slutet af maj till i midten af juni plägade renarna beta inom Ede, Öfver- och Ytteräng samt Bergsjöedets byområden.

Stundom brukade Sösjöfjällslapparna utsträcka sina vinterflyttning-

gar till Blåskals- och Mullfjället samt Åreskutan. Dock nyttjades dessa säs. nämnda betesställen mera sällan, enär Skjäckarfjällslapparna vanligtvis nu under gynnsamma vintrar flyttade med sina renar till dessa trakter förbi Strådalen, Melen, Wester- och Österkjöland samt Äggsjön eller förbi Åbo, Skalstugan, Medstugan, Saxvallen och Rensjön till Blåskalsfjället.

Någon gång utsträckte Skjäckarfjällslapparna sina vinterflyttningar söder om Åre och Dufed till Renfjället, Wällista och Gräpplingefjällen.

Rörande Sösjö- och Skjäckarfjällslapparnas vistelse och betesnyttjning inom Norge får jag meddela följande:

Att Sösjöfjällslapparna under dåliga betesförhållanden alltid plägar med sina renar öfverflytta till Rasmusfjäll /sydöf. om Snaasenvand, af norskarna kallas fjället Ratfjæld/ att denna vistelse inom norskt område vanligen varat från jultiden till slutet af Mars, att svenske Skjäckarfjällslapparna däremot icke blott under dåliga betesförhållanden alltid utan äfven någon gång under gynnsamma sådana från jultiden till slutet af mars uppehållit sig jämte renar å norskt område vanligen inom Skjäckarfjæld å norra sidan Skjäckervand samt väster och söder därom beläna fjällsträckningar /däribland Hævela/, att sistnämnda lappar, då de under juni och juli månader haft sina kåtplatser inom svenskt område invid riksgränsen, såsom t. ex. i Rusdalen och vid s. k. Högsätet, de betat sina renar på ömse sidor om riksgränsen, därvid renarna alltid under varmaste tiden uppsökt och betat å de högsta fjälltopparna, som ligga på norska sidan; att Skjäckarfjällslapparna därjämte under augusti-oktober månader vistats jämte sina renar dels på norskt område på östra sidan Storfjället /Skjäckernatten/ vid Grönlivand och på sydvästra sidan Skjäckervand samt dels på svenskt område vid Byrvattnet, att renarna härunder ock betat å ömse sidor riksgränsen samt att vistelsen inom norskt område ibland kunde vara till jultiden och utsträckas ända till trakten af Levanger, att i öfrigt under de tider af året lapparna haft sina kåtplatser invid eller i närheten af riksgränsen å svenskt eller norskt område, deras renar fått beta å ömse sidor densamma, samt att, under den tid jag vistats såsom rensöktare inom omskrifna fjäll, det

aldrig lagts något hinder i vägen för deras vistelse eller betesnyttjning inom Norge, utan att det vid behof under hvilken årstid som helst på omskrifna vis inflyttat eller endast betat sina renar inom norskt område, att enligt hvad jag från min barndom hört berättas af mina föräldrar och andra gamla lappar, inflyttningar och betesnyttjning inom Sverige och Norge, såsom jag nu berättat, bedrifvits af lapparna sedan urgamla tider och att det "gammalt" ej existerade någon verklig skillnad mellan svenska och norska lappar, utan hade de flyttat och betat sina renar å ömse sidor riksgränsen efter som betesförhållandena fordrade; att det antal renar lapparna under min tid innehade, ibland var större och ibland mindre, hvadan jag ej kan uppgifva något exakt antal, men nog uppgick det tidtals till omkring 5000, så t.ex. hade en lappman "Lill-Jöns" i Skjæckerfjäll, cirka 2000 renar. Fjällgård den 19 Januari 1910. Lars Jönsson, lappman.

Undertecknad vitsordar till alla delar förestående vittnesberättelse.
Margret Torkelsdotter, lappkvinna. J. P:son Fjällström.

2:o/ Margareta Torkelsdotter: uppgaf att hon vare född 1834 och dotter till lappmannen Torkel Persson samt dennes hustru Maria Persdotter, hvilka varit boende i Oldfjället, samt åberopade såsom sitt vittnesmål innehållet i här ofvan intagna skriftliga vittnesberättelse, med tillägg, att de uppgifter, som där innehölles, inhemtats från vittnens föräldrar och andra äldre lappar; samt

3:o/ Jon Pålsson Fjällström: uppgaf, att han vare född 1876 och son af Norska lappen Pål Pålsson från Brandfjellet samt dennes hustru Maria Jonsdotter, hvilken vare syster till först afhörda vittnet Lars Jönsson samt åberopade såsom sitt vittnesmål innehållet i här ofvan intagna skriftliga vittnesberättelse, med tillägg, att vittnet i yngre dagar varit renskötare och haft vård dels om hans föräldrar tillhöriga renar, dels om andra lappars renar.

De afgifna vittnesmålen upprepades för och vidkändes af vittnena och skulle bevis om vittnesförhöret meddelas genom utdrag af Domboken. Som ofvan. På Häradsrättens vägnar: Sten Geete.
Rätt afskrivet betygar Östersund i landskontoret den 25 september 1913.

Ex officio:

Gunnar Helander

Utdrag av domboken, hållen
vid lagtima hösteting med H e d e
tingslag å tingsstället i Hede
kyrkby den 10 september 1934.

Nr 4. Till denne rättegångsdag hade hemmansegaren Olof
Bäck i Wemdalen erhållit stämning uppå ordningsmannen Lars
Kråik i Handölsdalens lappby med yrkande enligt en med ved
därå numera fanns tecknat så lydande ansökan:

"Till Hede tingslags häradsrätt.

Under tiden januari - slutet av maj månad 1934 har lapp-
ordningsmannen Lars Kråik från Handölsdalens lappby med sina
renar uppehållit sig å mig tillhöriga marker, tillhörande
Vemdals kyrkby inom Vemdals socken. Renarna hava där-
vid förorsakat skador, dels å vallarna, dels å tallplantor
och dels å renmossa, varjämte renarna förstört och nertram-
pat gårdesgården. Kråik har efter det skadorna konstaterats
tillfrågats, huruvida han vore villig lämna ersättning, men
har något besked härpå icke kunnat erhållas. Syn har där-
för i vederbörlig ordning påkallats och hava synemännen
värderat skadorna till tillhoppa 731 kronor.

Då Kråik enligt min mening icke har någon som helst
rätt att utan särskilt medgivande upphålla sig med sina
renar å de trakter varom här är fråga, får jag vördsamt an-
hålla om laga kallelse och stämning å bemålde Kråik till
instundande sammanträde med Hede tingslags häradsrätt under
yrkande, dels att Kråik måtte förpliktas till mig utgiva
skadesrättning med tillhoppa 731 kronor samt uppkomna syne-
kostnader med 37 kronor 20 öre, dels att Häradsrätten måtte
förklara Kråik icke äga sedvanerätt å de områden, där skador-

Utan avgift.

Lappfogden i Jämtlands län.

na förorsakats.

Tillika yrkas ersättning för rättegångskostnaderna samt för de vittneslöner jag kan komma att få förskjuta.

Vemdalen den 14 augusti 1934.

Olof Bäck

Hemmansägare.

Den 23 augusti 1934 eftersöktes häri omförmälde Kroik i sitt hemvist i Ripbo och vid Tjallingen och den 24, 25 och 26 i samma månad eftersöktes Kroik i sitt hemvist i Tjallingen i och för delgivning av denna stämning, därvid Kroik icke kunde anträffas eller upplysning om hans vistelseort erhållas, betygar. Järpen den 7 september 1934.

Gillis Nilson

Landsfiskal i Undersåkers distrikt.

Kostnadsräkning.

Skjutsersättning Järpen-Tjallingen-Järpen, utgör efter fördelning med andra ärenden Kr. 24:60, nedsättes till Kr. 20:-.

Jäger 20 kronor som kvitteras: Järpen den 7 september 1934.

Gillis Nilson.

Landsfiskal.

En bestyrkt avskrift av förestående stämning har jag denna dag emottagit erkännes.

Enafors 5 Sept 1934

Lars Kråik

Betygar

Olof Andersson

Stämningsman

Delgivningskostnad kr. 3:- För att förvissa mig om att få tåget som Kråik reste att stanna / då det passerar om ej resande finnes/ köpte jag en biljett och han så få uträtta ärendet utan att företaga någon resa. Hoppas ej delgivningskostnaden anses för hög.

O. Andersson

Då målet till handläggning ropades, inställde sig kändanden genom förre landsfiskalen K.E. Byström i Hede jämlikt en för honom eller den han i sitt ställe förordnade utfärdad rättegångsfullmakt in blanco. Svaranden infann sig genom advokaten Gösta Heilborn i Östersund, som åberopade rättegångsfullmakt in blanco för innehavaren eller den denne i sitt ställe förordnade.

Byström ingav
dels följande syneprotokoll:

"Protokoll fört vid syneförrättning enligt 30 § renbeteslagen hållen den 15 juni 1934.

§ 1.

För hållande av sådan syn, som ovannämnda § sägs, hade hemmansägaren Olof Bäck, Vemdalen kallat undertecknad handlanden Per Bokvist, Håberget, som, på sätt i 31 § renbeteslagen sägs, av lapparna utsetts att vara god man vid uppskattning av skador åstadkomna av lapparna och deras renar. För sig själv hade Olof Bäck utsett undertecknad länsskogvaktare Otto Fladvad, Vemdalen, att i samma avseende vara god man.

I anledning härav sammanträdde vi Per Bokvist och Otto Fladvad ovannämnda dag å Olof Bäckes fastighet Kyrkbyn R:n 43⁸ i Vemdalens socken, och hade Bäck anmodats att härvid närvara och uppvisa de skador, för vilka han ansåg sig böra erhålla ersättning, och som uppkommit under sistlidna vinter och voro åstadkomna av renarna.

Såsom för oss redan var bekant meddelade Bäck att det vore lappmannen Lars Larsson Kråik, Handöl, Enafors, som där vistats med sina renar och således vore ansvarig för de skador det nu vore fråga om. Kråik hade med sina renar kommit till dessa trakter i början av januari månad innevarande år

samt här kvarstannat till i mitten av april månad då han själv avflyttat. Vid flyttningen hade han emellertid kvarlämnat en hel del renar, som hållit sig kvar tills i slutet av maj månad.

De av renarna förorsakade skadorna uppskattades och värderades nu av oss sålunda:

Skada å slåttervallen vid Blästervallens fäbodar, vilken vore beroende därpå att renarna uppsparkat och sönderskrapat gräsvallen 7:-

Plantskog av tall är delvis förstörd å en areal av cirka 15 har med ett beräknat värde av 14:- kr pr har 210:-

Bäck uppgav att det vore renarna som nertrampat och förstört den gärdesgård som nu låg nere. Denna upp-

mättes nu av oss till 12 m. och värderas skadan till 4:-

Vid Vemån hade renarna söndergrävt slätterängen,

vilken skada av oss värderas till 5:-

Bäck påvisade att renarna å stora områden av fastighe-

tens skogsmark uppätit och i övrigt förstört där växan-

de renmossa, så att denna icke längre vore tjänlig

eller för kreaturen begärlig såsom foder. Bäck upp-

manades nu att närmare angiva mängden och värdet av

den mossan han härigenom mistat. Härpå svarade Bäck

att det icke vore så gott att härå lämna någon exakt

uppgift angående mängden, men förmenade att minst 500

lass mossor för honom blivit förstörda och att han

värderade denna till 1:- kr pr lass. Efter noggrann

undersökning och beräkning finna vi att Bäck icke

kan anses överskatta mängden av den mossan han sålun-

da förlorat, samt att värdet därav bör vara enligt

hans beräkningar eller 500:-

För sitt besvär med uppvisningen av skadan vill

Bäck ha

5:-

Summa skada och eljest kronor 731:-

Kostnad för syneförrättningen:

Handlanden Per Bokvist, Håberget.

Privatbil Hån - Sersån och åter 3 mil à 3:- 9:-

En dags arvode " 8:- 8:-

Länsskogvaktaren Otto Fladvad, Vemdalen.

Privatbil Vemdalen - Sersån och åter 1,4 mil à 3:- 4:20

En dags arvode för syneförrättningen à 8:- 8:-

En " " " uppsättande av protokoll à 8:- 8:-

Summa Kronor 37:20

På sätt ovan sägs, utan att några som hållst meningskil-
jaktigheter angående skadans omfattning och värde mellan oss
förefinnes, uppskattat och värderat betyga:

Håberget och Vemdalen den 19 juni 1934.

Per Bokvist

Otto Fladvad

handlande.

länsskogvaktare."

dels följande intyg:

"Undertecknad född den 18 Aug 1856 i Hån Vemdalens
socken, och sedan dess bosatt därstädes, kan under edlig
förpliktelse intyga att under min tid, lappar med sina renar,
icke vistats å byns skogsmarksområden eller så vitt jag er-
farit å därintill liggande skogsmarker, fört sina renar å
bete.

Samt att jag av mina fäder och andra i min ungdom le-
vande äldre personer, aldrig hörde berättas att lappar med
sina renar besökt nämnda trakter. Utom nu under sista vint-
rarna, då lappmannen Kråik haft sina renar här.

Håberget den 24 Aug 1934.

Halfvar Olofsson

Bevittnes.

"Frida Bokvist

Einar Olsson."

bet

"Undertecknad född den 30 Mars 1854 i Hån Vemdalsens Socken och sedan dess bosatt därstädes, kan under edlig förpliktelse intyga att under min tid lappar med sina renar, icke vistats å byns skogsmarksområden eller så vitt Jag erfarit, å derintill liggande skogsmarker fört sina renar å bete, samt att Jag af mina fäder och andra i min ungdom levande äldre personer, aldrig hörde berättas att lapparna, med sina renar besökt nämnda trakter, utom nu under sista vintrerna då lappmannen Kråik haft sina renar här.

Hån den 24 Augusti 1934.

Egenhändiga Jonas Jönson
namnteckning bevittnas
Per Bokvist

Fritz Olsson."

"Undertecknad Olof Persson Brandén, född år 1855 i Vemdalsens kyrkby och sedan dess därstädes bosatt, kan under edlig förpliktelse intyga att under min tid lappar med sina renar icke uppehållit sig å Vemdalsens, Håns och Kvisthåns skifteslags skogsmarker eller så vitt jag erfarit å därintill liggande skogsmarker fört sina renar å bete, samt att jag av mina fäder eller andra i min ungdom levande äldre personer aldrig hörde berättas att lapparna av sedvana betat med sina renar å skifteslagets marker med undantag av dels några vintrar före och efter år 1890 å Källbergets och Henvälens särskilt skiftade marker, då det någon gång kunde hända att några smärre renfloccar även förirrade sig in på Kyrkbyns område, men återhämtades efter tillsägelse och uppkomna skador ersattes, dels tvenne vintrar omkring 1912, då lappar betade sina renar å Vemdalsfjällen, men ersattes då betet godvilligt utan syn eller värdering samt dels nu de sex å sju sista årens vintrar, då lappmannen Lars Kråik

F.
te

So

p.

i

f

t

v

h

h

h

betat med sina renar å skifteslagets marker.

Vemdalen den 27 augusti 1934

Olof Persson Brandéns
F.d. nämndemannen Olof Persson Brandéns egenhändig namnteckning bevittnas av:

C.J. Andersson Hilma Blomkvist"

"Undertecknad född den 6 oktober 1858 i Hån Vemdalens Socken och sedan dess bosatt därstädes, kan under edlig förpliktelse intyga att under min tid lappar med sina renar, icke vistats å byns skogsmarksområden eller så vitt jag erfarit, å derintill liggande skogsmarker fört sina renar å bete, samt att jag av mina fäder och andra i min ungdom levande äldre personer aldrig hörde berättas att lapparna med sina renar besökt nämnda trakter utom nu under sista vintrerna, då lappmannen Kråik haft sina renar här.

Hån den 27 Aug. 1934

Olof Jönsson
Egenhändig namnteckning bevittnas

Helga Bergström Gerda Bergström"

"Undertecknad Per Halfvarsson, född år 1855 i Vemdalens kyrkby och sedan dess därstädes bosatt, kan under edlig förpliktelse intyga att under min tid lappar med sina renar icke uppehållit sig å Vemdalens, Håns och Kvisthåns gemensamma skifteslags skogsmarker eller så vitt jag erfarit, å därintill liggande marker fört sina renar å bete, samt att jag av mina fäder eller andra i min ungdom levande äldre personer aldrig hörde berättas att lapparna av sedvana betat med sina renar å skifteslagets marker med undantag av dels några vintrar omkring år 1890 då lappar med renar uppehöll sig å Källbergets och Henvålens särskilt skiftade marker, då det någon gång kunde hända att några smärre renflokar även förirrade sig in på Kyrkbyns område, men återhämtades

dessas efter tillsägelse och uppkomna skador ersattes, dels
tvenne vintrar omkring 1912, då lappar betade sina renar å
Vemdalsfjällen, men ersattes då betet godvilligt utan syn
eller värdering samt dels nu de sex a sju sista vintrarna,
då lappmannen Lars Kråik betet med renar härstädes.

Vemdalen den 29 aug. 1934

Per Halfvarsson

F.d. nämndemannen Per Halfvarssons egenhändiga namnteckning

bevittna:

K.W. Höglund Brita Höglund

"Undertecknad Sven Johansson född den 3 Februari 1845 i
Vemdalen och sedan dess bosatt därstädes, kan under edlig
förpliktelse intyga att under min tid, lappar med sina renar,
icke vistats eller uppehållit sig å byns eller skifteslagets
skogsmarksområden eller å derintill liggande skogsmarker fört
sina renar å bete samt att jag af mina fäder eller andra i
min ungdom levande äldre perssoner aldrig hörde berättas att
lapparna med sina renar uppehållit sig inom Vemdalen eller
dess skogsmarksområden, dock att några vintrar omkring
1890-talet några renflokar förrrat sig till dessa trakter,
men som af sina ägare återhemtades och skadan ersattes, samt
ett par år för omkring tjugo år sedan då också skadan ersattes,
samt nu under senaste åren lappmannen Kråik haft sina renar
här.

Vemdalen den 2 Sept. 1934.

Sven Johanson

F.d. Nämndemannen Sven Johanssons namntekning bevittnas af:

Jonas Kallin

Per Hallgren

"Undertecknad, som den 17 April 1934, på anmodan af
Hemansägaren Olof Bäck i Vemdalen, jorde honom sällskap till
Fjellgården, för att kräva Lappmannen Kroik på skadeersätt-

ning för renarnas skadejörelser å hans ägor och skogskifte,
får härmed intyga att ovannämnde Kroik svarade, att svar
icke kunde lemnas för tillfället men att detta skulle ske
inom allra närmaste tiden.

Vemdalen den 1 September 1933

Per Näs

Nyströms

Vemdalen"

"Intyg

På anmodan af Hemmansägaren Olof Bäck Vemdalen, den
17/4 1934 så följde Jag honom till fjällgården, der Olof
Bäck kräufde lappmannen Lars Krojk på ersättning för den
skada renarna gjort på hans skogskifte, Krojk svarade, att
han för närvarande icke kunde yttra sig om saken men att
han framledes skulle återkomma.

Hvilket härmed intygas

Vemdalen den 7 september 1934

Jon Olov Linde"

dels ock i ändamål att visa att klagomål över renars skade-
görelse tidigare förts följande skrivelse:

"Till Vemdalens socknemän,

V e m d a l e n .

I skrivelse till länsstyrelsen i oktober 1931 har Nils
Höglund m.fl. socknemän i Vemdalen, under framhållande av
att olaga renbete utövades inom socknen, hemställt, att läns-
styrelsen ville vidtaga åtgärder för förhindrande av att
lappar vidare uppehölle sig inom socknen med sina renar.
Sedermåra har till länsstyrelsen inkommit utdrag ur proto-
koll, § 3, fört vid extra kommunalstämma med Vemdalens
kommun den 22 januari 1933, utvisande att ifrågavarande ären-
de varit föremål för behandling vid stämman.

Länsstyrelsen får i ärendet anföra följande.

Lagen den 18 juli 1928 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige /S.F.S. n:r 309/ reglerar bland annat renbetesförhållandena utom renbetesfjällen. Enligt § 61 mom. 1 i nämnda lag tillkommer det emellertid allmän domstol att handlägga ärenden angående brott mot lagens bestämmelser och enligt mom. 2 av samma § har allenast målsägaren att åtala dylika överträdelser. Ärendet kan på grund härav icke bliva föremål för länsstyrelsens prövning och avgörande.

Östersund i landskontoret den 4 april 1933.

På länsstyrelsens vägnar:

Elof Huss. Erland Montell.

Rätt lavskrivet, betygar. Östersund i landskontoret den 8 mars 1934.

På tjänstens vägnar:

Elof Huss.

Heilborn åberopade följande svaromål:

"Såsom svaromål å hemmansägaren Olof Bäcks i Vemdalens stämningssyrkanden får jag härmed vördsamt anföra följande.

Det är riktigt, att jag under vintern 1934 med mina renar uppehållit mig i Klövsjö- och Vemdalsfjällen. Jag hade dock icke, såsom i stämningen uppgivits, renhjorden kvar till slutet av maj månad. Redan i mitten av april månad flyttade jag därifrån. Det är även riktigt, att käranden tillfrågat mig, om jag vore villig lämna ersättning för skador, som renarna enligt uppgift skulle förorsakat. Jag svarade käranden, att då jag icke själv sett eller tidigare hört talas om, att någon skada skett, och då ingen syn verkställts, så kunde jag icke taga ställning till yrkandet. Käranden begärde då ej heller något visst belopp utan frågade endast, om jag var villig lämna ersättning. Av stämningen framgår, att syn senare hållits. Det är ju då egendomligt, att käranden icke delgivit mig resultatet därav, så att jag haft möjlighet till

en godvillig uppgörelse. Visserligen anser jag mig icke vara ersättningsskyldig, men det händer likväl, att jag någon gång betalar, om den skadelidandes pretentioner äro något så när rimliga. Jag har ansett det vara bättre att vid sådana tillfällen offra några tiotal kronor i stället för att få en dyrbar rättegång på halsen. Nu framgår emellertid av stämningen, att synemännen värderat skadorna till icke mindre än 731 kronor. Ett sådant belopp skulle jag aldrig hava godvilligt erlagt. Uppskattningen måste vara synnerligen överdriven. Enligt stämningen hava renarna förorsakat skador dels å vallar dels å tallplant och dels å renmossa, varjämte de skulle hava förstört en gärdesgård. Vad först vallarna beträffar, så kan jag icke förstå, huru dessa kunnat skadas av att renarna uppehållit sig å dem under vintern. Något foder har ju icke uppåtits eller förstörts. Att renarna vistats på vallarna borde tvärtom hava varit till nytta för dessa, då de därigenom tillförts ren gödsel. Att skada å tallplant uppkommit, måste jag på goda grunder betvivla. Renarna beta nämligen icke tallplant och äta överhuvudtaget aldrig skog. Däremot är det ju klart, att de förtärt renmossa. Svårare är det att förstå, att käranden härigenom kan hava tillskyndats någon skada, åtminstone icke någon nämnvärd sådan. Vad slutligen beträffar gärdesgården, så kan jag endast säga, att om renarna förstört denna, så måste de därvid hava varit drivna av lösa hundar. Eljest göra renarna absolut icke skada på en gärdesgård.

Avgörande för frågan, huruvida ersättning överhuvudtaget skall utgå för de uppgivna skadorna, blir svaret på frågan, huruvida lapparna hava sedvanerätt jämlikt 2 § 2 stycket renbeteslagen å den trakt, där skadan skett. Jag påstår, att sådan sedvanerätt finnes. Jag bestrider därför kärandens yrkande, att Häradsrätten måtte förklara, att sed-

vanerätt icke finnes. Det föreligger fullt övertygande bevisning om, att lappar med sina renar plägat uppehålla sig i dessa trakter åtminstone sedan början av 1900/talet. Förmodligen går det även att bevisa, att ordnat renbete förekommit i trakten även under åtskillig tid dessförinnan. För verkställande av utredning härom anhåller jag om uppskov med målet.

Svaranden genom ombudet."

Heilborn anförde i övrigt, att som svaranden icke åtnjutit laga stämningstid, vore ombudet icke istånd för dagen ingå i vidare bemötande av stämningspåståendena, utan anhöll om uppskov till nästa ting.

Med bifall till denna anhållan utsattes målet att ånyo härstädes förekomma första rättegångsdagen av instundande vinterting, då svaranden skulle andraga vad han aktade erforderligt.

Som ovan.

På Häradsrättens vägnar:

H. Wullt

Rätt avskrivet, betygar Sveg i Härjedalens domsagas kansli den 25 juli 1949.

På tjänstens vägnar:

Sten Lindgren

Utdrag av domboken, hållen vid lag-
tima höstetinget med H e d e tingslag
å tingsstället i Hede kyrkby år 1935.

Nr 5. Vid upprop av målet under nr 13 i domboken för den
25 februari 1935 emellan hemmansegaren Olof Bäck i Wemda-
len, kärke, samt ordningsmannen Lars Kråk i Handölsda-
lens lappby, svarande, om skadestånd, tillstädeskom kärke-
den personlingen, åtföljd och biträdd i rättegången av
förre landsfiskalen K.E. Byström i Hede samt infann sig
svaranden genom advokaten Gösta Heilborn i Östersund, vil-
ken åberopade förut ingiven fullmakt.

I anledning av lappfogden Gardhams upplysning vid
nästföregående rättegångstillfälle, att svaranden vid ti-
den för omstämda skadegörelserna egt omkring 2.500 renar,
uppgav Byström, att svaranden vid ifrågavarande tid betat
ännu större antal renar å kärendens marker, enär han til-
lika i sin vård haft ett betydligt antal skötesrenar,
tillhöriga andra lappar.

Byström åberopade följande syneprotokoll:

"Protokoll hållet vid syneförättning å skogsskiftet
kyrkbyn registernummer 43⁸ Wemdalens socken den 26 maj 1935.

§ 1.

På anmodan av hemmansägaren Olov Bäck i Vemdalen hade
undertecknade denna dag infunnit sig för att värdera de
skador som ovannämde Bäck ansåg sig hava lidit därigenom
att renar efterjulsvintern 1934 betat å hans skogskifte
kyrkbyn registernummer 43⁸, Vemdalen.

Bäck var vid syneförättningen själv närvarande och
uppvisade de skador för vilka han av vederbörande ansåg
sig böra erhålla ersättning och som uppkommit under vin-

Utan avgift.

Lappfogden i Jämtlands län.

tern 1934, Bäck uppgav att de renar som under nämnda tid vistats å skogsmarken ifråga tillhörde lappmannen Lars Larsson Kråik, Handöl, Enafors, och således denne vore ansvarig för de skador som det nu här vore fråga om.

De av renarna förorsakade skadorna uppskattades och värderades av oss sålunda:

Höförminskning å Blästervallens fäbodas beroende på att renarna sönderskrapat och uppsparkat gräsvällen..... kr. 7:-

Plantskog av tall är delvis förstörd å en areal av c:a 15 har med en beräknad kostnad per har å 10 kr.. 150:-

12 m. gårdesgård vid Blästervallens fäbod nertram- pad och förstörd av renar 4:-

Bäck påvisade därjämte att renarna å stora områden av fastighetens skogsmark uppätit och i övrigt förstört där växande renmossa varigenom det som jämväl därav nu finnes kvar icke längre vore tjänligt till kreatursfoder. Bäck beräknade att minst 500 lass mossor för honom tillspillogivits, efter noggrann undersökning av oss kunde denna mängd ej anses för högt tilltaget och värderades densamma av oss till 1 kr. per lass, vilket är gängse pris i orten för mossor som är ännu mera avlägsen från förbrukningsplatsen än vad fallet är med ifrågavarande fastighet, värdet därav torde därför kunna sättas till kronor 500:-

Skador S:ma kr 661:-

För tidspillan med uppvisning av skadorna yrkade Bäck ersättning med kr. 6:- vilket torde vara skäligt. Kostnad i övrigt för syneförrättningen ställer sig sålunda:

1 dags arvode för vardera synemännen å kronor 8:- kr. 16:-

1 " " " upprättande av protokoll..... 8:-

Skjutsersättning Hede - Sersån fram och åter gemensamt 15:-

Kronor 39:-

På sätt ovan sägs och utan några som helst menings-
skiljaktigheter angående skadornas omfattning värderat:

Hede och Hede Viken den 30 maj 1935.

Gregor Linde M.P. Linner

kronojägare kronojägare "

Byström uppgav, att svarandens renar jämväl under sist-
lidne vinter betat å kärandens ifrågavarande marker och där
förorsakat skador samt åberopade i anslutning därtill föl-
jande intyg:

"På anmodan av hemmansägaren Olof Bäck från Kyrkbyn,
Vemdalen, infann sig undertecknade den 22 januari detta år
å hans ägande skifte till hemmanet n:o 43, som består dels
av nyodling samt dels av slätterängar, vid då betagen be-
siktning av dessa ägor befanns att dessa nyligen före vår
ankomst varit besökta av renar, och syntes marken å såväl
nyodlingen som å slätterängen vara mycket uppsparkad och
kommer troligen därutav skada uppkomma för påföljande som-
mars skörd, vilket härmed intygas.

Vemdalen den 22 januari 1935.

K.E. Hallgren Einar Liljefelt

Vemdalen Vemdalen"

Byström upplyste, att synen den 26 maj 1935 omfattat
jämväl de skador som svarandens renar förorsakat under
sistlidne vinter, samt hemställde, att käranden måtte
tillerkännas ersättning för jämväl sistnämnda skador.

Heilborn förklarade sig icke hava något att erinra
mot att kärandens skadeståndsanspråk finge omfatta jämväl
sådana som eventuellt förorsakats under sistlidne vinter,
dess hellre som vid den besiktning, varom svaranden föran-
ställt, omfattat jämväl sistnämnda skador.

Byström åberopade vidare detta intyg:

"Angående lappmannen Lars Kräiks renar, som under många vintrar vistats å Klövsjö och Vemdalens fjällområden, vilja undertecknade uttala som vår uppfattning, att deras vistelse å våra fjällmarker, måste få anses ha rätt menliga följder för Renlavens bestånd, både för närvarande och kommande tid."

På mitt, Johansons m.fl. fjällskiften, har vissa områden varit de bästa möjliga, i fråga om renmossa, men på några vintrar har ifrågavarande områden blivit totalt förstörda. Nämda mossor är för jordbrukarna, särskilt under de år då fodertillgången blir dålig, ett mycket gott, tillskottsfoder.

Att lapparna skulle ha någon slags "vanerätt", som stöd för sin vistelse här, anse vi alldeles uteslutet.

Klövsjö den 7 sept. 1935.

Halvar Johansson Olof Jönsson

Kom.fullmäktiges ordf. Kom.nämndens Ordf."

Heilborn ingav följande inläga med därvid fogade bilagor:

"Den 4 augusti har på svarandens anmodan jägmästaren Sture Sjögren verkställt syn å kärandens skogsskifte. Då jägmästaren Sjögren är förvaltare av renbetesländen och skyddsskogarna, torde hans kompetens att verkställa synen och uppskatta skadorna näppeligen kunna sättas ifråga. Vid synen voro båda parterna personligen närvarande. Dessutom närvaro lappfogden Gardham och undertecknad. Käranden utvisade själv de områden, å vilka skador uppstått. Angående resultatet av besiktningen hänvisas till jägmästare Sjögrens syneinstrument, som bifogas, bil. 1. Av de upplysningar, som käranden lämnade under besiktningen, framgick, att synemännen Fladvad och Bokvist ingalunda synat hela skiftet utan allenast

en,
s
iga
-
t,
or:
e

samma områden, som kâranden nu utvisade för jägmästare Sjögren. Det förefaller därför egendomligt, att Fladvad vid föregående rättegångstillfälle uppgivit, att "skadorna å skogen hade i mer eller mindre grad berört kârandens hela skifte, som omfattade omkring 600 hektar", och Bokvist: "renarna hade gjort åverkan å mossan över större delen av kârandens skifte." Det är tydligt, att Fladvad och Bokvist låtit antaganden komplettera den kännedom om de verkliga förhållandena, som de vunnit genom att besiktiga de ganska små delar av skogstrakten, som såväl deras som jägmästare Sjögrens syn omfattade. Ganska egendomligt förefaller också, att både Fladvad och Bokvist anse den största skadan hava uppkommit därigenom, att renarna trampat ned småplantor. Vid synen den 4 augusti kunde trots noggranna undersökningar trampsador icke konstateras i nämnvärd omfattning, och ej heller kunde kâranden påvisa dylika skador. Den skada, som uppstått å skogen, har så gott som uteslutande uppkommit, genom att renarna fejat sina horn mot plantor i manshöjd eller därunder, vilka härigenom skadats och i åtskilliga fall dött.

Vad mossan beträffar, så kunde vid synen den 4 augusti klart konstateras, att kâranden måste hava gjort sig skyldig till en betydlig överdrift, då han uppskattat den mossan, som han gått förlustig genom renbetning, till 500 lass. Att Fladvad och Bokvist okritiskt godtagit denna av kâranden själv föreslagna kvantitet förefaller egendomligt. Renarna hava icke skadat mossan på annat sätt, än att de ätit topparna därav. Det är en påfallande skillnad mellan de ställen, där renarna betat, och de ställen, där kâranden själv tagit renmossa. Å de senare är marken bar, å de föregående har genom topparnas försvinnande den eljest vitgrå mossan antagit en grålila färgton. Kâranden

har i målet gjort gällande, att även om renarna endast ätit mossans toppar, så kan dock mossan i övrigt icke användas till kreatursfoder, enär kreaturen icke skulle vilja äta den mossan, å vilken renarna uppehållit sig. Detta kan tänkas vara riktigt, i vad det gäller tiden närmast efter det renbetningen ägt rum. Ett år senare torde säkerligen nederbörd och vind hava utplånat varje spår av vittring efter renarnas spillning, varför det då torde gå mycket bra att använda mossan till kreatursfoder. Jag anser därför, att kåranden praktiskt taget icke lidit någon som helst skada, i vad det gäller renmossan. Tillgången på renmossa är på ifrågavarande trakt av kårandens skogsskifte så utomordentligt riklig, att säkerligen hela skifteslagets behov av renmossa där skulle kunna tillgodoses. Kåranden utvisade själv vid synen omfattningen på marken av kårandens årliga mosstäkt. Det blev endast några få kvadratmeter. Det torde också ligga utom allt tvivel, att tillgången på mossan därjämte mer än väl förslår till den export, som kan komma ifråga. Skall ersättning utdömas för skadan å mossan, måste den därför sättas till ett synnerligen blygsamt belopp, på sin höjd ett par tiotal kronor i stället för av kåranden fordrade 500 kronor. Finge varje bonde 500 kronor om året, för att renarna beta mossan å hans skog, skulle säkerligen alla bönder med förtjusning hälsa renhjorden välkommen till sina ägor. Det må också i detta sammanhang upplysas, att kåranden vid synen den 4 augusti icke ville bestrida utan ganska öppet medgav, att skadorna å såväl skogen som mossan blivit taxerade i överkant. Kåranden förklarade sig emellertid hava den uppfattningen, att det icke ankom på honom utan på Häradsrätten att härutinnan verkställa rättelse.

Det kan givetvis hava förekommit, att enstaka strö-
renar eller någon mindre flock av dem uppehållit sig i
Vemdalen, efter det svaranden i april månad med renhjorden
avflyttade från trakten. Den av ett vittne gjorda upp-
skattningen, att en flock, som vittnet sett, skulle hava
innehållit hundratalet djur eller mera, måste vara fel-
aktig och överdriven. En så stor flock skulle svaranden
givetvis icke hava kvarlämnat, då han med sin hjord drog
västerut. Skadan på skogen kan i varje fall icke hava
uppkommit under maj månad, ty under denna årstid äro
renarnas horn fällda.

I anslutning till den förebragta utredningen angående
lapparnas sedvanerätt påpekas, att Klövsjö- och Vemdals-
fjällen /Skorvdalsfjället/ utgöra ett sammanhängande fjäll-
massiv och ur renbetessynpunkt måste betraktas såsom delar
av samma trakt. Den utredning, som föreligger angående
lapparnas vistelse med sina renar i Klövsjöfjället under
1890-talet och början av 1900-talet, måste därför anses
gälla även beträffande Skorvdalsfjället. Den trakt, varå
skadan ägt rum, är belägen å Skorvdalsfjällets sluttning
ned mot Vemån.

Slutligen åberopas beträffande renskador i allmänhet
bifogade intyg av länsjägmästare Einar Magni, bil. 2.

För kostnaderna i målet begäres ersättning enligt bi-
fogade expensräkning, bil. 3.

Östersund den 6 september 1935.

För Lars Kråik

G. Heilborn

enligt fullmakt "

"Syn beträffande skadegörelse å skog genom ren å

Olof Bäck tillhöriga hemmanet Vemdalen Nr 43⁸.

Protokoll angående vid förhör angående inom
Påunds lappens under innevarande år för
oford renstöld, hållet å nednämnda stäl-
len och dagar år 1897.

Den 16 Mars å Valvassens gästgivergård.

Sedan för mig annalkat, att under förtidig Januari månad Lapplyfte
af renar skulle lifra förigjätt i trakten af Gätadalens by i dilleridals
socken, förtry jag en härstides i närvaro af herr länsmannen i Tan-
näs distrikt Göran Helander och sothingsmannen i Åre-Storjös lapp-
by Nils Jonsson Nordstöld förhör med tillkallade lappdrängarne
~~den Jonsson och Mattias Nikson från Mahagen Per Larsson från~~
Grilshöjden och Mårten Jonsson från Mittådeln.

Derre berättade

att de några dagar före den ^{förtidiga} 14 Januari, åtföljde af lappdrängarne Lars
Jonsson och Mattias Nikson från Mahagen från sin tillfälliga uppehållsort igen
den Lappfjäten inom Idre sockens begifvit sig längre ut i östlig riktning för
att hopsamla renar och drifva dem uppåt lappbyns område.

att de vid återkomsten af de i gården boende fått veta, att under föregående
dagar hörs skott från trakten mellan Lappfjäten och Gätadalens by i diller-
dals socken, som i orten kallas Storfjäten, hvilken benämning i detta protokoll be-
hållas;

att de fridensfullt sågde den 14 Januari begifvit sig i riktning mot Stor-
fjäten, derunder de inom Idre sockens område ungefär 1/4 mil från Lapp-
fjäten i skogen påträffat inmanntar i våmmarne efter 13 dödade renar;

att renkropparne blifvit bortförda å skide, hvars spår i snön kunde följas;

att spårerna följdes och stannade i ett trop under Storfjäten, kalladt Fäktor-
pet, der arbetarne Olof Larsson, Lars Larsson, Johan Låterström och Olof
Olofsson hade sin bostad;

att lapparne, från hvilka dock Mårten Jonsson skiljt sig, före sitt besök
i nämnda trop påkallade biträde af stämningssmannen Nils Olofsson i Storfjäten,
hvilken åtföljde dem dit;

att vid ankomsten till tropet Olof Olofsson kom i sigte, under det han kom
under gården, och icke oaktadt tillrop derom kunde föras en återvänd;

att i öfrigt ingen af männen såg komma någon annan frammanför,
hvilken framkallade vitskarp om någon renstöld;

att förbi tropet gån en väg mot skogen, å hvilken dock skidsparat icke

fortsatt, och hvilken lapparne följt;

att från denna väg yppa efter gående personer flerstades utgått, och att af lapparne, som delat sig i tre partier, Lars Jonsson påträffat nysgräpa i snön och utmärkt af en derifrån nedrätt afhuggen rygga 2 ryggsticker af skinn med deri förvarade 13 renfötter med skinn (fötterna) kvarsitte de samt en stek och ett vidstycke.

att nämnda kött, som hvars befintlighet de i Tropet hemmanvarande förklarade all bekantkap, och som afren maten konstlunnats i Tropet, dagen derpå beutats af stämningssmannen Halfvar Mattsson i Storfjäten och sedermera jemte ryggsticken af värdsten Jonsson för 14 kronor försålts å auktion.

Samt att i trakten växande renar tillhörde Åre-Ströjs och Pålms lappbyar.

Den 18 Mars i gården Målen.

Förhöret fortsattes denna dag med lappmännen Lars Jonsson från Mahuagen samt Nils Jonsson Ringdal, Nils Nilsson i Jämsjöden, Nils Persberg i Ruffjället, Västen Jakobsson i Mittledalen, Lars Jonsson i Grönfjället, Jona Nilsson Persberg i Ruffjället och Nils Jakobsson från Jämsjöden.

Lars Jonsson, som deltagit i efterforskandet af det stulna godset, berättade i utlighet med hand under förhöret i Mahuagen upplästs samt tillade, att husmansskann icke företagit i Tropets snäbbyggnad, samt att efterforskandet med de hemmanvarandes medhjupande avslutats endast i en löslad, der ingenting misstänkt funnits.

Angående förhöringen af renar under närvarande vinter uppgaf lappmännen de närvarande följande uppgifter.

För den 14 Januari föräldan renar

hän Per Jonsson i Jämsjöden	13 stycken
hän Åker Persson i St.	4 "
hän Jona Olofsson i St.	10 à 12 "
hän Nyqvist i Jämsjöden	21 "
hän Hans Olofsson i Hovrö	6 "
hän Olof Larsson i Klutjön	8 à 10 "
hän Lars Hansson i Strädelan	2 "
hän Simon Simonsson i Sörvattent	7 "

Efter den 14 Januari föräldan renar

hän Olof Spänberg i Lärna	7 stycken
---------------------------	-----------

Jonas Jakobson i Hågeberg	7 à 8 stycken	
Halfvar Jonsson i Lörvattnet	1	"
Johan Henriksson i Pannås	1	"
Isak Olofsson i Gätvallen	4 à 5	"
Magnus i dingsell	circa 25	"
Per Olofsson i Skolåsen	7	"
Olof Larsson i Klutstjärn	11	"
Ladris i dingsell	11	"
Olle Jonsson i Fokero och		
Paul Berg i d ₂	circa 40	"
Olof Olofsson i d ₂	14	"
Olof Olofsson i Skolåsen	circa 8	"
Simon Simonsson i Lörvattnet	7	"

Samt dessutom under vintern köpte tin Lars Jonsson och Olof Jonsson i Högvalen 30 à 40 stycken samt tin Olof Dahl i Målen och Isak Jonsson i Lörvattnet ett ej ihågkommet antal.

Ingen af de i Falletorpst boende personer hade af lapparne och så vidt känt vore, ej heller af någon annan fått köpa renar.

Ärrande Jon Persson och Olof Halfvarsson i Gjöte, om hvilka närmare skall förutlås här nedan, upplystes, att de icke under vintern af lapparne köpt renar, men att deromst Jon Persson af Isak Jonsson i Lörvattnet och Olof Jonsson i Högvalen strax efter jul skulle köpt 7 renar, hvilka han skulle hafva sålt till handlar. den Olle Gjöström i dingsell.

Slutligen uppgafs, att vikt af köttet efter en renho utgjorde omkring 20 och efter en renore 40 kilogram.

Den 19 mars i Storhåten.

Stämningssamman Nils Olofsson berättade, att han i midten af nästlidne Januari hört berättas att skott färdt åt trakten för en lappstämman; att lapparne några dagar därefter under söksamt efter stulna renar kommit till byn, åtföljda af Per Olofsson i dingsell och Per Olofsson i Storhåten, dervid de berättat, att de

fölgt spåren efter blåden, hvar på sin egen sida, till Falk-
torpet; att de också i tröst på fjertingssamlingen beslutade att Nils Olofsson
såsom edsvoren stämningssman skulle medföra dit. samt att vid
undersökningen bli tillgån, som förut i protokollet antecknats.

Dagen efter nämnda undersökning inträngde under förmedla-
gens löpp Olof Larsson och dennes son Lars, Olof Olofsson samt arbets-
ren Jon Mickelson och dennes dräng Magnus i Nils Olofssons bo-
stad, dervid Olof Larsson och dennes son hotat honom till lifet
för hans åtgärdanden föregående dag, dervid dyligen hotades junder
framkommit samt lapparne.

Förhöret fortsattes i Falktorpet, dervid kom vittnen närvarande: Per-
den Lars Larsson i Pajmås och Bonden Halfvar Mattsson i Åker-
fjärden samt lappen Nils Nilsson från Mittabuden.

De i torpet boende männen voro frånvarande, och voro endast
kvinnorna tillstädes. Dessa voro Märta Eriksdotter, Märta Olofsdotter,
Margareta Larsdotter och Sara Larsdotter. §

Som dessa kvinnor försäkrade att vidtåga om den försvunne
reustölden, fristog lussundersökning, dervid påtröffades:

i ena stugan en reustöld med afskurna öron, hvilken blifvit skju-
ten detta år såväl på sådant sätt behandlad, att det var påtröf-
ligt, att ej lapparne varit närvarande vid skytan. Denna ludd
skulle, enligt kvinnornas uppgifter, Olof Olofsson hafva fått
af en arbetare, hvars namn de ej kände.

utanför stugan en reustöld efter en ren, släpplad i år, och
på sådant sätt hanterad, att det syntes, att den blifvit skjutit
af annan person än en rådmann, som varit van vid reustöld; och
upplyfte Sara Larsdotter, att hon under Februari månad detta
år tänkt sig densamma af en vormalig arbetare vid namn
Hans. Märket af denna ren uttillgafes.

på vinden en beordad reustöld med afskurna öron

I andra byggen, der Elin Petronella Olofsdotter bodde och
antträffades, fanns i hennes stuga en reustöld med Malin dogs

märke förredd hud efter en tur, som blifvit skynen antagligen min-
varande väter och behandlad på dyligt sätt;

Skutligen fanns i en lida intill vikt märken byggnad huden till
ett rullnefrud, och märktes jemväl på denna, att den ej blifvit behand-
lad, hvarnå tings vid en årlig slag.

I öfrigt påträffades intet misstänkt.

Derefter förhördas torparen Gustaf Persson i Storjätten, som berättade,
att en dag i veckan efter den söndag, då gudstjänst hölls i dilljätten,
antagligen onsdagen, vid aftentiden på aftonen på väg från Faltor-
pet, som ginge förbi hans stuga och som annars aldrig pligade
begynna sin körande af lass, Olof Halfvarsson i Glöte blifvit sedd kö-
rande ett tungt lass, att utom Gustaf Persson skulle vara Olof Jon-
son, som berömt den före vid tinfuset, i egenhet Olof Halfvarsson hvil-
ken i sitt samfund haft en person klädd hvarnå ett fruntimmer,
men ~~hvarnå~~ att döma efter strolchen varit en fräkladd hvarnå,
och skulle denne efter hvarnå blifvit spott varit Olof Olofsson, att
Gustaf Persson om morgonen undersökt slädeparet, hvilket utvisade,
att lasset varit tungt, hvarnå han påträffat spår efter Olof
Halfvarssons återvändande följeslagare, hvilken likväl icke gått sam-
ma väg tillbaka, utan gått nedan torpets tåg. Sann att Olof Halfvar-
son, hvilken under söndagen varit på besök hos Nils Olofsson, varit
hott på min. dagen och stannat brota, till han såsom ofrån namnets åter
blef tydlig.

Den 20 Mars i Håggöberget.

Olof Olofsson, som var sysselsatt med timmerarbete på Håggöbergets
skog, blef efterrätt, som utbrötes endast, att han, som fått under-
rättelse om min resa genom byn till Storjätten föregående dag, om-
der natten aflämnat sig från platsen utom att uppge, hvarnå han
ställt koran.

Arbetaren Per Jonsson i Håggöberget blef dermed förhörd och berättade,
att en dag i veckan efter gudstjänsten i dilljätten Olof Halfvarsson vid 1/2 tiden
på aftonen inkommit i Per Jonssons stuga här i byn, där han, som ~~hvarnå~~
~~hvarnå~~ föreslode ett lass, druckit kaffe, derunder han på tinfuset, om
han hade för öfrigt att fortsätta under natten, hvarnå, att han ej vore be-

Ständigt hägnad derför, och antog Per Jonsson, att dagen, då Olof Halfransson i träffat, varit tisdagen, emellan Per Jonsson, på onsdagen begifvit sig på en resa till Glissjöberg, derifrån han återkommit på lördagen i samma vecka.

Den 22 Mars i Glissjöberg och diänsen.

Olof Halfransson i Glöte antreffades här, förhördes och berättade, att han som haft till syftelse att köpa proviant till timmerarbetarna i Jättsälvens dal, många gånger under vinterns lopp besökt Skofjäten, men att han icke kört något last med omkring derifrån. Han hade visserligen en gång för jul köpt 13 renar af Per Jonsson i Jättsälven, men af dem hade han sålt ryggsarna till och bojarne till Erik Götson i Dravagen och stekarne till Jonas Jonsson i diänsjäten. De enda parti omkring han fraktat, omkring 10 kilogram, var kömt af Jonas Jakobsson till Jon Andersson i Glöte.

Handlanden Olle Hjörstöm i diänsen förhördes derför och uppgaf, att Jon Persson i Glöte den 14 Januari på förmiddagen infunnit sig hos honom med ett parti omkring, deraf Hjörstöm köpt 161 kilogram brykott och 195 kilogram stek samt 40 kilogram halvvar; och hade Hjörstöm till Jon Persson anmärkt, att det på köttet syntes, att det ej var ordentligt slagfärdigt utan hade utseende af att vara tjufslagfärdigt, hvarepå Jon Persson svarat, att han ej hade ordentligen bekunnat köttet. Afren utgjöd Jon Persson till sina kunder till betal, men som de icke varit uppspämda och ej heller krydda, ville Hjörstöm ej anställa dem; och hade Jon Persson återkommit till Glöte samma dag. Hjörstöm hade fått betala köttet genom att ~~afren~~ afren på vittna en sin fordran mot Olof Halfransson å omkring 60 kronor och i öfrigt med preminger eller varor. Hjörstöm berättade också att Olof Frisk i Glöte, som bodde i samma gård som Olof Halfransson vid nämnda tid en natt ~~sitt~~ omkring klockan 4 på morgnen sett Halfransson komma hem i gården med en last en delad last utan släde. Som ofru

Alarik Dalqvist.

Protokoll, färdt vid undersökning i Kemilen, Hälsö och Gafvelåsen, Wendalens församling, den 5^e 6^e och 7^e Januari 1904.

Den 5^e Januari

Fredrik Henningsen i Defauningsbofärande i Skrifvelse den 30 nästlidne December anmodat mig ofördrögligen afresa till Hälsö för undersöknings förhållande med anledning af en omkrings 4 kilometer i Sydvästlig riktning från nämnde by Gud och fru efter en därtillades Skattad ren, tillhörande lappmannen Bengt Olof Olofson i Övrens lappby, påhäftats, afrensom en i samma trakt spår efter en af Huddelidit en dröja Svart Svartad ren varobefrö, hvilka förhållanden gifvit anledning antaga, att renstöld Salunda ägt rum, så anständer jag efter en denna dag på resa till Hälsö hafva anlänt till Kemilen jämval därtillades undersökning (vande ifrågasvarande förbyttelse, emär den i nämnda Skrifvelse uppgifna trakten ligger i närheten af vägen emellan dessa båda byar.

Som arrendatorerna i sistnämnda by Anders, Tom och Wälberg och Olof Tomasson Hedvin för tillfället icke stå hemma ej heller hemmanstades för en om en par dagar, hörs nu i närvaro af J. Gästgäverem Per Haugren i Wendalen, som såsom värd medföljt, förhör med Hedvin och Wälberg hemmanavärande familjemedlemmar, hvilka tillval icke kunde lämna någon som helst

opplysning vedrørende anmeldte forhåbende; og
den forklarede de, at de ingen vittner havde om
forbrytelsen i Træge og heller derom, at lapparne
den 28: næstlidne måned påtruffet hved og
brød efter en slægtad ren.

I Træten nærmest omkring Hennilen havde de
nær under Senaste tiden icke oppehåvet sig, men
enligt hvad som berettes samme tidens vil jul-
tiden have de nærmere København.

På den fremstående Træge opgave, at en-
dast Anders Wilberg som der under juldagene
varit til København, men havde denne da icke
medført skjutroper; for derigjældende ingen per-
son under disse dage eller under tiden nærmest
for jul de passere Hennilen.

Ved Træfter Trægen Tusundrostening
Saml hos Ledin som Wilberg påtruffades intet,
som kunnet give anledning mistænke, at ni-
gon dæstades begreb var varit delagtig uti
någon nyligen begangen renstid.

Den 6: Januari

På resa mellem Hennilen og København
denne dag undersøgtes den i Trængens Befæ-
ningshænderes Skriftele omnævnte Træten,
og påtruffades dæstades flere spær efter stæ-
der samt efter renar, som der syntes have op-
pehåvet sig, men som spærne delvis var fyldt
med ibløst snø. Kunde for den fortsatte un-
dersøgelsen någon ledning af desamma
icke vinnes.

Anlød til København anstændig jeg herfter

förhöj med Hemmansägaren Lars Persson
därstädes, som på framställda frågor lämnade följande uppgifter:

Om den nu misstänkta renstölden ägde han ingen kännedom och hade icke förut än nu hört, att renerna påträffats i tratten den 28 nästlidne December, härskilad som lapparne under dagarna mellan jul och nyår icke varit fram till gårdarna, ehuru Lars Persson hört dem i omgifningarna.

Udremot hade det berättats, att lapparne någon tid för jul i tratten omkring Räfte påträffat S. R. husställen efter renar egn plats, där sidana blifvit slaktade. Men då hade Lars Persson till en början af lapparne blifvit misstänkt för brottet, ehuru han såväl då som nu därtill var skyldig.

Öfverande nu sist anförda förhållandet uppgaf Lars Persson vidare, att som han ville minnas på torsdagen i följande vecka före jul, således antagligen den 26: sistlidne November, stod han från det hån, där Räfte är beläget, att han sedermera hört berättas, att ynglingen Karl Falvir i Storsjö ställe hafva varit Gabriel Karlsson i Storsjö, Storsjö sören, behjälplig att från nämnda tratt Räfte renerna, samt att han jämväl hört omtalas, hurusom nämnde Falvir sedan stulle hafva tillrifvit Karlsson, att om denne betalade honom 50 kronor i ersättning, stulle han tåga med saken.

På frågor huru Lars Persson tillbragte tiden närmast för jul och under julhelgen uppgaf han,

att han någon tid till ungefär tre veckor före jul
från Saljäsens kört hö, därvid han varit vägen
emellan Kemilén och Häuberget, men hade han då al-
drig medfrit quär, hvilket af Sival Olof Jonasson
Hedin ~~son~~ Jonas Jonasson Hedin, hvilka hade beträdat
honom vid höfverningen, kunde intygas. Därefter
hade han ungefär en veckas tid från samma
hän kört massa, men hade han ej heller då med-
frit skjutvapen. Tisdagen den 15: Dec. hade han
rest till Hofvins, hvarest han återkommit fre-
dagen den 18: i samma månad. Påföljande lördag
hade han för uppröp af sinne begifvit sig till
Lofslappen, afren då utan quär och återkom-
mit hem på söndag. Måndagen den 21: hade
han från Alppångarna hemkört hö, den 22:
 varit till Bortuan och den 23: hemma syssel-
 sat med skarbete. Under juldagarna hade han
 varit hemma med undantag af, att han annan-
 dag jul gjort en resa till det närbelägna med
 öster liggande Kapeläsen, därifrån han haft sam-
 skap hem till Häuberget.

Alla enda personer, som närmast före jul och
 under juldagarna besökt Häuberget, hade varit
 Jonas Jonasson från Lofslappen, som den 21 Dec.
 i förnämnda ställe hämtat potatis och den 22:
 återvänt hem och Per Wälberg från Kemilén,
 som på annandagen kommit dit, hvilka personer
 Lars Persson dock icke hade anledning till un-
 der vägen hafva drödat någon ren.

Arbetaren Jonas Jonasson Hedin, som sedan
 i början af ioflidne November tjänat hos Lars Pers.

son, vitsordade dennes här förut antecknade uppgif-
ter och hade intet annat än tillägga en, att han
den tid, som af Lars Persson uppgifits, varit tre
bussar norrut.

Wid härfter i Lars Perssons gård och denne
tillhörande lador, Lütagen undersökning an-
träffades intet, som kunde leda till upplämnan-
de af fribytelsen i fråga.

Efter antecknande häraf inställde jag
mig jämte förut omnämnde vänner i Träparen
Erik Perssons gård, där emellertid dennes
son Lenn Eriksson nu icke fanns tillstädes men
hemväntades senast följande morgon.

Wid förhör med Erik Persson uppgaf
han i tilläkt med Lars Persson, att han icke hört,
det nem nu blifvit drödat på bracken men väl
att förut under hösten remar skulle hafva blifvit
stjunta i bracken af fjösta.

För jul hade lappmannen Jaro Olofson och
Nils Nilsson varit till Hälsinget men emellan jul
och nyåret hade inga lappar varit synliga där-
sammanstädes.

På fråga hurvida Erik Persson såu sin
son Lenn under senaste tiden hafva gått ut på
jakt svarade han, att så vidt han visste dera icke
företog sig och kunde icke tro, att Lenn drödat
saur varit med om att dröda ren, då, som han sade,
de icke ville skaffa sig med sadant.

Att Erik Persson ingenting vidare hade
att meddela, förtrö härfter undersökning
af till gårdens tillhörande hus och byggnader, där-

vid i en barm ladvärdens och intill förmladen
blågen. Foderord antråffades, inlagdt i en Sack
och nergådt i dertades befintligt h^o en del
frö, som af i detsamma fastkläddt här äro om
antråff vara af en myligen starkt ren.

Sed anledning här fördes ämne Erik Perso-
son, som förklarade, att förut icke var hans till-
hörlighet, och att han icke hade någon kunnedom
om, hvar detsamma kommit till foderorden i fråga,
samt på af mig framställd förmodan, att Erik
Persson möjligen varit med och ätit af frö, som
funnits i den nu påtråffade Sacken och således
brut kanna, att det icke varit frö af m^ollers-
tur, förmenade, att "när förut var tvist, det
icke skulle vara lätt att kanna någon skimmel."

Erik Persson dör Lisa Eriksson,
som underrättades om, att frö påtråffats i fo-
derorden, bedyrade upprepade gånger, att det
icke var renat, ty Sacken, som blifvit stulet,
komme ej i gården; och på fråga, om det då var
alger, svarade han, att "det lingo vi spåsa se
efter men renat var det icke" och som han
hade sejt det ren, skulle han icke ha påtråffat
förut af en Sack."

Som den Erikson ännu icke hemkommit,
uppsatte vidare undersökning till morgnaden,
men fördes emellertid det antråffade förskottet
till min broder hos Lars Persson, som efter det
han tagit förut i betraktande förklarade sig va-
ra övertygad om, att detsamma icke var efter
ren utan af en mindre alg, i hvilken äro

jämvel Skogvaktaren Esbjörn Svensson från
Fåtan, nu på genomresa till Lappträsk, in-
stämde.

Vid närmare påseende befunnos desutom
de vid krutet fastslivade håren icke vara
renhår utan alghår.

Den 7 Januari.

Sedan Treparsornen Sven Eriksson denna
dag återkommit, anställdes nu med honom förhör,
därvid han uppgaf, att han först denna dag
hört, det lapparne den 28 niothende December
i tratten påträffat renhår, men hade han
icke gjort sig skyldig till drömandet af någon
ren ej heller hade han någon som helst vetskap
om, hvem som förstod denna brö.

Under de dagar han vid jultiden varit hemma
hade han icke varit ut i tratten med gevär,
och då han samtidigt med Tero Persson hade varit
Sjöselsan med hörsminn, hade han icke medfört
skjutvapen eller annat jaktredskap.

Enman person, som under senaste tiden passerat
Käuberget, hade han icke heller anledning
misstänka hafva begått brottsförtygelse.

Söndagen den 13^e Dec. hade han begifvit sig till
Östersund, hvarest han återkommit den 21^e i sam-
ma månad. Härefter hade han till Annandagen
den 26^e varit hemma men wändera dag för förmiddagen
begifvit sig till Ströman, hvarest han åter-
kommit hem nästen mot den 29^e i nämnda månad.

Förande det under gårdagen i Hans hem
anträffade krutet förklarade han sig därmed

icke hafva något att ställa och kunde icke förstå,
hur det samma kommit i deras förbud.

Partiskt uppräpade uppmärksamhet att omhålla
samma förhållandet härmed kunde Herr Ericsson
icke förstå andra Sina här förut antecknade
uppgifter.

Slutligen skulle till protokollet antecknas,
att jag jämval i Bapstlösen denna dag förakt-
undersökning utan att förut något därvidt kun-
de leva till upptäckande af i Herrningens Befäl-
ningshafvandes meranämnda Skrifvelse omförmat-
da Fribyråelse, samt att det i Ericssons
gård anträffade brukt, en Sida och en del hals-
bår, tjuvarbår, och skulle anmälan om förhå-
llandet jämte utdrag af denna protokoll till ex-
derbrande årlagare öfverlämnas för åtal anstäl-
lande, där såväl därtill Saken nu kunde anseas
förklarad.

Se och dagar som ovan

In Lidem

Sten Eriksson
Polisuppsyningsman.

Närvarande rum:

O. Hallgren

Utdrag av domboken, hållen
vid lagtima vintertinget med Hede
tingslag å tingsstället i Hede
kyrkby den 25 februari 1935.

Nr 13. Vid upprop av målet under nr 4 i **domboken** för
den 10 sistlidne september emellan hemmånsegaren Olof
Bäck i Wemdalen, kårande, samt ordningsmannen Lars Kråik
i Handölsdalens lappby, svarande, om skadestånd, inställ-
de sig kåranden personligen, åtföljd och biträdd i rätte-
gången av förre landsfiskalen K.E. Byström i Hede samt
inställde sig svaranden genom sitt förut i målet anlidade
ombud advokaten Gösta Heilborn i Östersund.

Kåranden ingav denna skrift:

"Svar till Kroik

1/ Den 17 April besöktes Kroik på Fjellgården då var
han icke resfärdig, den 27 April anträffades Rengetare
å mina ägor vid Vemån den 28 var en renjord å hundratals
djur synlig å mitt skogskifte, under flottningen under
Maj månad var renflockar synliga vid Vemån och andra
platser å skifteslagets marker likeledes under juni månad,
under Augusti var ren synlig vid landsvägen å Klöfsjö-
fjellet i början af september likaså i Skalet.

2/ Kroik låvade att med det snaraste lemna besked.

3/ Som Kroik icke lemnade något besked eller frågade
hur mycket jag begärde, så kunde jag naturligtvis ej hel-
ler begära någon summa.

4/ Jag anser att Kroik haft tillfälle till uppgörelse
först från den 17 April, till 15 juni då syn hölls samt
även derefter till Tingets hållande.

5/ Om icke vallarna skadats, kan jag icke förstå varför det i sommar blef bara hälften foder mot i vanliga fall?

6/ Angående skadan å tallplant hänvisas till synemännen: å andra platser samma klagomål.

7/ Att jag icke skulle lidit skada på mossan menar nog Kroik icke vad han säger aldenstund han nog också har reda på att mossan är vårt viktigaste fodertillskott och i alla fall så är det väl min egendom och mina ägor för vilka jag får betala skatt.

8/ Angående att renarna icke skulle nedriva gärdesgård annat än om de voro drivna af hundrar får jag upplysa om att jag icke har någon hund som har drivit några renar samt att jag kan bevisa att, när det är en större rengord vid en gärdesgård de yttre skikten kan tränga på så att de som äro närmast pressas mot gärdesgården tills denna måste ge vika även i de fall der den är ganska ny.

9/ Bestrider att sedvanerätt finnes, aldenstund att alla äldre personer kunna intyga att under deras eller deras fäders tid icke ordnat renbete förekommit inom skifteslaget dels intyg från vederhäftiga personer i Hån att därstädes icke varit renar förr än nu de sista åren då Kröik varit där och att skogskiftet för Hemanet N:o 43 Kyrkbyn varaf jag är ägare till en del, gränser mot Håns bys skogsområden, samt lappfogde Staffs utlåtande till lappkomiten den 29 April 1922 icke uppehållit sig i Vemdalen annat än möjligen i Källberget och Henvålen /ca 4 å 5 mil från mina marker/ samt Länsstyrelsen i Gäfle fridlysning nämnes icke Vemdalen, men att kungörelsen upplästs i Hede pastorats alla Kyrkor för

att de icke bara skulle byta plats.

Käranden . "

I anslutning till kärandens skrift åberopade Byström dels följande

"Kungörelse. Särna socknemän etc. -----

Bil. L nr 13. *ra 13.02*

dels ock av Heilborn i annat mål ingivna transumter av utlåtande och därtill hörande förhørsprotokoll, av vilka handlingar här skulle intagas följande:

"Till 1919 års lappkommitté.

Stockholm.

Genom Lappkommitténs skrivelse den 25 oktober 1921 har jag anmodats avgiva utredning huru långt utanför renbeteslanden de Jämtländska lapparna dels för det närvarande pläga flytta dels ock i äldre tider plägat flytta inom Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs, Jämtlands och Kopparbergs län; och får jag i sådant avseende översända

=====
=====

Med åberopande av i ovanskrivna protokoll av lappar och bofaste lämnade uppgifter samt av mig under min aderton-åriga tjänstetid som lappfogde inom Jämtlands län eljest kända förhållanden rörande lapparnas flyttningar och vistelse utanför renbeteslanden under tiden mellan 1 oktober och 1 maj, får jag härnedan göra en kort sammanfattning av de trakter utanför renbeteslanden, där lapparna inom Jämtlands län haft sina flyttningssvägar och vinterbetesplatser. Tiden har varit för knapp för att någon utförlig och uttömmande utredning skolat kunna utföras, och någon utredning har ej alls kunnat ske rö-

rande trakter, som icke på länge besökts av lapparna och varom de nu levande lapparna själva saknat all kännedom. Givet är emellertid att sådana trakter kunna finnas och med all sannolikhet finnas de ock troligen inom Jämtlands, Västernorrlands och Gävleborgs län.

=====
Här vill jag erinra att vinterflyttningar även oavsett betesförhållandena synes mig absolut nödvändiga för renskötselns bestående, ty det är huvudsakligast genom dessa flyttningar renarna kunna hållas tama. Där flyttningar ej förekommit hava renarna alltid till sist blivit förvildade. Exempel härpå saknas ej från Åre-Storsjö, Kalls-och Ovikslapparnas rendrift. =====

=====
De trakter utanför renbeteslanden där Jämtlandslapparna haft sina flyttningssvägar och vinterbetesplatser synes mig lappbyvis taget vara inom nedanskrivna socknar och därinom uppräknade byar, skogs- och fjällmarker:

De understrukna namnen avse vinterbetesplatser under längre tid av vintern samt sittplatser. =====
:=====

6. Mittådalen, Handölsdalens och Tranris lappbyar.

Storsjö socken:

Tännäs socken:

Hede socken:

Vemdalens socken: Henvålen och Källberget.

Åre socken:

Undersåkers socken:

7. Tännäs lappby.

Tännäs socken

Li
Li
He
8. Id
Id
Li

sk
ki
f
f

Đuần Văn
Khai Tâm
ở Frontinien

$\vdots = \vdots$
 $\vdots = \vdots$
 let
 gå,

၂၅။

a/
=:
ttat
m

$$=:$$

ttat
m

na
en

en

:
 ,
 :
 /

Đinh Xuân
Khai Tân
Frontier
/ 200

3-

Otto Fladvad i Wemdalens och handlanden Per Bokvist i Håberget samt skogsarbetarna Karl Johan Andersson, Olof Näs och Ingemar Näs i Wemdalens, vilka samtliga vid pårop företrädde.

Heilborn anförde mot Fladvad och Bokvist såsom jäv att de såsom delegare i Wemdalens, Håns och Kvisthåns gemensamma skifteslag kunde vänta sig nytta eller skada av målets utgång.

Bokvist upplyste, att han egde en hemmansdel i Hån, vartill bland annat hörde ett egoområde, beläget omkring en halv mil söder om käranden i målet omförmälda skifte.

Byström förmenade, att Bokvist icke kunde anses jävig, då han endast skulle vittna om de skador, som uppstått å kärandens skifte, vari han icke egde del. Bokvist hade icke något intresse av målets utgång, enär några skador av renar icke förekommit å hans marker. Enbart den omständighet att Bokvist av lapparna själva utsetts till sådan godeman, som omförmäldes i 31 § Renbeteslagen, ådagalade Bokvists ojävighet.

Bokvist upplyste, att han efter synen å kärandens egor av sagt sig godemanskapet.

Fladvad förmält, att han inom Wemdalens, Håns och Kvisthåns skifteslag väster om Wemån och nordväst om kärandens skifte egde hälften av ett från Wemdalens Kyrkby nr 47 avstyckat område, om 60 hektar, med därå anlagt torp.

Heilborn ansåg, att Bokvist och Fladvad såsom markegare inom skifteslaget hade största intresse av att svarandens anspråk på betesrätt för sina renar inom skifteslaget icke bifölles, då det ju voro sannolikt, att deras områden i framtiden någon gång kunde av svaranden eller andra lap-

par användas såsom renbeten. Detta förhållande medförde, att även om de skulle yttra sig enbart om de faktiskt förekommande skadorna, de svårligen kunde undgå att intaga en partisk inställning i målet. Lapparnas åtgärd att utse Bokvist till godeman kunde icke betaga svaranden hans rätt att jäva Bokvist, därest skäl därtill yppade sig.

Fladvad och Bokvist medgävo, att de gärna såge, att lapparnas anspråk på sedvanerätt till renbete å kärandens marker ogillades med hänsyn därtill, att de själva i framtiden kunde befara intrång av renar å sina egor, vilka till beskaffenhet och läge voro ungefär likartade med kärandens.

Efter enskild överläggning förklarade Häradsrätten, att Bokvist och Fladvad såsom egare av områden, vilka angränsade kärandens i målet åsyftade egor, kunde vänta sig nytta eller skada av målets utgång och förty voro jäviga att såsom vittnen i målet höras, men tillstodde Häradsrätten att de finge upplysningsvis höras.

Byström anmält missnöje med detta Häradsrättens beslut.

Då jäv i övrigt icke förekom eller kunde utletas, fingo Karl Johan Andersson, Olof Näs och Ingemar Näs avlägga vittneseden, om vars vikt de påmindes, varefter de hördes var för sig, därvid

1:Andersson med förmälan, att han blivit född den 26 december 1884, berättade: Medan vittnet under de första dagarna av maj 1934 hållit på med flottningsarbete i Wemån,

hade han iakttagit en del strörenar på en bränna, belägen sydväst om Sersån, mellan Wemån och järnvägen. Vidkänt.

2:Olof Näs, född den 23 februari 1911, förmälte: Då vittnet i slutet av april 1934 kört timmer på kärandens skogsskifte mellan Wemån och Skorvdalsfjället, hade vittnet sett en flock renar uppehålla sig på skiftet; vittnet, som mycket ofta iakttagit renhjordar, hade icke funnit nämnda iakttagelse anmärkningsvärd och därför icke brytt sig om att söka bedöma djurens antal; den iaktagna hjorden hade emellertid för visso bestått av hundratals djur; vittnet hade sett hurusom renarna sparkat i snön efter renlav, men eljest icke observerat någon skadegörelse av djuren. Vidkänt.

Byström uppgav, att Olof Näs' fader, som också iakttagit renarna ifråga, uppskattat deras antal till omkring 200 stycken.

3:Ingemar Näs, född den 3 augusti 1912, vittnade: I början av maj 1934 hade vittnet under pågående flottning i Wemån iakttagit en del renar - möjligen ett tiotal djur - på en bränna mellan Wemån och järnvägen, således mitt emot kärandens marker; djuren hade strövat i närheten av Sven Måns-sons å brännan befintliga slätterstuga. Vittnet, som icke närmare reflekterat över händelsen, kunde ej yttra sig om ifrågavarande renar förorsakat särskilda skador, men vittnet kände till, att renar, som uppehöll sig å liknande områden, vållade skador ej allenast genom uppsparkande av markytan under letandet efter mossor utan jämväl genom nedtrampande av trädplantor och avskavning med hornen av barken å mindre träd. Vidkänt.

Upplyningsvis hördes därefter Otto Fladvad och Per Bokvist.

Fladvad förklarade, att han så opartiskt som möjligt fullgjort sitt uppdrag att besiktiga och värdera de å kärandens marker uppkomna skador samt vitsordade riktigheten av det upprättade syneprotokollet. Skadorna å skogen hade i mer eller mindre grad berört kärandens hela skifte, som omfattade omkring 600 hektar; Fladvad ansåge, att därav sammanlagt omkring 15 hektar, huvudsakligen fördelade på tre områden, utsatts för påtaglig skadegörelse. Den största skadan hade uppkommit därigenom, att renarna trampat ned småplantor, men även smärre träd hade dessutom blivit förstörda till följd därav, att renar mot dessa fejat sina horn, varigenom bark avskavats och grenar brutits. Kärandens ifrågavarande skifte låge inom skyddsskogsområdet och förutsättningarna för naturlig frösådd vore därstädes synnerligen begränsade; man kunde beräkna, att normalt endast vart tionde eller kanske vart tjugonde år vore så gynnsamt, att frösättning där kunde ega rum. Det vore visserligen sant, att betande renar i trakter med god jordmån genom uppsparkandet av markytan åstadkommo en för återväxten tjänlig uppluckring, då därigenom fröna finge bättre möjlighet att gro, men saken kom i annat läge, då det såsom i förevarande fall gällde magra moränmarker, täckta av ett ytterst tunnt jordlager; genom uppsparkandet blottades då gruset eller bleve marken utsatt för upptorkning, sedan densamma berövats det skydd laven till följd av sina förmåga att bibehålla fuktighet givit.

Den fördel, som renarnas uppsparkning av jordytan till äventyrs kunde medföra för frösättningen, saknade betydelse ifråga om kärandens skogsmarker, då där i tillräcklig mängd förekommo trädplantor. Dessa plantor voro sålunda av största betydelse för återväxten och då nu i detta fall en stor del av dem blivit förstörda, hade käranden lidit en uppenbar förlust, vilken enligt Fladvads åsikt snarare överstege än understeg de i syneprotokollet angivna värdet. Det vore en allmän åsikt bland skogsvårdssakkunnige, att betning av kreatur vore oförenlig med god skogsvård; detta borde gälla jämväl, då fråga vore om renars betning. 1933 hade Fladvad deltagit i en kurs, som anordnats av länets skogsvårdsstyrelse med docenten vid Skogshögskolan Carl Malmström såsom ledare; denna hade därvid såsom förklaring till det påvisade förhållandet, att trädgränsen inom länet under senare tider gått längre nedåt, angivit, att renarnas betning därvidlag hade stor betydelse. Vid synen hade skadan å renmos-
san skattats synnerligen lågt; med hänsyn därtill att väl 2.000 renar betat å ifrågavarande område, kunde den av käranden angivna och av synemännen godtagna mängden av förlorad mossa eller 500 lass ingalunda anses hög.

Lappfogden Gardham, som var i salen tillstädes, upplyste, att svaranden vid tiden för påstådda skadegörelsen egt omkring 2.500 renar.

Fladvad uppgav, att åverkan å mossa förekommit jämväl å andra delar av kärandens skifte än dem syneprotokollet avsåge, men att synemännen ej tagit hänsyn till dessa skador, enär områdena ifråga hade sådan belägenhet att de ej för

till
bety-
llräck-
ro
u i
le kä-
dvads
kollet
gs-
ig
a vo-
en
do-
;
för-
er
d-
s-
äl

mosstäkt lämpligen kunde utnyttjas av käranden. Fladvad hade under juli och augusti 1934 iaktagit någon enstaka ren å kärandens skogsskifte; andra personer hade för Fladvad omtalat liknande iakttagelser. På fråga upplyste Fladvad, att kostnaderna för kultivering av ett hektar skogsmark av slag här vore ifråga plägade skattas till 60 kronor.

Bokvist ansåg, att den av honom och Fladvad verkställda värderingen av de skador svarandens renar förorsakat å kärandens skifte ingalunda vore för hög. Den väsentligaste skadan hade uppstått därigenom, att massor av plan-
tor blivit nedtrampade och smärre träd blivit utsatta för åverkan därigenom, att renarna fejat sina horn emot desamma; på somliga träd hade sålunda all barken avskalats. Å ifrågavarande marker, som låge inom skyddsskogsområdet, vore skogen synnerligen svårföryngrad; växtliga planter voro sålunda svåra att ersätta till följd av frösättningsens vanskligheter. Skogsvårdsstyrelsen övervakade noga, att bönderna skötte sina skogar, men skogsvård kunde ej rationellt bedrivas å områden, där renar finge ströva omkring. Skador å skogen hade uppkommit här och var å kärandens hela skifte, men det vore huvudsakligen trenne områden, tillsammans omfattande omkring 15 hektar, som särskilt blivit utsatta. Fladvad och Bokvist hade även besiktigat Per Bäckes angränsande skifte, men där hade icke några skador förmärkts. Renarna hade gjort åverkan å mossan över större delen av kärandens skifte, men Fladvad och Bokvist hade icke tagit hänsyn till dylika skador å områden, som till följd av sitt läge ej lämpade sig för mosstäkt. Värst hade mossan skadats å

den del av skiftet, som låge närmast kärandens gård, och denna massa vore givetvis för käranden värdefullast. Käranden ~~XXXX~~ ursprungligen begärt mera för mossan, men Bokvist hade för att synemännen skulle vara på den säkra sidan förmått käranden att nedsätta sina ersättningsanspråk till en krona per lass; detta finge anses vara en mycket skälig ersättning. Uti ifrågavarande trakter plockade befolkningen ganska mycket renmossa för hand, som avyttrades för export efter ett pris av fyra kronor för en låda, rymmande omkring 35 kg. fuktig massa.

På därom framställd begäran tillerkändes för inställelsen en var av vittnena Andersson, Olof Näs och Ingemar Näs åtta kronor ävensom Fladvad 20 kronor och Bokvist 25 kronor att av käranden erläggas; emot vilket beslut talan finge i händelse av missnöje särskilt fullföljas.

Heilborn ingav med erinran, att Vemdalens socknemän såsom av protokollet för förra rättegångstillfället utvisade före målets anhängiggörande hos Länsstyrelsen hemställt om åtgärder till förhindrandet av att lappar uppehöll sig med sina renar inom socknen, följande i anslutning till nämnda hemställan av tjänsteförrättande lappfogden gjorda utredning:

"Till Länsstyrelsen i Jämtlands län.

Med återställande av de vid Länsstyrelsens särskilda remissresolutioner den 17 november 1931 och den 26 januari 1933 fogade handlingar rörande Vemdalens byamäns framställning om förhindrande av vidare renbetning inom Vemdalens område samt med överlämnande av utdrag ur protokoll, förda vid sammanträden med Handölsdalens lappby åren 1932 och 1933, får jag såsom eget yttrande i ärendet värdsamt an-

föra följande.

De genom den föreliggande framställningen närmast berörda lapparna, nämligen Handölsdalens, hava gjort gällande, att lappar med sina renar efter gammal sedvana besökt Klövsjö- och Vemdalsfjällen, i följd varav s.k. sedvanerätt till renbete i dessa fjäll vore för handen.

För att närmare kunna belysa och stödja detta påstående har jag, på sätt bilagda protokoll närmare utvisar, anställt förhör med ett flertal bofasta inom såväl Klövsjö som Vemdals socknar ävensom från lappar, tillhörande andra lappbyar, inhämtat vissa uppgifter, vilka i kortfattad sammanställning biläggas.

Av den sålunda verkställda utredningen framgår, att, med avseende å tiden före tamrenarnas inom bl.a. dåvarande Åre-Storsjö lappby /nuvarande Mittådalen, Tranris och Handölsdalens lappbyar/ förvildning under åren 1880-1900 några mera bestämda uppgifter ej stått att vinna, utom vad beträffar nordvästra delen av Vemdals socken /Vänstöten, Henvålen, Lövsta, Källberget, Gavelåsen, Vemdalskölen och Oxsjön/, i vilka trakter renar sedan mycket långt tillbaka i tiden torde hava förts på bete. Att det under förutnämnda s.k. vildrenstid, då inga ordnade flyttningar med renar till vare sig sommar- eller vinterbetestruker förekommo, under långa tidsperioder vistades renar inom Vemdals socken framgår av den nu verkställda utredningen samt bestyrkes även av härvid fogade avskrifter av äldre utredningsprotokoll m.fl. handlingar. Sedan omkring år 1900, då efter förvildningstidens slut en något så

när ordnad renskötsel åter börjat komma igång, synes vinterbetning av renar i Klövsjö- och Vemdals-/Skorvdals-/fjällarna hava ägt rum, i det lappar från förutvarande Oviksfjällens /nuvarande Tåssåsens och Anarisets lappbyar/, Åre-Storsjö m.fl. lappbyar under olika år vistats i nyssnämnda fjäll med sina renar. Grundläggande för sedvanerätten är det förhållandet, att renbetning förekommit under en följd av år; att sedan olika lappar under olika år nyttjat renbetet kan icke förverka denna rätt och icke heller det förhållandet, att betet under något eller några år icke nyttjats. Ett årligt utnyttjande av renbetet i viss trakt minskar givetvis betestillgången, varför det är förenligt med god renskötsel, att, där så ske kan, nyttja olika betestrakter.

Slutligen vill jag något beröra de av byamännen anförda skälen för sin framställning; och får jag i detta avseende anföras, att frågan, huruvida renar genom betning i skogstrakt äro mera till skada än till nytta, kan diskuteras. Forstligt bildade personer hava härom olika åsikter. Eventuell skadegörelse å ungskog torde dock, åtminstone i någon mån, uppvägas därigenom att möjligheterna till skogens självsådd ökas genom att renarna bortskrapa mossan. Att renmossa under vissa förhållanden och i viss utsträckning användes till kreatursfoder, vill jag icke bestrida, men dess framtid som exportvara förefaller tvivelaktig.

Under åberopande av det nu anförda ävensom innehållet i bilagda utredningshandlingar vill jag såsom min mening uttala, att rätt till renbetning efter gammal sedvana inom såväl Klövsjö som Vemdals socknars fjälltrakter förefinnes.

, synes vin-
korvdals-/
varande Oviks-
ppb, ar/,
ats i nyss-
r sedvane-
ekommit un-
er olika år
ch icke
eller någ-
renbetet
varfö-
ske kan,
nnen an-
detta
betning
an diskute-
åsikter.
stone i
ll sko-
ossan.
sträck-
trida,
tig.
hålllet
ning
a
er fö-

Kartblad över ifrågavarande fjälltrakter bifogas.

Östersund i landskontoret den 14 mars 1933.

e.f.

O.A. Öfsti.

Rätt avskrivet, betygar. Östersund i lappfogdekon-
toret den 14 mars 1933.

På tjänstens vägnar:

O.A. Öfsti "

"Protokoll, hållet vid sammanträde med lapparna
tillhörande Handölsdalens lappby i Fjällgården den 2
mars 1933 inför undertecknad, t.f. lappfogde i Jämtlands
län.

Närvarande: ordningsmannen Lars Larsson Kroik,
hustru Anna Kroik, lappmännen Teodor Kroik, Axel Kroik
och Teodor Torkelsson samt änkan Märit Liljedahl.

=====

§ 8.

Hördes lapparna ånyo över Vemdalsens byamäns fram-
ställning till Länsstyrelsen angående förhindrande av vi-
dare renbetning inom Vemdalsens socken.

Ordningsmannen Lars Larsson Kroik anförde:

Han hade i början av år 1915 inflyttat från Frost-
viken till Handölsdalens lappby och de första vintrarna
betade han sina renar dels i Ottsjöfjällen /Vällista-
och Hållfjällen/ samt vid Hottön, allt inom Undersåkers
socken, samt kring Sällsjön i Mörsils socken. Någon
vinter betade han renarna inom Mattmars, Hallens, Hackås
och Näs socknar. Vintern 1925-1926 betade Kroik för
första gången sina renar inom Klövsjö- och Vemdalsfjäl-
len. Renarna betades då även inom Kvarnsjö by och efter

Röjans vattendrag på båda sidor ut mot järnvägslinjen söder om Bryngelhögens järnvägsstation samt inom Rätans socken kring kyrkbyn söder och väster om Rätanssjön.

Kroik ville i detta sammanhang framhålla, att, då renarna funnits i trakten av Klövsjö- och Skorvdalsfjällen, renarna alltid betats å såväl Klövsjö som Vemdalens socknars områden.

Enligt vad Kroik hade sig bekant, hade, såväl före som efter hans inflyttning till Handölsdalens lappby, lappar tillhörande Oviksfjällens /nuvarande Tåssåsens och Anarisets lappbyar/, Mittådalens och Handölsdalens lappbyar under olika vintrar ända sedan början av 1900-talet betat sina renar i Klövsjö- och Skorvdalsfjällen med därtill angränsande trakter i Klövsjö och Vemdalens socknar.

Kroik gör gällande, att lapparna efter gammal sedvana besökt dessa trakter och där vinterbetat sina renar samt att sålunda sedvanerätt till renbetning inom såväl Vemdalens som Klövsjö socknar föreligger.

Som ovan.

O.A. Öfsti.

Rätt transumerat, betygar. Östersund i lappfogdekonto-
ret den 9 mars 1933.

På tjänstens vägnar:

O.A. Öfsti "

"Protokoll, hållet vid av undertecknad, t.f. lappfogde i Jämtlands län, anställda förhör med vissa personer bland den bofasta befolkningen inom Klövsjö och Vemdalens socknar för utredning angående lapparnas inom Jämtlands län rätt till renbete inom nyssnämnda socknar med s.k. sedvanerätt, å föl-

jande tider och ställen år 1933.

Den 2 mars i Klövsjöbyn, Klövsjö socken.

Kommunalnämndsordföranden Olof Jönsson, Klövsjöbyn

n:o 1, född år 1869: Första gången han påträffat renar i Klövsjö och Vemdalsfjällen var år 1896, då han vid en färd till Vemdalen såg renar i Vemdalsskalet. För 25 - 30 år sedan vinterbetade Glenlapparna sina renar i Klövsjöfjället och de bodde då å en fäbodvall, tillhörig Karl Karlsson å Klövsjöbyn n:o 8.

Den 3 mars i Klövsjöbyn, Klövsjö socken.

Födörådstagaren Olof Andersson Norell, Klövsjöbyn

n:o 2, född år 1857: Påminde sig intet om något renbete inom Klövsjö och Vemdalen förrän i början av 1900-talet, då lappar "västifrån" vinterbetade sina renar i Klövsjöfjället.

Födörådstagaren Per Karlsson, Klövsjöbyn n:o 2, född

år 1845: Trodde sig minnas att lappar redan omkring åren 1880 - 1890 vinterbetade sina renar inom Klövsjö och Vemdalsfjällen. De kommo till fjällen före jul och kvarstannade till fram i april. De hade bott i Sandviksdalens fäbodrar första gången de stannade över vintern.

Födörådstagaren Zakris Dillner, Klövsjöbyn n:o 10,

född år 1851: I början av 1890-talet kommo lappar från Oviksfjällen med sina renar till fjällen inom Klövsjö och Vemdalen. De fingo sig genom beslut å kommunalstämma beviljad vinterbetesrätt mot en avgift av 5 kronor för varje hemman. Troligen erlades även avgift till Vemdalen. Dessa lappar vinterbetade sedan i dessa fjäll i två vint-rar, och bodde då i Sandviksdalens fäbodrar. Efter denna tid inträffade den s.k. vildrenstiden, d.v.s. tamrenarna

förvildades genom bristande vård och bevakning. Efter den s.k. vildrenstidens slut i början på 1900-talet kommo Ovikslapparna åter med sina renar och vinterbetade i Klövsjö- och Vemdalsfjällen. De bodde även då i Sandviksdalens fäbodar. Omkring 1922-1923 vinterbetade Nils Nilsson från Mittådalen lappby sina renar i nyssnämnda fjäll, säkerligen utan avgift. Han bodde i Skalsvallen och hade rensläkt i trakten däromkring. Sedan dess har Lars Kroik från Handölsdalen vinterbetat sina renar i dessa fjäll.

Folkskolläraren och kommunalstämмоordföranden

Zakris Eklund, Klövsjöbyn n:o 2, född år 1886: Första gången han såg renar i Klövsjöfjället var något av åren 1907 - 1911. En stor hjord befann sig då, fullt synlig från Klövsjöbyn, i Kvällshögens sluttning mot Klövsjön. Han minnes att lapparna då upphandlade sina förnödenheter i Klövsjöbyn. Under åren därefter hade, såvitt för honom vore känt, lappar så gott som varenda vinter betat sina renar i Klövsjö- och Vemdalsfjällen. Han vore av den uppfattningen, att sedvanerätt till renbete föreläge. Namn sådana som Lappbackarna och Lappkällan /i trakten Assemyrens fäbodar och Bjärtans fäbodar/ tydde på att lappar fordom funnits inom Klövsjö.

Hos Eklund genomgick Klövsjö sockens kommunalstämmas protokoll för åren 1882-1906, men kunde däri icke återfinnas något protokollfört beslut rörande lappars vinterbetesrätt inom Klövsjö socken. /Jfr. Zakris Dillners och f. kommunalstämмоordföranden Hans Hanssons uppgifter./ Eklund sade sig aldrig hava hört talas om att någon renbetesavgift utbetalts till socknemännen.

f. F
Hans Han
av 1900-
nar till
viksdal
o. dyl
eller
översv
renar.
denna
från
tjuv
inom
för
Klö
fat
mir
re

f
m
h

f. Hemmansägaren och f. kommunalstämмоordföranden

Hans Hansson, Klövsjöbyn n:o 6, född år 1858: I början av 1900-talet kommo lappar från Oviksfjällen med sina renar till vinterbete i Klövsjöfjällen. De bodde i Sandviksdalens fäbodan; de utgävo ersättning för bostad, ved o. dyl. men någon ersättning för betet varken fordrades eller gavs. Under tiden för tamrenarnas förvildning översvämnades, enligt vad han hört, hela Vemdalskölen av renar. Åboarna i Gavelåsen och Källberget tjuvsköto under denna tid förvildade tamrenar och en person, Lars Källman från Källberget, åtalades och fälldes även för dylikt tjuvskytte. Förhållandet mellan lapparna och de bofasta inom Klövsjö hade alltid varit det bästa; och ansåge han för sin del, att någon skada genom vinterbetningen i Klövsjöfjället icke uppkommit. Han vore även av den uppfattningen att möjligheterna till skogens självsådd, åtminstone i vissa skogstrakter, underlättades genom att renarna rörde i och skrapa bort renmossan.

Födörådstagaren Kristoffer Ersson, Klövsjöbyn n:o 5, född år 1850: I början av 1900-talet kommo Ovikslapparna med sina renar, vilka betades i Klövsjöfjällen. Renar hade dessförinnan under flera år under vintrarna vistats inom Vemdalskölen och vid Vemdalsskalet. Vid sin vistelse inom Klövsjö bodde lapparna i Sandviksdalen. Ersson kunde icke påminna sig att ersättning utbetalts för rätten till renbete inom Klövsjö.

Hemmansägaren Halvar Karlsson, Klövsjöbyn n:o 2, född år 1875: Omkring åren 1891 - 1893 funnos renar i Vemdalskölen, vilka kommo över till Klövsjösidan, där de bl.a. utrevo höstackar i trakten av Oxsjön. Till vilken

lappby dessa renar hörde kunde han ej säga, allden-
stund han ej sett till några lappar; voro f.ö. renarna
vid denna tidpunkt ej föremål för vård och bevakning från
lapparnas sida /förvildning/. Sedan syntes, enligt vad
han minnes, inga renar till förrän omkring år 1900, då
Glenlapparna Fredrik Nilsson, Bengt Olsson och Per Lars-
son m.fl. kommo med sina renar till vinterbete i Klövsjö-
fjällen. Lapparna hyrde bostad i Sandviksdalens fäbodur,
först av Axel Kristoffersson och sedan av Karl Karlsson.
De utgävo ersättning för bostad och vedbrand. Karlsson
visste, att lapparna av ägarna till Klövsjöbyn n:o 7, 8
och 12, vilka hade sina fjällskiften längst i väster,
fått löfte att beta sina renar i fjället. Dessa lappar
vinterbetade sedan under 3 å 4 år sina renar i nämnda
fjälltrakter. Några s.k. grödskador genom renar under
denna tid kunde Karlsson ej påminna sig. Sedan visste
han ej om att renar betat i Klövsjöfjällen förrän
omkring åren 1910-1911, då bl.a. Nils Thomasson från
Mittådalens lappby tillsammans med Glenlapparna vinter-
betade renar där. Thomasson hade bl.a. rensläkt i
västra delen av Klövsjöfjället. Att Nils Nilsson i
Mittådalens lappby vinterbetar renar å Klövsjöområdet
hade Karlsson sig ej bekant, men möjligt vore att Nils-
son vid sin vistelse där haft renarna på vemdalssidan.
Sedan vintern 192-1926 hade Lars Kroik och hans folk
varje vinter betat sina renar i Klövsjö- och Skorvdals-
fjällen samt i Klövsjö och någon gång även i Rätans soc-
ken.

Kommunalfullmäktigeordföranden Halvar Johansson,

Klövsjöbyn n:o 1, född år 1881: Påminner sig renarnas

förvildning på 1890-talet, då bl.a. ett par personer från Vemdalen fälldes för tjuvskytte av ren. I konfirmationsåldern medföljde Johansson en torpare till trakten av Oxsjön för att därifrån köra hem starrfoder och vid framkomsten till Oxsjön befunnos en del av foderstackarna vara utrivna av renar. I fråga om Glenlapparnas och Lars Kroiks vistelse med renar i Klövsjö- och Vemdalsfjällen lämnade Johansson samma upplysningar som ovannämnde Halvar Karlsson.

Den 4 mars i Fjällgården /Klövsjöbyn n:o 15/.

Hemmansägaren Jonas Jonasson /Sjöberg/ i Fjällgården, född år 1888: Han flyttade upp till Fjällgården år 1911 och den vintern funnos inga renar i de omkringliggande fjällen. Omkring 1913 bodde Ovikslapparna i Skalsvallen. Vintrarna 1924-1926 hade Nils Nilsson i Mittådalens lappby renar i dessa fjäll och hyrde Nilsson då bostad i Fjällgården. Sedan 1925-1926 har Lars Kroik varje vinter betat sina renar i fjällen å omse sidor om Fjällgården.

Den 4 mars i Vemdals kyrkby.

Skogstillsyningsmannen Magnus Långström, Kyrkbyn n:o 25, född år 1870: Omkring åren 1882-1883 strövade mängder av ren omkring i trakten av Källberget och ner mot Vemdals kyrkby. Han kunde ej påminna sig att några lappar följde renhjordarna, utan voro renarna nästan vilda. Hela tiden fram mot år 1890 strövade renar omkring på Vemdalskölen. Tjuvskytte av ren förekom. Långström kunde ej minnas någon ordnad renbetning i Vemdalsfjällen före Kroiks tid där.

Änkan Karin Pålsson, född Persson, Kyrkbyn n:o

26, född år 1857: Hon vore född och uppvuxen i Käll-
berget och flyttade först vid 30-års åldern ned till
Vemdalens kyrkby, där hon sedan bott. Hon minnes att
i hennes uppväxtår lappar sutto med sina renar i trak-
ten av Henvålen och Vånstöten. De hade flera kåtor där.
Hon hade bl.a. åkt skidor upp till lapparna, besökt
kåtorna m.m. Namn å lapparna och varifrån de kommo,
kunde hon ej påminna sig. Hon minnes däremot tiden för
renarnas förvildning mycket väl /hennes bror var en av
dem, som fälldes för tjuvskytte av ren/. Någon ordnad
renbetning i Vemdalsfjällen i senare tider kunde hon
ej minnas.

f. Fjärdingsmannen Per Halvarsson, Kyrkbyn n:o 47,
född år 1855: Visste icke något om renbetningen inom
Vemdalens socken före tiden för renarnas förvildning
på 1880-1890-talen. Under den s.k. vildrenstiden med-
följde Halvarsson länsman Bergstrand vid undersök-
ningar rörande det florerande tjuvskyttet å ren. Vid
resorna uppe i trakterna kring Vemdalskölen befanns
att där var "alldeles grått av ren" och renarna strö-
vade ända fram till Vemdalens kyrkby. Han ville minnas,
att Ovikslapparna någon gång vinterbetat inom Klövsjö
och Vemdalen men kunde ej påminna sig när och huru länge.

Födorådstagaren Olof Hedinn, Kyrkbyn n:o 15, född
år 1852: Var under den s.k. vildrenstiden, då renarna
strömmade in över stora delar av socknen, av Konungens
Befallningshavande förordnad såsom bevakare i fråga om
tjuvskytte å ren. Någon ordnad renbetning inom socknen
kände han icke till före Kroiks tid.

Hemmansägaren Hugo Almberg, Kyrkbyn n:o 1, född

är. r

år 1876: Ovikslapparna Fredrik Nilsson, Bengt Olsson och Per Larsson m.fl. kommo omkring 1910-1913 till Vemdals- och Klövsjöfjällen med sina renar, vilka vinterbetades omkring Oxsjövålen, Hovde och Tjärnhogna samt även inom Vemdalsfjällen i övrigt. Lapparna överenskommo med ortsbefolkningen om en betesavgift av $\frac{1}{2}$ öre per ren och dag samt erlade ock för ett år dylika avgifter med omkring 1200 kronor, vilket belopp sedan fördelades mellan fjällområdenas ägare efter arealen. Dessa lappar vinterbetade sedan under 2 eller 3 år i Vemdalsfjällen. Han ville minnas att Nils Nilsson i Mittådalens lappby och numera avlidne Olof Liljedahl från Handölsdalens lappby under någon eller några vintrar flyttningsbetat sina renar i nämnda fjäll. Därefter hade Lars Kroik kommit dit på vintrarna.

Hemmansägaren Per Wilhelm Hallgren, Kyrkbyn n:o 14, född år 1861: Mindes ingen renbetning inom Vemdalens socken före den s.k. vildrenstiden på 1880-1890-talen. Han berättade att den förvildade renen under denna tid strövalde vida omkring, och tillkallades av brukspatron Farup i Ljusnedal bl.a. Per Roelsson Fjellner från Vemdalen att syna skador, som uppkommit genom renarnas kringströvande. I nordligaste delen av Vemdalen i trakterna kring Löfsta, Henvålen, Gavlåsen och Källberget torde förr i tiden alltid renbetning i större eller mindre utsträckning hava förekommit. Att lapparna då följde med sina renar torde nog vara säkert, men huruvida de hade kåtor där kunde han icke minnas. Jon Jacobsson från Ljungris vinterbetade på sin tid renar i Vemdalsfjällen och Jacobssons dräng, Almmark, var ibland ända ned mot gränsen till Hede för att återhämta renar. Angående Ovikslapparnas vistelse

i Vemdalsfjällen gav Hallgren ungefär samma upplysningar som H. Almberg. Nils Nilsson i Mittådalen vinterbetade renar i dessa fjäll 1924-1925.

Slutligen hördes hemmansägaren Jöns Nyström i Kyrkbyn n:o 13 och hemmansägaren Per P. Fjellner i Kyrkbyn n:o 10, och de lämnade i huvudsak enahanda uppgifter, som de förut hörda.

Som ovan.

O.A. Öfsti "

"Vissa i anledning av utredning rörande rätt till renbete med s.k. sedvanerätt inom Klövsjö- och Vemdalsfjällen telefonledes eller på annan sätt från lappar inlämtade uppgifter.

Fredrik Nilsson och hans hustru, Tåssåsens lappby, uppgiva, att omkring 1912 vinterbetade Ovikslapparna sina renar i dessa fjäll. Denna uppgift vitsordas av Nils Thomasson och Nils Nilsson, båda från Mittådalens lappby.

Lars Doj, Sösjö lappby, /personligen hörd/ säger, att Ovikslapparna 1911 betade sina renar i dessa fjäll. Han minnes det mycket väl, ty det var första året han tjänade inom Oviksfjällens lappby. Någon ersättning för renbetet där har han icke hört talas om.

Nils Thomasson, Mittådalens lappby, säger att bl.a. han själv hade renar i Klövsjöfjället 1911.

Nils Nilsson, Mittådalens lappby, betade renar i dessa fjäll åren 1924 och 1925.

Alla äro ense om att, då renar vistats i Klövsjöfjällen, renarna betats å såväl Klövsjö- som Vemdalsområdet.

14/3 - 1933.

Ovikens lappby

Val af godemä-
jeml. 22§ i r
beteslagen.

t.f. lappfogde.

"Lapparna kom till Klöfsjö 1:ta vintern 1912 eller 13 och skulle få vara där utan ersättning så länge de önskade.

Åsarna den 8/3 1933.

H. Eklund."

Vidimeras:

På tjänstens vägnar:

O.A. Öfsti"

"Protokoll, hållet vid sammanträden med lapparne i samtliga lappbyar i Jemtlands län inför undertecknad, t.f. lappfogde, jemlikt konungens befallningshavandes förordnande den 14 september 1898 å följande tider och ställen 1898 den 3 oktober å Bydalens hotell:

Ovikens lappby:

Närvarande: :=

[illegible]

§ 4.

Val af godemän
juml. 22§ i ren-
beteslagen.

Sedan uppläst blifvit, att de trakter, å hvilka skador genom renar tillhörande Ovikens lappby plägar ske, lämpligen kunna delas i två större distrikt: det första omfattande Tåssåsen, Löfdalen, Flåsjön, Börtnan, Gafvelås, Källberget, Löfsta och östra delen af Storsjö bys område samt det andra Nybo, Skålan, Döfvelsås och i öfrigt trakterna närmast öster om första distriktet och undertecknad bestämt att för hvarje af dessa distrikt skulle väljas två godemän jemlikt 22 § i nya renbeteslagen, utsågo de närvarande enhälligt: för första distriktet skogvaktaren

Olof Andersson Borg i Storsjö och arrendatorn Lars Påls-
son i Tåssåsen samt för andra distriktat arrendatorn
Olof Eriksson i Nybo och fjerdingsmannen Zakris Persson
i Skålan. ::

År och dagar som ofvan

e.f.

P.A. Brännström

Uppläst och justerat:

Hans N. Fjällstedt Olof Ands. Borg

Jakob Olofsson Pehr Bertilsson.

::

1898 den 7 oktober i Ljungdalen med Åre-Storsjö lappby: Åre-Storsjö
lappby.

Närvarande: ::

§ 3.

Beträffande flyttningar utom renbeteslanden anför-
des, att dylika skedde till Storsjö, Hede, Vemdalens och
Tännäs socknar samt att den i 12 § af nya renbeteslagen
föreskrifna anmälningsskyldigheten lämpligast fullgjordes
direkte hos vederbörande länsmän.

Anmälan jeml.
12 § i renbe-
teslagen.

§ 4.

Sedan upplyst blifvit, att de trakter, å hvilka ska-
dor genom renar, tillhörande Åre-Storsjö lappby, plägat
ske, lämpligen kunde delas i fyra större distrikt, om-
fattande:

Val af godemän
jeml. 22 § ren-
beteslagen.

1:a distriktet, Storsjö socken;

2:a d:o, Funäsdalens och Tännäs skifteslag;

3:e d:o, Löfkläppen, Messlingen, Serfsjön samt Hede,

Långå och Vikens skifteslag; och

4:e d:o, Henvålen eller Löfsta samt Vemdalens skif-

teslag, bestämde undertecknad, jemlikt 5:e mom. i förord-

andet angående sammanträdet, att för hvarje af dessa

Val af gode-
män jeml. 22 §
i renbetesla-
gen.

ls-

n

re-Storsjö
lappby.

nmälan jeml.
2 § i renbe-
teslagen.

af godemän
2 § i ren-
teslagen.

distrikt skulle, enl. 22 § i nya renbeteslagen, väljas
två godemän; hvarefter fjellmännen anhöllo om rådrum
till morgondagen för att förena sig om blifvande val,
hvilken anhållan bifölls. :::::::::::::::::::::::

År och dag som ofvan

e.f.

P.A. Brännström

Uppläst och justeradt:

Nils Jonasson Nordsköld

Nils Nilsson.

1898 den 8 oktober med Åre-Storsjö lappby:

Närvarande: :::::::::::::::::::::::::::::::

§ 7.

Val af gode-
män jeml. 22 §
i renbetesla-
gen.

Vid det val af godemän, som omförmälts i 4 § här
ofvan, utsågs af de närvarande fjellmännen enhälligt för:
1:a distriktet: ::::::::::::::: hvaremot beträffande
4:e distriktet: fjellmännen anhöllo om rådrum för att
taga reda på lämpliga personer att välja till godemän i
detta distrikt, enär synekostnaderna tillförene i det-
samma äfven för obetydliga skador upptagits till flere
tiotal kronor; och ansåg jag mig ej böra afslå denna
begäran; hvadan jag hos konungens befallningshafvande
skall göra framställning att godemansval för detta di-
strikt får företages vid något kommande sammanträde.
:::::::::::::::::::::::::::::::::::::

År och dagar som ofvan

e.f.

P.A. Brännström.

Uppläst och justeradt:

Nils Jonasson Nordsköld

J.E. Jacobsson.

Rätt transumerat, betygar. Östersund i lappfogde-
kontoret den 7 februari 1933.

På tjänstens vägnar:

O.A. Öfsti "

Heilborn åberopade vidare rörande renbetnings
inverkan på skogsvården följande handlingar:

"På därom framställd begäran får jag härmed av-
giva utlåtande angående min uppfattning om renarnas
skadegörelse å växande skog.

Jag får förutskicka den upplysninge, att jag under
åren 1891-1932 i oavbruten följd tjänstgjort i västra
Dalarna, i Lycksele och Stensele socknar av Västerbottens
län, i Jokkmokks och Kvikkjokks socknar av Norrbottens
län samt från år 1911 i de västra socknarna av Jämtlands
län.

Jag har här och där sett en viss skadegörelse, som
med bestämdhet kunnat konstateras vara orsakad av renarna.
Det gäller sådana öppna platser, där skogsodling före-
tagits och där återväxten ännu ej hunnit manshöjd. Renar-
na hålla gärna till å sådana platser och orsaka därvid
nedtrampande av några plantor här och där. En och annan
ren synes också, kanske av okynne, därvid avbita toppar
eller repa stammen, mestadels å tallplantor. Å gran
har jag endast undantagsvis iakttagit sådan skadegörelse.

Under flyttningarna till och från fjällen nedtrampas
givetvis här och där någon planta.

Vid vårskaren nedrasar vid renens promenader ofta
stora ytor av skaren och kan därvid avbryta de små
plantor, som befinna sig under snön, men då sådant hän-
der jämväl då en skidlöpare färdas fram eller vid star-
kare omslag i vädret, kunna dylika skador ej med säker-

gde-
het tillskrivas renen. Den fejning av hornen, som renen företager mestadels å yngre träd, orsakar knappt nämnvärd skada.

Någon skadegörelse å större träd i likhet med t.ex. geten eller älgen, då barken av den förre avskalas till avsevärd höjd och älgen ofta nedbryter mindre träd, har jag ingenstädes kunnat iakttaga som orsakad av renen.

r
ns
Befolkningen inom mina tjänstgöringsområden har ej på något ställe anfört, att renarna göra skada å skogen, utan grundar sig den avoghet, som ofta råder mellan lapparna och den jordbrukande befolkninge, på den omständigheten, att renarna gärna uppäta eller förstöra de höstackar å slåttermyrarna, som ej inhägnats, särskilt sådana av starr eller fräken.

Den skada, som renen genom nedtrampande eller avbetande av en del plantor förorsakar skogen, torde uppvägas av den nytta, som åstadkommes genom hans uppsparkande av mossor och härigenom beredda gropar för frönas groning.

Under min långa tjänstgöring har jag således bringats den uppfattningen, att renens vistande i skogen ej kan anses förorsaka denna någon egentlig skada.

Östersund den 20 februari 1935.

Nils K. Berlin

f.d. jägmästare."

"Till Kungl. Domänstyrelsen. *Från KB i Norrbottens län, landtkontoret.*
Angående skadegörelse på skog genom renar.

Remissen har föranletts av skrivelser i ämnet från jägmästaren i Sikå revir och överjägmästarens i Nedre Norrbottens distrikt yttrande däröver.

Revirförvaltaren i fråga vill göra gällande, att renar å hans revir göra skador å skogen som han betecknar som ej endast stora utan för återväxten å reviret oro-

väckande, ja hela föryngringsfrågan ställes av honom i beroende av renarnas förekomst på reviret i nuvarande omfattning.

Överjägästaren har i ämnet hört övriga revirförvaltare inom distriktet, 13 till antalet, av vilka en, jägästaren i Malmesjaurs revir, i likhet med jägästaren i Sikå revir karakteriserat renarnas skadegörelse på skogen såsom svårartad, en betecknat densamma såsom avsevärd, medan de övriga elva ansett skadegörelsen vara ringa eller ej nämnvärd. Förklaringen till dessa divergenser i åsikter mellan skogsmän, många med verksamhet inom rena lappmarksrevir och samtliga med renar förekommande åtminstone tidvis inom sina domäner, söker överjägästaren delyis däri att tallhedar med markbetäckning av renlav i särskilt stor utsträckning förekomma inom Malmesjaurs och Sikå revir och att dessa värdefulla vinterbetesmarker därför bli väl utnyttjade. Däremot understryker överjägästaren att föryngringssvårigheter, som förvaltarne av nämnda båda revir ute i fältet för överjägästaren påbördat renarna, i en del fall icke med säkerhet kunna skyllas härpå utan kunna vara att härleda ur andra orsaker.

Meningarna rörande renarnas inverkan på skogen och speciellt på återväxten hava länge gått i sär, även forstmän emellan. På senare tid vill det synas som om åskådningen om deras skadegörande inverkan skulle hava börjat vika. Ett inlägg i frågan som icke kan fränkännas auktoritet utgör statens skogsförsöksanstalts utlåtande år 1924 till 1919 års lappkommitté, ur vilket Länsstyrelsen tillåter sig anföra följande /kursiveringen är författarens/.

"Frågan om renbetets inverkan på skogsåterväxten är ett gammalt spörsmål inom den nordiska skogslitteraturen, som

blivi
somli
rati
att
utö
För
nir
et
ut
te
e
h

blivit behandlat av ett flertal olika författare, av vilka somliga i renskötseln sett ett väsentligt hinder för en rationell skogsskötsel, andra däremot visserligen erkänna, att renarna göra en del skada men anse, att de i regel ej utöva något avgörande inflytande på skogens förnygring. För att klargöra orsakerna till de olikheter i uppfattning, som gjort sig gällande, torde det vara nödvändigt att erinra om förnygringsförhållandena hos en av de mest utbredda av de nordiska skogstyperna, nämligen den lavrika tallheden. Markbetäckningen i denna skogstyp utgöres av ett mer eller mindre rikt utvecklat renlavstäck. Tallhedarna utgöra därför om vintern renarnas bästa betesmarker och det har därför legat nära till hands att anse de egendomligheter i avseende på förnygringen, som utmärka tallhedarna, vara förorsakade av renarnas betande. Den av ålder eller genom avverkning starkt utglesade tallheden är en svårförnygrad eller åtminstone sig långsamt förnygrande skogstyp. De gamla träden stå mycket glest, marken mellan dem ligger utsatt för sol och vind och är betäckt med ett vitt renlavstäck, som ger hela skogen ett ljust utseende. I renlavstäcket mellan träden påträffar man i regel mycket rikligt med små tallplantor. I tallhedarna närmare kusten uppträda de vanligen i större antal per hektar än längre in i landet med dess bistrare klimat och mindre ofta förekommande fröår. Flertalet av dessa plantor äro emellertid små, förkrympta och svagt växtliga, de flesta dö förr eller senare genom angrepp av svampar och insekter och endast en ringa procent ernå någon vidare utveckling. I närheten av de äldre träden, omkring stubbar, kvarlämnade toppar eller kullblåsta träd, finner man däremot ofta vackra grupper av växtliga tallplantor, medan man för övrigt endast finner

hed
sta
fa
da
su
be
s
E
d
s

dessa små oväxtliga plantor, som nyss omnämndes. Denna egendomliga föryngringsbild har man velat förklara som en följd av renarnas betande. Vid sitt sökande av föda under vintern sparka de med sina klövar sönder renlavs-täcket, förstöra eller skada de tallplantor, som finnas i detta, och hindra därigenom deras utveckling. I närheten av de gamla träden, under kullfallna träd, topper med kvar-sittande grenar äro tallplantorna skyddade mot renarna, då de ej gärna ge sig dit, då deras horn där äro dem till hinder. Renarnas vinterbete skulle enligt denna åsikt vara orsak till tallhedarnas långsamma och egendomliga föryngring. Vore detta fallet skulle renarna utöva ett mycket väsentligt inflytande på Norrlands skogsskötsel, då tallhedarna inom stora områden ha nyss beskrivna utse-ende. Emellertid torde orsakssammanhanget vara helt annorlunda gestaltat enligt vad som framgått av professor Hesselmanns undersökningar över tallhedarnas föryngrings-svårigheter, till vilka undersökningar längre fram åter-kommes.

En mera odisputabel, skadlig inverkan på skogen utöva renarna genom sin hornfejning, då de genom att gnida hornen mot något träd söka befria dem från vidsittande torkande hud. Härför utväljas smärre manshöga träd, tallar eller granar, som genom hornfejningen förlora barken och flera eller färre grenar; flertalet skadade träd dö. Lokalt kunna renarna på detta sätt förorsaka avsevärda skador.

Från skogsförsöksanstaltens sida ha sedan flera år tillbaka utförts en serie undersökningar över de norrländska tallhedarnas föryngringssvårigheter. De hittills publice-rade resultaten äro nedlagda i tvenne avhandlingar av professor Hesselman: Studier över de norrländska tall-

hedarnas föryngringsvillkor I och II, publicerade i anstaltens meddelanden åren 1910 och 1917.

Huvudresultaten av dessa undersökningar kunna sammanfattas på följande sätt:

Tallhedar som aldrig eller endast för mycket länge sedan varit besökta av renar förete samma föryngringsbild, som tillskrivits renarnas inverkas på skogen.

Snötryck, insekts- och svampskador ha en mera sekundär betydelse.

Huvudorsaken till tallhedarnas egendomliga föryngrings sätt är att söka i humustäckets beskaffenhet, vilket framgår av

a/ Plantor uppdragna i kultur i humus, insamlad under enstaka träd, utveckla sig vida kraftigare än i humus, samlad under lavmattan mellan träden.

b/ Vid kultur å tallhedar, där alla äldre träd avverkats och där kvarliggande stammar bortburits, utveckla sig plantorna mycket ojämnt. De kraftigaste plantorna förekomma emellertid i närheten av stubbar och multnande trädstammar. Vid kemisk analys av humustäcket visar det sig, att en mer eller mindre livlig salpeterbildning äger rum på de platser, där tallplantorna äro kraftiga, men att ingen eller mycket svag salpeterbildning äger rum, där plantorna äro små och svaga.

c/ Vid under senaste åren utförda försök med att tillföra plantorna på en typisk tallhed svaga lösningar av assimilerbart kväve har det visat sig, att dessa utvecklats sig kraftigare än förut.

Tallhedens långsamma och egendomliga föryngring är därför ett utslag av den svaga omsättning, som äger rum i det huvudsakligen av lavar bildade humustäcket. En livlig

omsättning i humustäcket har genom vid den naturvetenskapliga avdelningen anställda försök visat sig vara av en väsentlig betydelse för en barrträdsplantas kraftiga utveckling under de första åren.

Ett annat hinder för tallhedarnas föryngring har man velat se i lavtäcket. I Norrbotten och Lappland är detta ytterst sällan så kraftigt, att det härutinnan kan spela någon roll. Däremot är detta fallet i norra Dalarna, Särna och Idre socknar, där lavtäcket är så mäktigt, att det som en päls överhöljer på marken liggande stammar. I ett sådant lavtäckte saknas så gott som fullständigt tallplantor. Liknande förhållanden lär man kunna finna i Finland och finska skogsmän ha också framfört den åsikten, att renen gagnar skogsföryngringen genom att hålla renlavstäcket tillbaka.

Det är naturligtvis obestriddt, att renarna skada skogen, mest påtagligt genom sin hornfejning, möjligen också genom betet under vintern, vars betydelse dock är svårare att objektivt fastställa. Den skada, som renarna göra, beror naturligtvis i hög grad av deras antal per hektar. Lappkommittén har i sitt betänkande uppskattat de sommarbetande skogsrenarna i Norrbotten /kommitténs betänkande, sid. 91/ till 6.000 st. De socknar, i vilka skogsrenar för närvarande förekomma ha en totalareal av 21.600 km², på varje skogsren faller därför i genomsnitt 3,5 km². Under sådana förhållanden kan skogsrenbetet ej gärna annat än rent lokalt göra någon märkbar skada. Till jämförelse kan anföras en omfattande undersökning från Finland, betitlad *Über die natürliche Verjüngung der Heidelwälder in Finnischen Lappland*, publicerad av V.T. Aaltonen år 1919 i den finska skogsförsöksanstaltens meddelanden.

Enligt den tyska resumén, avhandlingen är i huvudsak skriven på finska, är undersökningen förlagd till Finlands egentliga renbetesområde, omfattande 128.268 km^2 , vilket år 1912 räknade 121.187 renar, vilkas antal dock under de sista åren starkt minskats. I det finska undersökningsområdet förekom sålunda i det närmaste en ren per km^2 . Enligt författarens uppgift märker man överallt på renlavstäcket, att renarna betat. Renens inverkan på skogsföryngringen behandlas i den tyska resumén ganska ingående. Författaren kommer till den uppfattningen, att varken hornfejningen ej heller sommar- och vinterbetet har någon mer avgörande inverkan på skogens föryngring annat än rent lokalt. Fastmer söker denne författare orsaken till tallhedarnas föryngringssätt i förhållanden i marken i likhet med vad de svenska undersökningarna givit vid handen.

Med hänsyn till renbetets inverkan på skogen måste man därför, liksom när det gäller inverkan av andra betande djur, å ena sidan taga i betraktande den skada, de göra, å andra den ekonomiska och sociala betydelse, som hållande av dessa betesdjur medför. Någon undersökning, som kan tillåta ett objektivi avvägande av för- och nackdelarna av renbetet föreligger ännu icke, men klart är, att den skada, som renarna göra, stiger med deras antal per hektar och att när detta antal överskrider en viss gräns, skadan kommer att överväga nyttan. Denna gräns torde dock ej vara nådd med ett djur på $3,5 \text{ km}^2$.

Ur anförda arbete av nuvarande professorn vid finska skogsförsöksanstalten V.T. Aaltonen har Länsstyrelsen låtit från finska översätta det avsnitt som behandlar just renarnas förhållande till föryngringsfrågan på tallhedarna, vilken översättning här bifogas. Ehuru väl renskötsel förhål-

landena i Finland äro rätt väsentligt avvikande från våra inhemska - där drives renskötseln som regel av bönderna sammanslutna i renbeteslag i de för renskötsel upplåtta kommunerna, alltså inom rätt begränsade områden - så lämna dock denne forskares undersökningar resultat som även för svenska förhållanden icke kunna fränkännas värde, helst med ihågkommande av den större intensitet i fråga om renarnas behandling av markerna som måste känneteckna de finska renvårdsmetoderna. Av de till synes rätt försiktiga utlåtanden Aaltonen lämnas tillåter sig Länsstyrelsen anföra han förklarar att "renarnas inverkan på plantornas utvecklingsmöjligheter i allmänhet är av sekundär betydelse" /sid.24/. Och vidare /sid.26/. "Lika litet som man kan draga några mera allmänna slutsatser beträffande sommarskadornas storlek och deras betydelse för skogens återväxt kan man sålunda göra några bestämda uttalanden med avseende på vinterskadorna. Därtill är allt i för hög grad beroende av lokala förhållanden, av andra på återväxten verkande faktorer, av renantalet eller av dettas förhållande till beteslandets omfattning och karaktär o.s.v. Åtminstone kan man tills vidare icke anse renarnas vinterbetning hava medfört några större olägenheter för skogens återväxt. I särskilda fall kunna skadorna dock vara så pass märkbara, att skogsföryngringen på grund av desamma försvåras. Detta är av naturliga skäl fallet framför allt där renantalet är stort på små betesland och renarna därför uppehålla sig längre på ett och samma område och noggrannare gräva efter laven".

Länsstyrelsen är för egen del övertygad om att ovan nämnda tre jägmästares omdöme att renarna skulle utöva en svårartad eller ens avsevärd skadegörelse på skogen måste innebära en tydlig överdrift, åtminstone som generellt omdöme

och taget på längre sikt. Hur vore det eljest möjligt att Norrbotten med det stora renbestånd som landsdelen sedan århundrande hyst skulle kunna uppvisa så mycken duglig skog och icke minst vacker tillväxtskog på trakter där renar alltid funnits, på sina ställen berövande omkring året om inom jämförelsevis begränsade områden. I det långa loppet och sett med en vidare överblick är Länsstyrelsen sålunda förvissad om att i renens mellanhavande med skogen debet och kredit tämligen gå ihop. Och uppenbart torde vara, att särskilt föryngringssvårigheterna många gånger med orätt eller utan undersökning hänföras till renarna. Det framhålles av Aaltonen och Hesselman och anföres även av ovannämnde överjägmästare att å marken där renar aldrig gå och med biologiskt samma struktur som renmarker föryngringssvårigheter av alldeles enahanda natur uppträda. Länsstyrelsens sålunda tillkännagivna uppfattning torde även delas av många skogsmän, såväl forstligt utbildade som med enbart praktisk skolning. Att emellertid på vissa ställen till följd av renantalets storlek och betesmarkens natur renskador uppträda, som kunna betecknas som skadegörelse på skog, skall väl medgivas. Länsstyrelsen har sin uppmärksamhet fästad härvid och är sedan ett par år tillbaka sysselsatt med ett rationellt minskande av renantalet såsom förarbete till och i förening med arbete på en förbättrad renvård, en åtgärd som givetvis kommer att bidra till nedbringande av ifrågavarande skadegörelser.

Även för Länsstyrelsens del vore det emellertid av intresse om det genom statens skogsförsöksanstalt eller eljest kunde åstadkommas ytterligare undersökningar på förvarande område, rationellt planlagda och ledda, och Länsstyrelsen är beredd att till deltagande i dylika undersök-

ningar ställa till förfogande sakkunskap på renskötselns område. Länsstyrelsen vill emellertid ej underlåta att påpeka att möjligheterna att så anordna dessa undersökningar att de kunna väntas giva ett säkert objektivet resultat synas Länsstyrelsen tämligen små; det måste bliva ytterligt svårt att finna tillräckligt stora provytor av absolut likartad biologisk karaktär, med samma inverkan av vindar, sol och de övriga mångfaldiga faktorer som verka på skogens föryngringsförhållanden, och proven måste därjämte fortgå under en avsevärd tid för att deras utslag skall kunna tillerkännas värde.

Vad angår den av jägmästaren i Sikå revir ifrågasatta vgiften från rennäringens sida för nyttjande av land till bete inskränker Länsstyrelsen sig till att framhålla, att inga förändrade förhållanden kunna sägas hava inträtt som skulle motivera införande i lagstiftningen av föreskrifter i angiven riktning.

Remitterade handlingar återgå.

Luleå i landskansliet den 26 januari 1933.

A.B. Gärde.

R. Sundberg.

Rätt avskrivet intyga:

Betty Malmborg Signe Andersson."

Heilborn anmärkte, att svarandens renar under den i målet åsyftade tid betat ej enbart å kärandens marker utan varit spridda där och i angränsande skogs- och fjälltrakter.

Byström bestred, att vitsord skänktes åt de utredningar och utlåtanden, som avgivits av lappfogdarna, enär dessa otvetydigt uppträdde såsom lapparnas talesmän. De hade intresse av en utökning av lapparnas rättigheter, då däri-genom deras eget verksamhetsområde samtidigt utvidgades;

genom deras beröring med lapparna hade de fått en mer eller mindre ofrivillig inställning till lapparnas förmån.

Heilborn bestred riktigheten av Byströms synpunkter samt framhöll, att lappfogdetjänsterna inrättats för att skapa ett medlande organ mellan lapparna och svenskarna. Lappfogdarna voro sålunda väl egnade att avgiva opartiska omdömen uti de frågor, som berördes i målet.

Lappfogden Gardham företrädde samt gjorde gällande, att de av lappfogdarna gjorda utredningarna hade opartiskt avgivits å tjänstens vägnar. Lappfogdarna hade intet intresse att stödja lapparna i obefogade anspråk på sedvare-rätt till beten.

Heilborn förmälte, att ehuru svaranden icke bestred, att skador uppkommit å kärandens ifrågavarande mark, kunde svaranden likväl icke skänka vitsord åt det av käranden åberopade syneprotokollet, då synen icke hållits i laga ordning och icke ens av ojäviga förrättningsmän. Svaranden hade därför för avsikt att under den kommande sommaren föranstalta om opartisk syn å de områden, där skadorna skulle hava förekommit; ombudet hemställde för att bliva i tillfälle ingiva däröver upprättat protokoll om uppskov till höstetinget.

Byström sade sig till nästa rättegångstillfälle vilja yttra sig över innehållet i de av svaranden i dag åberopade handlingar. Med bifall till Heilborns anhållan utställdes målet att ånyo här förekomma den 9 september 1935, då parterna hade att infinna sig vid laga påföljd, svaranden beredd att ingiva den utredning rörande påtalade skador, varav han ville sig begagna.

Som ovan.

På Häradsrättens vägnar:

H. Mollt

Rätt avskrivet, betygar Sveg i Härjedalens domsagas
kansli den 27 juli 1949.

^{W. J. S.}
På tjänstens vägnar:

Sten Ljung

Inköp av mark i Henvålen. Synpunkter från markägare i Hede, Tännäs, Vemdalens och Linsells socknar samt Farup.

Ink. d. 12 Aug. 1889.

N° 16
pag 8.

Oscar etc.

Med anledning af nädiga brevet den 13 juli 1887 angående inköp af mark för utvidgning af reubeterfjellen i det Eder nädigt anförtrödda län hafven I med underdänig skrifvelse den 12 februari iinnoverande år liv. När pröfning in- sändt elfva särskilda afhandlingar, hvarigenom förberedande aftal träffats om köp för kronans på- ring i och för utvidgning af Rutfjellens reubetes- land af nedan nämnda hemmansdelar inom Sörvattnets by i Linsells socken och inom Högvä- lens by i Tammäs socken, nämligen inom Sör- vattnets by N° 1, 1 7/8 trög af Jon Jonsson för 2500 kronor, N° 1, 1 7/8 trög af Olof Ingebreksson Dahl för 2500 kronor, N^{is} 2 och 3, 3 3/4 trög af Per Persson och Jöns Persson för 5000 kronor, N° 3, 1 7/8 trög af Jon Jonsson för 2500 kronor, N° 4, 1 1/4 trög af Karin Svensson för 1666 kronor, N° 4, 1 1/4 trög, af Rolf Svensson för 1666 kronor, och N° 4, 1 1/4 trög af Olof Olofsson den äldre och Olof Olofsson den yngre för 1666 kronor. samt inom Högvälens by N° 1, 1 trög af Olof Sälsson för 1600 kronor, N° 1, 1 trög af Per Jonsson för 1600 kronor, N° 2, 2 trög af Olof Olsson för 3200 kronor och N° 4, 1 1/4 trög af Halvar Hansson för 2000 kronor.

Mot det sålunda förelagda inköpet hafva

Utan afgift.

871 Från Vermlands län Länshöfdingen af O. W. Landén.

invändningar framträdde af åtskilliga jordegare och arrendatorer inom Hede och Tännäs till Hede pastorat hörande socknar, hvilka i en till Oss ingifven skrift under anförande, att de lidit stort men deraf att vid afrottringen renbetesland blifvit förlagda söder om Guine elf och iymmerhet deraf att Ruttfjellet dertill upplätits, samt att de obägenheter, som af renbetet förorsakades, skulle komma att i hög grad ökas till följd af nämnda renbeteslands utvidgning till trakter i deras omedelbara gränskar, i undanrörelse anhängit, att Oss täcktes förordna, att inom Hede pastorat, i likhet med hvad för egen rum, underhåll af renar för framtiden icke vidare måtte tillåtas, men att, derest nämnda begäran icke kunde vinna nådigt bifall, utan renbeteslanden inom pastoratet i stället kommo att utvidgas, detta utvidgande måtte ske utan ökade bördor för ortens landtbruk och verkstäder på det sätt, att i främsta rummet de redan befintliga renbetestrakterna derigenom sammanbundnes och koncentrerades samt, såvidt möjligt, försåges med säkra och naturliga gränser, så att bevakning och vård af renarne i någon mån möjliggjordes, äfvensom att vid blifvande utvidgning af renbetesmarkerna inom pastoratet, skadorna måtte blifva deröfver hörd.

Öfver berörida framställning hafven J, efter nådig remiss, afgifvit infordradt underdånigt

utlåtande af den 14 pitlidne Januari och dervid tilli-
ka öfverlemnadt en af åtekilliga Merdalsens sockne-
män till Eder ingifven, till Oss stäld skrift, deri
yrkats, att de åt lapparne anvisade områden måt-
te på statens bekostnad utvidgas, men så, att de nu-
varande spridda beteslanden koncentrerades och
sammanslundes; att lapparne måtte strängare än
som skett i lagen angående de svenska lapparnes
rätt till renbetes i Sverige den 4 Juni 1886, påläggas
att valla sina renar; att hela det område, hvar-
ifrån renar kunde antagas rikomma på sock-
nens mark, måtte förklaras utgöra ett särskildt
skadeersättningsområde enligt § 13 i nyssnäm-
nda lag; samt att den i mom. 2 af samma §
stadgade fridlysningstid måtte utsträckas från
den 1 Oktober till den 15 December, äfvensom att
vid inköp af nya renbetesland i socknens när-
het socknerna måtte lemnas tillfälle att
deröfver yttra sig; Och hafven I uti Edert öfvan-
berörda utlåtande, bland annat, framhållit, att
de nu förelagda inköpen just afse på att genom
utvidgning af de förut alltför inskränkta renbe-
teslanden minska den skada, som genom ren-
skötselns tillskyndades den bosatta befolkningen,
att vid Komiténs för undersökning af renbetes-
fjellen sammanträden de bosatta redan lemnats
tillfälle att yttra sin mening, att från de trakter,
hvarom nu vore fråga, icke något förslag till Oss

afseende på hvad mot de af Eder nu ifrågasatta in-
köpen blifvit anfördt, i näder bemyndiga Eder att
i den mån I finnen de enligt nämnda brefvet den
13 Juli 1887 afsedda ändamål med inköp för
kronans räkning af jord inom länets fjelltrakter
icke väsentligen omintetgöras genom de egendoma-
ne vidlidande skogsafverkningkontrakt, om hvil-
kas fortfarande bestånd förbehåll af säljare gjorts,
för kronans räkning afsluta köp om samtliga i
frågavarande egendomar på de i de nämnda af-
handlingarna upptagna villkor.

Vidare hafve Vi funnit godt förordna, att hvad
nämnda brefvet den 22 Juni 1888 angående inköp
af mark för renbetesfjellens utvidgning innehåller
dels i syfte att att kronan förvärfa inköpta egen-
domarne vidlidande föderäds- och skogsafverk-
ningskontrakt, dels ock i fråga om skyldighet
för Eder att afgifva förslag till inköpta egendo-
mars disponerande och under tiden af dem dra-
ga inkommet samt till Vårt Statskontor inleverera
uppkommande behållningar skall lända till ef-
terrättelse jernväl i afseende på de egendomar, som
nu äro i fråga, afvensom att Statskontoret skall
hafva att i enahanda ordning, som i nämnda bref-
vet den 22 Juni 1888 är bestämd, tillhandahålla
de för nu medgifna inköp erforderliga medlen
till belopp af högst fyrunder tusen åttahundra
nittioåtta kronor.

ingått, som icke varit riktigt i komiteens förslag
och hvaröfver de bofasta således icke varit hörda
men att, derest sådana förslag skulle komma
underställas När pröfning, I då icke skulle sm
lita att i förhållandet fatta När uppmärksam
het.

Vidare hafva dels åtekilliga jordbrukare inom
Linsells socken i en till Oss ingifven underdänig
ansökning, hvaröfver I den 4 sistlidne februari
afgifvit bifordradt underdänigt utlåtande, m
der uttalande af den förhoppning, att det ifråg
fatta inköpet icke måtte komma till stånd, a
hållit, att renskötsel inom socknen måtte för
bjudas eller, om detta icke kunde ske, att sockn
männen måtte beredas ersättning af allmänna
medel och efter uppskattning af sakkunnige
män för den skada som till följd af renskötsel
blefve den tillskyndad, dels ock Bruksegaren
W. Farup på Ljunedals bruk i en till Eder in
gifven och af Eder med underdänig skrifvelse
den 14 nästlidne januari till Oss öfverlämnad
underdänig ansökning på anförda skäl an
hållit, att all renskötsel för framtiden måtte för
bjudas i renbetesmarkerna vid Grönfjellet, Midt
dalen och Skärvagadalen med tillstötande trakter.

Efter riksherrtande af När Domänstyrelsens m
derdäniga utlåtande hafve Vi låtit detta ärende
Oss föredragas och dervid funnit godt att, utan

N^o
p. 1
Beträffande i öfrigt oomfördade, af Hede, Län-
näs, Wernadalens och Linnells socknerna samt af
Bruksgården Lärup hos Oss gjorda underdäniga
framställningar vilje Vi, som funnit berörda fram-
ställningar, för så vitt med dem afses förbud mot
renskötet i renbetesfjell, hvilka redan blifvit åt lap-
parne afsatta, icke förtjina afseende, framdeles
taga de af benämnde socknerna gjorda framställ-
ningarne, i hvad de afse ändring i gällande lag-
stiftning rörande de svenska lapparnes rätt till
renbete i Sverige eller yrkande att viss trakt måtte
förklaras utgåa särskildt skadesättningsområ-
de, under nådig pröfning.

Hvilket Vi, med återställande af de vid Eder skrif-
velse fogade afhandlingar, Eder till kännedom och
underdänig efterrättelse samt för vederbörliges för-
ståndigande härigenom meddele. Stockholms
Slott den 19 Juli 1889.

Under Hans Maj^{ts}
Kai Allernådigste Kungas och Herres frånvaro
Dess tillförordnade Regering:
Henric Lovén

L. v. Otter

F. v. Ersen

Aug. Östergran

Till Kongl. Maj^{ts} Befallningshafvande i Jämtlands län

Gustaf Murthe.

ang. inköp af mark för utvidgning af renbetesfjellen i länet m. m.

Vidimeras ex officio:
Fredrik Zephelius
Registratar.

Inget särskilt.

Den 29 Augusti

N° 932

Till Konungen.

Härmed får jag i underd. äfvensunda
protokoll af en sammankomsten häre med vederb. No.
af den härigt förordnade undersökning-
komite' för bekämplig utredning af mites protokoll
vaktstoppens inom samtliga län, för ytterligare
afsöjning de förlorade hertigens dege sam utvidgning af
monstrera och utställa undersökning
gifvit komite' anledning. -

Annu återstående sammankomsten och en
undersökning om de Överstyckens och
vaktstoppens. Heltäckelsen, hertiga
Mäst uppgjutas: afskottet på Kong
Härf. Nådige beslut angående
förlorade inköp af Ljusnads lön
och hunnat Harnvålen. -

En uppgift på för närvarande gäl-
lande afsummanter om ^{använda} till
jagt, ~~och~~ fiske och slättbrukets inom
vaktstoppens besöks och försörjning
och de af komite' föreslagna ersät-
ningar för utlägg m.m. af kappor
och rensar på besöks eget, hertiga
ersättningens komite' föreslår att
utgå af vaktstoppens Skogsverks
fond, hvarna till största delen gäl-
las af ~~den~~ ^{den} ~~assessoren~~ ^{assessoren} ~~ipåseende~~
användning.

Und.
J E
A L

958

E. S.
Kong, Rän
Lund
villning
Kong

959

En E.
Lundberg.
villning
Kong
Lund
villning
Kong

1893 Maj 2.

No 923 ^b

Till allmoget af EK M^{te}: Vörög Till Konungen
Kung den 11 förtw Februari gifna
beslutning, ~~h~~ hos EK M^{te} Beside lätet
hore indubbelte afur det ~~h~~ med en
dett. Skrifvelse den 15 Augusti förtw ad
nagras förtw till my Capplog för Junt.
land kon ut för konung, junte de vunt.
tunde handlingarna, med afseende de vid
sammantraden med minifester junde pro-
toll samt de af Byrdoludat ut
konstledningen af gifne uttranden. -

Som egit med utlåtande för EK M^{te}
Beside med ~~h~~ ^{isberopa inuueit} skrifvelse den
15 Augusti ut de förtw konung besidde
motiv. -

Med

JE / MR

KB:s skrivelse till Konungen ang klagomål från Faarup. Svårläst. Inget särskilt såvitt jag kan se.

1892 den 15 Januar

N° 108 1/2

Införrest med. utlåtande af Mr. Broks. Till Konungen
af Mr. William Furups med. skrifvelse
d. 20 july. Oktober ang., beland annat,
de älykter han angifver beordt och böij
utlagas för att på administrationen
innehålla de olagligheterna som gran-
shopen med den senast utlåta-
ningen förordas hans egendom, Ljus-
nads bok, för EK My. Kassa hand
afgifte. -

Civ. Dep.

Först anställer EK My. Kassa att
förändra, att utgåva till ~~den~~
Lagstiftningen och bekräfta af den. Nu-
ligen senare den 10 November varit
den, att ~~den~~ lagstiftningen under de god-
kon ~~kanonerna~~ af ~~den~~ utlåtade. Berj-
dalen, der han var förordad att hjälpa
Lagstiftningen att sammankomma, ~~och~~ ^{för att} utskickas,
olaga beordt och att, då EK My. Kassa
ville gifva beordade tjänsterna tillfälle
att, om han så önskar, beordade de delar
af den Furups skrifvelse som under de-
fekt beordade honom och hans utgåva
här, bekräfta af senare mätte upp-
skrift till Lagstiftningen att ~~den~~ ^{#11} beordade,
om jag också i brev till Chefen för Civil-
Dept^{en} gitt anmälan. -

kon-
#11 ~~den~~ ^{för} till
ordet ~~den~~
de utskickade
han angifva
bifoga

Angående lagar af den 4 juni
1886 och den utlämningsen på gäst-
lundan: att den här ~~af~~ ^{af} den
avledningen till förordade förordade

Någen fören stund har icke kunnat
indagas, äfven om den i öfrigt skulle an-
seas trolig, då alla Guds in så af-
fyllda af sinne så utqvistade sinne
platzer det glem sinne minna öfverflyttas.

1) Beträffande Skogens som omnämns
 i 8:24, så har EK Myt Befehl atordes
 i den ursprungliga att staten sig degen
 ten efteråt, som intas de del-
 lika köp af skogen och mark, som
 EK Myt på minnand. förutställning
 med de skogen ännu förutställt att
 och i minnand förutställt och, som
 staten att hos EK Myt göres, som
 på att med de expropriation för-
 i den hand som ~~skogen~~ och de förutställt
 ligt på skogen och mark, som den skogen för-
 ordnade skogen för utredning, som
 med de skogen utredning, som skogen
 i den. —

På sidan 6 och följande har Hrn
Förup ~~beskrifit~~ ~~sin~~ ~~anför~~ anför
att han upprepar gången hos EKMF
På de sågatt och anmälningar och
klagomål efter lapparnas släppliga upp-
håll på hans eget ^{om. m. f.} ~~anm.~~ ~~att~~ ~~ut~~
gång och har han, för att visa sin
hållning af sin klagomål, i afsträckt lei-
dning in del af desamma. - EKMF
På de har Hrn Lefvige klagomål be-
färd och avslutning af desamma af EKMF
På de sålde resolutioner. - För sinne de
resolutioner som för ~~EKMF~~ ~~an~~
und. Skrifvelsen af den 11 April 1891,
mot hvilken Hrn Förup ifrån uttalar sin
rörelse, för EKMF Riser anför utlyst
lag. -

Emat ~~de~~ ^{und. m. f.} uppgifter. Skrifvelsen den 11
April om de beklag som af lapparna
den hos lapparna uttalar ut i egen
skap af skadegärning ~~utdelat~~ ~~h~~
om de sålde tillgård, anmärker Hrn
Förup, att dessa sifferuppgifter torde
derfor en noggrannare pröfning -
Skuti har Hrn Förup till in del rate,
ty vid närmare granskning har en be-
färd, att de EKMF På de uppgifter
den i 1887 uttalar ~~de~~ ~~3254~~ ~~h~~
dessa rätteligen beror om 2354. att de
vid undersökandet en omfattning af siff-
erorna 3 och 2 ejt sam; de som detta

1892 den 15 Januari

Skrifvet återfinnes i mita concept till
den unsk. skrifvelsen, så är julett hett
och hållet mita.

Den omedelbara förutn. omedelbara
skrifvet, är lappfogden som lunnar EK Mst
På de ifrågakommande uppgifterna så för de som
om i den anläggningen, så har EK Mst

På de utåt lunnar, denna tjänstgörare
tillfälle till ~~förhållande~~ ^{förhållande} för ~~hans~~
Hans Forsups tillfälligt angående ut-
lämnande som ~~angående~~ ^{beträffande} uppgifterna att Hans
Forsup skulle, så han vore sig i tjänsten
till lappfogden, beläst af denna aford.

Lappfogdens förhållande, enligt utdraget
för förut den tillfälle då Hans Forsup
beläst af Forsup aford som aford
för uttalande, den som den uttalande
tillfälle af uttalande, beläst uttalande
något. - Beträffande hord Hans Forsup
yttrar att hans obelästade id lapp-
fogdens jate att jate sig i tjänst och
vare EK Mst Pst Pst obeläst, så anställer
EK Mst Pst Pst att för händelsen till Hans
Forsups, den unsk. skrifvelsen beläst
inlägg till den 9 Dec 1887 och det
protokoll efter lappfogdens anställen
som under till B. C. nu beläst.

Detta protokoll, som förutlöst af de i
inlägg till den 9 Dec 1887 angä-
ande lappfogden Sveres tjänstgöring
använda betydliga uttryck, innehåller

~~Sachsen~~
infallig
Kamille
im furcht
furcht
annau
finnen
of com
mutter
emut o
Jann d
Glu
Z K d
cul-
Foguel
ale fa
grint
eugha
Du
afion
1889
präfer
~~ch~~
ink j
Poffe
1889
alfor
Griffen
Shall
Peele

~~Sachsen~~
infallig
Kamille
im furcht-
baren
ansehen
finnen
of com-
munisten
emst o
Jahre d
Glu
Z K d
cul- i
Bogner
ale sa
gründ
Lengha
D
afion
1889
präfer
~~ch~~
mit j
Pöfde
1889
alfo
Griff
Shall
Pader

~~Sachsen~~
infallig
Kamille
im furcht-
baren
ansehen
finnen
of com-
munität
emst o
Jahre d
Glu
Z K d
cal. i
Bogner
ale sa
grünz
Lengha
D
afion
1889
präfer
~~ch~~
mit j
Pöfde
1889
alfo
Grüß
Shali
Pöfde

~~Det skede~~ forslaget om indtag af Ljumsdal,
istalt for den mindre del deraf som
Komiteen for Lappes muligheder utv.
er fundet nødvendig. - Skulle ~~den~~ den Lappe
for sig selv den Farup af den næste
anden Rinde som angik
finnes de vilde sig, ~~ikke~~ i februar
af concept, hvor ikke var i tilfælde
dudde, for har jeg ingenting at invende
mod at den var nok på hvidt
som hvidt offretlig. -

Slutligen pårøber den Farup at
E. K. M. måtte anvende den E. K. M.
af Lappes §. 19 tilkomme den
Lappe og forklare de Styringsplan,
at forklare Ljumsdals brug, som
grundende trakter af iden og den
Lappe Lappe. -

Denne siges her, ~~for~~ siges
af den afslut, ~~for~~ siges den 19 Juli
1889 om fundet for E. K. M. Næste
på sig uden at ~~for~~ siges
~~af~~ afslut den Næste Lappe
at for fundet sig for E. K. M.
Lappe i ind. udsat den 14 Januari
1889 af den fundet afslut, ~~afslut~~
afslut for E. K. M. Lappe den afslut
for sig og for den afslut
for sig tilslut, at ~~afslut~~
for sig af muligheder som

på den
Farup som
slutning

angående
 Hrn Farups egendom. Her, som
 Ekkehts förre gången bekräftade sin
 frige, införts gemensam ersättnings
 afslut för den intående lappan, att Hrn
 i brev och den 1 Januari inkomme
 är, och för denna ötyd : här god
 underrätta den befordrade att en utför
 ersättning för värdad skada och tvinga
 lappan att iakttaga bättre ordning i
 sin anordning.

De intående handlingens åter
 och befordras affskrifter af resolutioner
 för Hrn Farups ~~skrifvelse~~ hans en
 ordinarie skrifvelse bekräftade inläggs till
 Ekkehts Breda ^{affskrifter} afslutade
 sig : ~~Ljusmets~~ frige om förvisat
 de för kronans icke af Ljusmets
 egendom tillskrifte Hrn Farup
 samt Lappfogdens skrifvelse till
 Ekkehts Breda och anledning af mot
 honom ~~frangt~~ af Hrn Farup
 frangtölds frangtölds.

Hud

JE

PR

Extra
 Kuldbe
 den 25
 inplaga
 vid Sve
 lig tu
 kans 8
 lykopl
 med fot

Fick
 för att
 bräcka
 entrepr
 giffere
 Halland
 fcheif
 4 dec.
 bemäla
 medde
 giffere
 Thorsen

Ena
 betab i
 tyg a
 den 7
 den 11
 för löpde
 matere
 ike in
 är der
 anmod
 precta

Allmän Rungörelse.

Ser. A.

N:o 60.

Till Konungens Befallningshafwandes kunnskap har kommit, att åtskillige af de lappar, som af Konungens Befallningshafwande fått inrymningsbref å fjelltrakter inom de i Sömtlands län wid afwittringen för renskötsel affatta land, af dessa å dem upplåtna trakter utarrenderat, dels å lappar rätt till reubete och dels å bofaste rätt till bete, slätter, jagt och fiske. Då de af Konungens Befallningshafwande utfärdade inrymningsbref icke berättiga till någon annan och widsträcktare disposition af fjellet, än att den lapp, som fått inrymningen, får, mot erläggande af den stadgade afgiften, öfverlåta af andra, för sig och sin familj der åtnjuta rätt till bete och skogsång för renskötseln samt till fiske, så äro alla aftal som med lappar träffats om dispositionsrätt för ena eller andra ändamålet till större eller mindre områden afwenfom till jagt eller fiske inom fjellen ogiltiga.

Om hittills sådane, ehuru icke på någon laglig rätt grundade, aftal fått oanmärkt passera, då derigenom ingen rätt kränktes eller skada uppstod, men lapparne deraf kunnat draga någon fördel, så kan detta förhållande hädanefter icke tillåtas få fortsetta.

Den nya lag angående svenska lapparnes rätt till reubete i Sverige, som den 4 Juni detta år utfärdats, skall den 1 Januari 1889 till hela sitt omfång tillämpas i Sömtlands län, och Konungens Befallningshafwande är af Kongl. Maj:t anbefald att innan dess hafwa widtagit alla de anordningar, som för lagens genomförande och upprätthållande äro nödige. Till den ändan behöfwer Konungens Befallningshafwande hafwa fjellen till sin disposition åtminstone ett år innan den nya lagen skall tillämpas.

I följd häraf warder härmed till kännedom och efterrättelse meddeladt, att *all rätt till jord, fiske eller jagt inom reubeteslanden, som hittills genom aftal med lappar af bofaste innehafts, upphör från och med den 1 Januari 1888; efter hwilken tid allt olofligt intrång på fjellen kommer att af allmän åklagare lagligen beifras.*

Östersund i Landskontoret den 19 Juli 1886.

JOHN ERICSON.

Carl H. Ekberg.

Uppläses i sin helhet från predikstolarne i Tännäs, Gebe, Storsjö kapell, Klövsjö, Åsarnes kapell, Berg, Myssjö, Öviken, Marby, Hallen, Mörå, Undersåker, Åre, Kall, Offerdal, Föllinge, Hotagen, Frostviken, Ås-näs, Ström och Hammerdals kyrkor, i hvarje kyrka 2 gånger om året, såväl innewarande som uåstkommande år samt en gång på våren 1888 — samt desutom i samtliga lappkapell hvarje gång der under detta år och under åren 1887 och 1888 förrättas gudstjenst.

Östersund 1886, Sömtlands Tidnings Tryckeri.

Allmän Kungörelse.

Ser. A.

N:o 61.

Sedan genom den 4 Juni innewarande år utfärdad "Lag angående de swenska lapparnes rätt till renbete i Sverige" nya bestämmelser stadgats till iakttagande wid ordnande af de med renskötselns bedrifvande sammanhängande frågor och lapparnes dispositionsrätt till de för dem i Jemtlands län afsatta land härigenom kommer att i åtskilliga delar väsentligen förändras, bland annat deruti, att intet fjell eller någon del deraf hädanefter kan få disponeras ensamt af någon lapp, så komma de hittills gällande bestämmelser om rätt till fjellen att upphöra, då den nya lagen träder i kraft.

Konungens Befallningshafwande vill därför härmed till kännedom och esterrättelse meddela, att alla, genom af Konungens Befallningshafwande utfärdade inrymnings-bref eller af annan orsak lagligen tillkomne rättigheter till bete, skogsfång, jagt och fiske å de inom Jemtlands län till renskötsel afsatta land, från och med den 1 Januari 1889, då ny lag angående renbetesrätten träder i kraft, upphöra att vara gällande.

Östersund i Landskontoret den 19 Juli 1886.

JOHN ERICSON.

Carl H. Ekberg.

Uppläses i alla Lapp'apeller hwarje gång der under detta och under åren 1887 och 1888 förrättas gudsörjenst.

Inköp i Idre som inte blev av. Inköp i Fjätdalen, Sörvattnet och Högvålen. Intressanta synpunkter från markägare.

När blev Rutfjället renbetesland ? Uppläts ny mark till renbetesfjäll vid avvitrningen ?

K. Finansdep^t
Ink. den 17 April 1890

Till Konungen.
1890 den 24 April i und. s. s. s.
S. D. emb. skrifvelsen till
Kell B^z: i Jemtlands län
Kell B^z: i Kopparbergs län
Domänstyrelsen.

Genom Nådig remiss den 30 December 1889 anbefald
att med anledning deraf, att dels flere af de Eders Kongl.
Majt och Kronan till inköp erbjudna nybyggen och lå-
Ostersunds Landshans. ifråga
satt inköp för kronans räkning af
nissa lägenheter i Lärna socken för ut-
redning af lapparnes renbetesfjell.

1889

genheter inom norra delen af Ydre kapellag och Särna
revir skulle sedermera vara förvalda till annan person
och dels de ännu osåldes egare icke längre vara villige
att för samma pris afyttra sina lägenheter, får jag här
med underdånigst anförä.

Enligt de underrättelser, jag inhämtat dels genom Lapp-
fogdens besök i orten och dels genom meddelanden från
Jägmästaren i Särna revir, äro de ännu osålda lägenhe-
terna icke numera till salu för det pris, hvartill de förut
varit Eders Kongl. Majt och Kronan erbjudna, utan begäres
icke obetydligt högre.

Hvad angår de förvalda lägenheterna, så äro tre fjerde-
delar af de Kronan förut hembjudna nu till större eller min-
dre delar sålda till andra personer.

Uti följd af hvad sålunda förekommit, så torde för det nä-
varande icke någon utsigt vara för handen att för ett an-
tagligt pris förvärfva de lägenheter, som erfordrades för att
få dessa trakter helt och hållet disponibla för renskötsel,
och hemställer Eders Kongl. Majts Befallningshafvande
derför i underdånighet, att fråga om inköp af mark i no-
ra Särna revir måtte få tillvidare anstå.

De remitterade handlingarne bifogas.

Underdånigst
John Tamm
E. W. Lunden

Östersund i Landskontoret
den 14 April 1890.

N: 129
3/3

Landskontoret, Östersund
12 SEP. 1913

Till
Könungens Befallningskaprande i
Jämtlands Län.
N:o 2182.D.
1913.

Resolution

Herr Kungshofden Mr. Ströff anmodas så if-
ter kungens befallning inkomma med yttrande i
dina ärenden. Östersund i landskontoret den 20
september 1913.

E officio
Mr. Ströff

I likhet med Kormäs Sägerverks Akt. Bol., som
erbjudit Svenska Staten att inköpa deras egendomar
inom Fjättdalen, i och för rentete, få vi under-
tecknade härmed öfren erbjuda Staten att för sam-
ma ändamål inköpa våra egendomar i Fjättdalens
Skifteslag af Lillherdals-Socken, Jämtlands-Län,
Samt Haggberget inom Linsells Socken. Och med
detta köp blifva betesmarkerna i Kälösen, m. fl.
Ställen sammanhängande, samt i söder med
Kopparbergs-Län, med Statens kronoparker.

Förfästen den 26 Augusti 1913.

Nils Nilsson.

Olof Nilsson

Jonas Jacobson

Haggberget

Såsom uttalande öfver förestående hembud får jag verkligt ånropa mig
denna dag afgifna uttalande öfver af Kormäs Sägerverks Aktiebolag gjorda utbud
att förvalta mina i Fjättdalen och Haggberget ägande hemmansdelar. Och

Postadressen: Särnaleden.

sund i lappfædekortet den 20 Oktober 1913.

Ab. Staaff

OSCAR, med **GUDS**
Nåde, Sveriges, Norges,
Götes och Wendes Koning.

Vår ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Allsmäktig!
Med anledning af nädiga brefvet den 13 Juli
1887 angående inköp af mark för utvidg-
ning af renbetesfjellen i det Eder nädigt
anförtrodda län hafven I med underdän-
ig skrifvelse den 12 Februari innevarande
år till Vår pröfning insändt elva särskilda
afhandlingar, hvarigenom förberedande aftal
träffats om köp för kronans räkning i och
för utvidgning af Rutfjellens renbetesland
af nedan nämnda hemmansdelar inom För-
valtnets by i Linsells socken och inom Hög-
vålsens by i Tännäs socken, nämligen inom
Förvaltnets by N: 1, $1\frac{1}{8}$ trög af Jon Jonsson
för 2.500 kronor, N: 1, $1\frac{1}{8}$ trög af Olaf Ingebretsen
son Dahl för 2.500 kronor, N: 2 och 3, $3\frac{1}{4}$ trög,
af Per Persson och Jöns Persson för 5.000 kronor,
N: 3, $1\frac{1}{8}$ trög af Jon Jonsson för 2.500 kronor, N: 4,
 $1\frac{1}{4}$ trög, af Karin Persson för 1.666 kronor, N: 4,
 $1\frac{1}{4}$ trög, af Rolf Svensson för 1.666 kronor och N: 4,
 $1\frac{1}{4}$ trög af Olaf Olofsson den äldre och Olaf Olof-
son den yngre för 1.666 kronor samt inom Hög-

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jemtlands län

välens by, N: 1, 1 trög af Olof Tälsson för 1,600 kronor, N: 1, 1 trög af Per Jonsson för 1,600 kronor, N: 2, 2 trög af Olof Olson för 3,200 kronor och N: 4, 1 $\frac{1}{4}$ trög af Halfvar Hansson för 2,000 kronor.

Mot det sålunda föreslagna inköpet hafva invändningar framställt af åtskilliga jordegare och arrendatorer inom Hede och Tännäs till Hede pastorat hörande socknar, hvilka i en till Ods ingifven skrift, under anförande, att de lidit stort men deraf, att vid afvittringen renbetesland blifvit förlagda söder om Ljusne elf och isynnerhet deraf, att Ruttfjellet dertill upplåtits, samt att de olägenheter, som af renbetet förorsakades, skulle komma att i hög grad ökas till följd af nämnda renbeteslands utvidgning till trakter i deras omedelbara gränskar, i underdanighet anhållit, att Ods tacktes förordna, att inom Hede pastorat, i likhet med hvad förr egt rum, underhåll af renar för framtiden icke vidare måtte tillåtas, men att, derest nämnda begäran icke kunde vinna nådigt bifall, utan renbeteslanden inom pastoratet i stället komme att utvidgas, detta utvidgande måtte ske utan ökade bördor för ortens landbruk och verkställas på

det sätt, att i främsta rummet de redan befintliga renbetesstrakterna derigenom sammanbundes och koncentrerades samt, såvidt möjligt, försäges med säkra och naturliga gränser, så att bevakning och vård af renarne i någon mån möjliggjordes, äfvensom att vid blifvande utvidgning af renbetesmarkerna inom pastoratet, sökandena måtte blifva deröfver hörde.

Öfver berörda framställning hafven O., efter nådig remiss, afgifvit infordradt underdånigt utlåtande af den 14 sistlidne Januari och dervid tillika öfverlemnadt en af åtskilliga Hemdalens socknsmän till Eder ingifven, till Oss stäld skrift, deri yrkats, att de åt lapparne anvisade områden måtte på statens bekostnad utvidgas, men så, att de nuvarande spridda beteslanden koncentrerades och sammanbundes, att lapparne måtte strängare än som skett i lagen angående de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige den 4 Juni 1886, åläggas att valla sina renar; att hela det område, hvarifrån renar kunde antagas int komma från socknens mark, måtte förklarats utgöra ett särskildt skadeersättningsområde enligt § 13 i nyssnämnda lag; samt att den i mom. 2 af samma § stadgade fridlysnings tid måtte utsträckas från den 1 Oktober

till den 15 December, äfvensom att vid inköp af nya renbetesland i socknens närhet socknemänn. nen måtte lemnas tillfälle att deröfver yttra sig; Och hafven I uti Edert ofvanberörda utlåtande, bland annat, framhållit, att de nu föreslagna inköpen just afse på att genom utvidgning af de förut alltför inskränkta renbeteslanden minska den skada, som genom renskötseln tillskyndades den bofasta befolkningen, att vid komitens för undersökning af renbetesfjällen sammanträden de bofasta redan lemnats tillfälle att yttra sin mening, att från de trakter, hvarom nu vore fråga, icke något förslag till Oss ingått, som icke varit intaget i komitens förslag och hvaröfver de bofasta således icke varit hörda, men att, derest sådana förslag skulle komma att underställas Vår pröfning, I då icke skullen underlåta att å förhållandet fästa Vår uppmärksamhet.

Vidare hafva dels åtskilliga jordbrukare inom Linsells socken i en till Oss ingifven underdänig ansökning, hvaröfver I den 4 sistlidne Februari afgifvit infordradt underdänigt utlåtande, under uttalande af den förhoppning, att det ifrågasatta inköpet icke måtte komma till stånd, an. hållit, att renskötsel inom socknen måtte

förbjudas eller, om detta icke kunde ske, att sock-
nemännen måtte beredas ersättning af allmän-
na medel och efter uppskattning af sakhur-
nige män för den skada, som till följd af ren-
skötseln blefve dem tillskyndad, delock Bruk-
egaren W. Farup på Ljusnedals bruk i en
till Eder ingifven och af Eder med underdän-
sig skrifvelse den 14 nästlidne Januari till
Oss öfverlemnad underdänig ansökning
på anförda skäl anhållit, att all rensköt-
sel för framtiden måtte förbjudas å ren-
betesmarkerna vid Grönsfjellet, Midtåda-
len och Skärvagsdalen med tillstötande
trakter.

Efter inhemtande af Vår Domänstyrel-
ses underdäniga utlåtande hafue Vi lä-
tit detta ärende Oss föredragas och der-
vid funnit godt att, utan afseende å hvad
mot de af Eder nu ifrågasatta inköpen
blifvit anfördt, i nåder bemyndiga Eder
att, i den mån I finnen de enligt nå-
diga brefvet den 13 Juli 1887 afsedda
ändamål med inköp för kronans räk-
ning af jord inom länets fjelltrakter icke
väsentligen omintet göras genom de egen-
domarna vidlidande skogsafverknings-
kontrakt, om hvilkas fortfarande bestånd
förbehåll af säljarne gjorts, för kronans

räkning afsluta köp om samtliga ifrågasar-
rande egendomar på de i de insända afhand-
lingarna upptagna vilkor.

Vidare hafve V:re funnit godt förordna,
att hvad nämnda brefvet den 22 Juni 1888
angående inköp af mark för renbetesfjel-
lens utvidgning innehåller dels i syfte att
åt kronan förvärfa inköpta egendomar,
nu vid lödande förordnings- och skogsafverk-
ningskontrakt, dels och i fråga om skyldig-
het för eder att afgifva förslag till inköpta
egendomars disponerande och under tiden
af dem draga inkommet samt till Vårt Stats-
kontor inleverera uppkommande behåll-
ningar skall lända till efterrättelse jäm-
väl i afseende på de egendomar, som nu äro
i fråga, äfvensom att Statskontoret skall
hafva att i enahanda ordning, som i näm-
nda brefvet den 22 Juni 1888 är bestämd,
tillhanda hålla de för nu medgifne in-
köp erforderliga medlen till belopp af högst
fyrtio fem tusen åtta hundra nittioåtta kronor.

Beträffande i öfrigt omförmälda af Hede,
Tännäs, Wemdalens och Linsells socknemän
samt af Bruksegaren Tarep hos Oss gjorda
underdåniga framställningar vilje V:re, som
funnit berörda framställningar, för så vidt
med dem afses förbud mot renskötsel på ren.

betesfjell, hvilka redan blifvit åt lapparne
afsatta, icke förtjona afseende, framdeles taga
de af benämnde socknemän gjorda framställnin-
garne, i hvad de afse ändring i gällande lag-
stiftning rörande de svenska lapparnes rätt till
renbete i Sverige eller yrkande att viss trakt
måtte förklarast utgöra särskildt skadeer-
sättningsområde, under nädlig pröfning.

Hvilket Vi, med återställande af de vid
Eder skrifvelse fogade afhandlingar, Eder
till kännedom och underdänig efterrättelse
samt för vederbörandes förståndigande här-
genom meddele. Stockholms Slott den 19 Juli 1889.

Under Hans Maj:ts

Vår Allernädigste Kungens och Herres fränvaro
Dess tillförordnade Regering:

Lenn Doreu

C. v. v. v. v.

Bassus

Augöstergrun

Gustaf Lundthe

ang.
ang.

ang. inköps af mark för utvidgning af renbetesfjellen i länet m. m.

1980-02-15 Nr 5

Åtgärder för utvidgning av renbetesfjällen enligt 24 § i 1886 års renbeteslag.

1. Kungl. brev 4.6.1886 till KB i Jämtlands län.

Bilaga 419:1.

Enär utöver åtgärder enligt renbeteslagens 23§ torde erfordras andra åtgärder åsyftande att genom köp, expropriation eller lega från enskilda förvärva sådan mark som syntes oundgängligen erforderlig för renbetesfjällens utvidning, så att de under månaderna maj - september erbjöd tillräckligt bete åt renarna, anbefalldes KB att inkomma med förslag till de åtgärder som borde vidtagas för detta ändamål.

2. KB:s skrivelse 10.7.1886 med förslag till åtgärder.

Bilaga 419:2.

Ur innehållet:

En kommitté borde tillsättas med uppdrag att för sådana ändamål som omförmäldes i 24§ renbeteslagen, efter noggrann undersökning på stället och sedan de intresserade, såväl lappar som närboende bofasta, fått tillfälle att själva eller genom ombud för kommittén uttala sin mening, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till det förvärv av mark för renbetesfjällens utvidgning vartill de vid undersökningen ådagalagda förhållandena kunde ge anledning.

Vissa direktiv för kommitténs verksamhet föreslogs.

Såsom ledamöter i kommittén föreslogs skogsinspektören Fredrik Wilhelm Tigerhjelm, ordförande, samt förste lantmätaren Fredrik Wilhelm Jonsson och lappfogden Adolf Suwe.

3. Kungl. Maj:ts brev 16.7.1886 till KB i Jämtlands län.

Bilaga 419:3.

Kommitté tillsattes i enlighet med KB:s förslag.

4. KB:s utlåtande 16.10.1886 till Kungl. Maj:t med överlämnande av kommitténs betänkande och protokoll över de undersökningar på Härjedalens, Ovikens och Undersåkers fjäll som ägt rum då innevarande sommar. Bilaga 419:4.

Ur innehållet:

De föreslagna utvidgningarna såsom avseende endast det alldeles nödvändiga för att bereda lapparna möjlighet att under maj - september hålla renarna inom de för dem utstakade gränser och där finna de nödiga betingelserna för sin näring finner KB vara av behovet påkallade och får således föreslå att dessa marker måtte förvärvas åt Kronan.

Beträffande de nyförvärvade områdenas framtida förvaltning så torde bli lämpligast att vad som kan ge avkastning, vare sig genom skogsavverkning eller genom utarrendering av jord, bör överlämnas åt domänstyrelsens förvaltning med villkor, att vid tillgodogörande av sådan egendoms tillgångar behörigt avseende alltid må fästas därvid att lapparnas behov av bete och skog i första rummet tillgodoses. - De marker återigen vilka anses icke kunna lämna någon avkastning från skog eller åker anser KB lämpligast böra sammanslås med tillgränsande renbetesland och såsom sådana anses. - Arrendeavgifterna från under domänstyrelsens förvaltning ställda nyförvärvade hemman eller marker, vilka av bemälda styrelse utarrenderades, torde böra tillfalla staten och icke förblandas med de arrenden som ingå av sådana lägenheter eller rättigheter vilka utarrenderas av KB i enlighet med lapplagen § 22.

(KB yttrar sig här om det lämpligaste sättet att förvärva ifrågavarande hemman, lägenheter eller marker.)

KB vill icke dölja sitt tvivel om att de nu av kommittén före-

slagna utvidgningarna är tillräckliga för de därmed avsedda ändamål. Särskilt anser KB sådant tvivel av erfarenheten berättigat beträffande förslagen i Härjedalen där Skärvagsdalens, Mittådalens och Ljungris lapps-katteländ (nu renbetesfjällen Helags och Mittådalens) gränsar intill hemman i Tännäs socken och Storsjö kapellag.

De jämförelsevis stora utvidgningarna i Undersåkers socken är nödvändiga för åstadkommande av hållbara gränser och därför att de lappfamiljer vilka hittills haft stamhåll året om utom (utanför) lappområdena måste beredas rum. Likaså tord kommitténs åsikt att det lilla Blåskalvfjället icke kan tagas till utgångspunkt för anordnande av något lappområde, användbart till sommarvistelse, vara grundad.

5. KB:s utlåtande 9.1.1888 till Kungl. Maj:t med översändande av kommitténs utlåtande och förslag i vad angick kommitténs arbeten år 1887. Bilaga 419:5.

KB uttalade den meningen att berörda undersökningar och förslag lämpligen kunde utgöra ledning vid ifrågakommande inköp av till renbetesfjällen gränsande för renskötseln behövliga ägor.

Angående vidare åtgärder för utvidgning av renbetesfjällen hänvisas till Yttrande 1974-10-09 bilaga 4, Yttrande 1974-10-14 med bilagor 5, 6 och 7, Utredning 1975-08-15 om 1886 års renbeteslag punkt 4 s 10-12 och Utredning 1978-08-15 om samernas helårsmarker i Jämtlands och Kopparbergs län s 5-, med bilagor 12 och 13. Till dessa uppgifter hänvisas.

Därav redovisas härafter endast följande uppgifter.

6. Riksdagens skrivelse 1887:56 den 5.7.1887 (1974-10-14 bilaga 6) med anledning av proposition 1887:36 den 13.5.1887 (1974-10-14 bilaga 7).

Riksdagens nämnda skrivelse:

Med hänseende till nödvändigheten att söka utvidga de åt lapparna bibehållna renbetesfjäll i Jämtlands län och sedan domänstyrelsen på Kungl. Maj:ts befallning avgivit utlåtande i fråga om tillgången på skog inom nämnda trakter och sättet för dess tillgodogörande, har Kungl. Maj:t, under hänvisning till vad bilagt protokoll över justitiedepartementens ärenden innehöller, i en till Riksdagen den 13 nästlidne maj avlåten proposition föreslagit Riksdagen att medgiva:

att behållna avkastningen av den skogsavverkning på renbetesfjällen i Jämtlands län, som i enlighet med domänstyrelsens förslag kunde varda föreskriven, måtte användas till förvärvande av mark för utvidgning av nämnda renbetesfjäll, i avsikt att bereda lapparna nödigt utrymme för renskötseln under tiden från maj till september månader; samt

att, när vissa delar av förvärvade områden kunde genom skogsavverkning eller annorledes lämna avkastning, eller ej vore för det avsedda ändamålet nödiga, på Kungl. Maj:t måtte bero att ställa sådana delar under skogsstatens förvaltning eller utarrendera eller försälja dem, under iakttagande därav, att avkastningen eller försäljningssumman, den sistnämnda därest Kungl. Maj:t ej prövade den böra användas att på annan trakt inom länet utvidga lapparnas renbetesrättigheter, skulle tillfalla statsverket.

Vad Kungl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit har av Riksdagen bifallits.

7. Kungl. Maj:ts brev 13.7.1887 till KB i Jämtlands län angående utvidgning av renbetesfjällen i nämnda län (1974-10-14 bilaga 5).

Ur innehållet:

Kungl. Maj:t uppdrog åt domänstyrelsen att så snart lämpligen kunde ske föranstalta om utsyning och försäljning för avverkning under vederbörlig kontroll av skog på renbetesfjällarna i Jämtlands län i överensstämmelse med (ovannämnda) av styrelsen förordade grunder, (biföll vad styrelsen hemställt angående ersättning åt de för ändamålet sysselsatta skogstjänstemän ävensom angående gottgörelse av de med verkets utsyning och försäljning förenade kostnader;) skolande behållna försäljningsmedel i den mån de inflöt utan sammanblandning med övriga skogsförsäljningsmedel inleveras till Statsverket.

Åt KB i Jämtlands län uppdrogs att, med huvudsaklig ledning av kommitterades förslag, på sätt KB fann lämpligt och så snart kunde ske träda i underhandling med vederbörande jordägare om överlåtelse till Kronan av den mark, som befanns nödig för renbetesfjällens utvidgning, så att desamma under tiden från början av maj till slutet av september lämnade erforderlig näring åt renarna. KB ägde att, då sådan mark fanns kunna förvärfvas för skäligt pris eller i brist på godvillig överenskommelse böra exproprieras, därom göra framställning hos Kungl. Maj:t och underställa villkoren Kungl. Maj:ts prövning, ävensom i sammanhang därmed avge förslag, huruvida mark som förvärvades borde förenas med angränsande renbetesfjäll eller ställas under skogsstatens förvaltning eller utarrenderas eller huruvida någon del därav borde såsom obehövlig för ändamålet avyttras. I avseende på ordningen för ärendets behandling borde iakttagas att, så vitt kunde ske, det för lapparnas behov mest oundgängliga förvärvades först och att med mindre angelägna områdens inlösande fick anstå, till dess det visat sig i vad mån de anvisade medlen lämnade tillgång därtill.

8. Kungl. Maj:ts brev 22.5.1891 till KB i Jämtlands län angående dispositionen av de till utvidgning av renbetesfjällarna i länet förvärvade områden (1974-10-09 bilaga 4).

Ur innehållet:

Kungl. Maj:t har funnit gott att beträffande åtskilliga omnämnda till utvidgning av renbetesfjällen i Jämtlands län förvärvade områden meddela följande föreskrifter att lända till efterrättelse tillsvidare och intill dess på framställning av KB eller eljest kan varda beträffande samtliga ifrågavarande områden eller något eller några bland dem annorlunda förordnat, nämligen:

att nämnda områden skall i deras helhet upplåtas för lapparnas behov i likhet med angränsande renbetesfjäll, dock att på område där avverkningsrätt till skogen blivit upplåten enligt kontrakt, om vars fortfarande bestånd förbehåll gjorts av säljaren, lapparna icke medgives vidsträcktare rätt till skogsfång än med samma kontrakt är förenligt;

att den på ifrågavarande områden befintliga skogsmark skall ställas under skogsstatens förvaltning med rätt för domänsstyrelsen att utan hinder av föreskrifterna i § 14 mom 1 av instruktionen för skogsstaten den 29.11.1889 meddela erforderliga bestämmelser rörande tillsynen över berörda skogsmark;

att i övrigt inseendet över ifrågavarande områden skall tillkomma KB; och

att på områdena befintliga inägor, åbyggnader samt slätter- och fäbodelägenheter må, där KB prövar sådant kunna ske utan men för renskötseln, upplåtas på arrende åt bofasta med iakttagande därvid att upplåtelsen må ske genom offentlig auktion inför vederbörande kronobetjänt eller genom avtal under hand, allt efter som i varje fall prövas lämpligast; att arrendatorn underkastas de inskränkningar i nyttjanderätten som föranledes av den åt lapparna upplåtna rätt att använda ifrågavarande områden; samt att med arrendeupplåtelse icke i annat fall må följa rätt till skogsfång till husbehov än att sådan rätt av vederbörande skogstjänsteman prövas utan större olägenhet för skogsskötseln kunna medgivas, i vilken händelse nö-

diga anvisningar för rättighetens åtnjutande bör av bemälda tjänsteman meddelas.

Kommentarer beträffande de enligt 24§ i 1886 års renbeteslag för utvidgning av renbetesfjällen i Jämtlands län förvärvade områdena.

Kungl. Maj:ts i prop 1887:36 intagna förslag som av riksdagen i skrivelsen 1887:56 bifallits (punkt 6 ovan): att, när vissa delar av förvärvade områden kunde genom skogsavverkning eller annorledes lämna avkastning, eller ej vore för det v-sedda ändamålet nödiga, på Kungl. Maj:t måtte bero att ställa sådana delar under skogssta^tens förvaltning eller utarrendera eller försälja dem, under iakttagande därav, att avkastningen eller försäljningssumman, den sistnämnda därest Kungl. Maj:t ej prövade den böra användas att på annan trakt inom länet utvidga lapparnas renbetesrättigheter, skulle tillfalla statsverket.

Kungl. Maj:ts brev 13.7.1887 (punkt 7 ovan):

Vid försäljning för avverkning av skog på renbetesfjällen i Jämtlands län skulle behållna försäljningsmedel i den mån de inflöt, utan sammanblandning med övriga skogsförsäljningsmedel, inlevereras till statsverket.

KB skulle till Kungl. Maj:t avge förslag, huruvida mark som förvärvades borde förenas med angränsande renbetesfjäll eller ställas under skogsstatens förvaltning eller utarrenderas eller huruvida någon del därav borde såsom obehövlig för ändamålet avyttras.

Kungl. Maj:ts brev 22.5.1891 (punkt 8 ovan):

De av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifterna skulle lända till efterrättelse tills vidare och intill dess på framställning av KB eller eljest kunde varda annorlunda förordnat beträff-

fande samtliga ifrågavarande områden eller något eller några bland dem.

Nämnda områden skulle i deras helhet upplåtas för lapparnas behov i likhet med angränsande renbetesfjäll. - Den på områdena befintliga skogsmarken skulle ställas under skogsstatens förvaltning. - I övrigt skulle inseendet över ifrågavarande områden tillkomma KB.

Beträffande dessa av Kronan genom köp förvärvade områden bör enligt dessa uppgifter kunna konstateras följande.

Om användningen av inköpt område skulle i princip kunna bestämmas förutsättningslöst (punkterna 6 och 7).

Föreskrifter om användning av inköpta områden skulle gälla tills vidare och intill dess annorlunda kunde förordnas (punkt 8).

Inköpta områden uppläts, tills vidare, i deras helhet för lapparnas behov i likhet med angränsande renbetesfjäll. Den på områdena befintliga skogsmarken ställdes under skogsstatens förvaltning. Inseendet i övrigt över områdena skulle tillkomma KB.

Allt detta var då nya föreskrifter och åtgärder angående användning, förvaltning och upplåtelse av marker som ägdes av Kronan efter köp. Upplåtelsen för lapparnas behov i likhet med angränsande renbetesfjäll har likhet med upplåtelse av renbete m.m. på kronoparker ^{-sentida upplåtelser på kronomark-} /men med den skillnaden, att den på kronoparker upplåtna renskötselrätten var till innehållet begränsad, medan den nu ifrågavarande på inköpta områden upplåtna renskötselrätten hade samma innehåll som renskötselrätten på renbetesfjällen (^{för samernas behov/} "i likhet med angränsande renbetesfjäll").

Vad förut anförts bör anses utgöra särskilda skäl varför Kronan alltfjämt bör anses vara ägare till marker som Kro-

nan förvärvat för utvidgning av renbetesfjällen.

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Bilagor 419:1-419:5

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Ankomna brev 1886. Från Kungl. Maj:t. Nr 6.

N:6 Pag. 3.

OSCAR, med GUDS Nåde, Sveriges, Norges, Götes och Wendes
Konung.

Wår ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Allsmächtig! Enär,
vid behandlingen af det af OSS denna dag fastställda förslaget
till lag angående de svenska lapparnes rätt till renbete
i Sverige, det blifvit utredt, att de i Jemtlands län för
lapparnes räkning afsatta renbetesfjell icke lemna tillräckligt
utrymme och bete åt renarne under den tid af året, då
enligt lagens 1§ lapparne icke få med sina renar uppehålla
sig på enskildes egor, af hvilken anledning Riksdagen uppskjutit
lagens tillämpning i nämnda län till den 1 Januari 1889, dock
att de §§ i lagen, nemligen den 23:dje och 24:de, som bereda
tillfälle till utvidning af renbetestrakterna, finge redan den
1 Januari 1887 träda i kraft; Så och efter det, beträffande den
i 23§ omförmälda fråga angående upplåtande af kronoparker,
så väl sommar- som vintertiden, till renbetesland, Vår Domänstyrelse
afgifvit underdånigt utlåtande och förslag, hvaröfver VI genom
nådig remiss denna dag anbefalt Eder att i underdånighet Eder yttra
och dervid afgifva förslag till de åtgärder, som kunde påkallas af
stadgandet i lagens 23§, vilje VI, enär derutöfver torde erfordras
andra åtgärder, åsyftande att genom köp, expropriation eller lega
från enskilde förvärfva sådan mark som synes oundgängligen
erforderlig för renbetesfjellens utvidgning, så att de under
månaderna Maj - September erbjuda tillräckligt bete åt renarne,
härigenom anbefalla Eder att inkomma med förslag å de åtgärder,
som för sistnämnde ändamål böra vidtagas.

Stockholms Slott den 4 Juni 1886.

Oscar.

/ Nils von Steyern

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jemtlands län. Ang.
åtgärder till utvidgning af renbetestrakterna i länet.

Rätt avskrivet betygar
På tjänstens vägnar

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv.
Avgångna brev 1886. AIaa:6.

Den 10 juli 1886. Nr 571.

Till Konungen

Till åtlydnad af EKM:ts Nådige Befallning den 4 sistl. Juni, föranledd af den samma dag utfärdade lag angående de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige, att inkomma med und. förslag till de åtgärder som böra vidtagas för att genom köp, expropriation eller lega från enskilde förvärfva sådan mark som synes oundgängligen erforderlig för renbetesfjellens utvidgning, så att de under Månaderna Maj - September erbjuda tillräckligt bete åt renarne - får EKM:ts Bde und. föreslå:

att en undersökningskomité tillsättes bestående af, jemte lappfogden, tvenne med förhållandena ifråga förtrogne män;

att Komitén får i uppdrag att för sådane ändamål som i 24§ af lag angående de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige omförmälas, efter noggrann undersökning på stället och sedan de intresserade, såväl lappar som närboende bofaste, fått tillfälle att sjelfve el: genom ombud för Komitén uttala sin mening, till K.M. inkomma med und. förslag till det förvärf af mark för renbetesfjellens utvidgning, hvartill de vid undersökningen ådagalagda förhållandena möjligen gifva anledning;

att vid afgifvande af förslag till utvidgningen Komiterade särskildt böra yttra sig öfver hvilka områden kunna anses behöfva till sådant omfång tagas i anspråk för lapparnes behof, att de böra under full eganderätt af staten förvärfvas, och å hvilka det intrång, som vanligen kan förekomma, icke anses vara af större betydelse för jordegaren än att rättighet dertill lämpligen bör kunna mot årlig afgift betingas;

att Komitén verkställer dessa undersökningar å den tid och i den ordning länets särskilda renbetestrakter emellan, som af EKM:ts Bfhde bestämmes;

att protokoll föres vid Komiténs sammanträden;

att med undantag af lappfogden, för hvilken finnes särskildt stadgadt, Komiténs öfrige ledamöter få åtnjuta ersättning för såväl resor till och ifrån förrättningsorten som för under förrättningarne tillryggalagd väglängd efter 3:dje Klassen i gällande Resereglemente samt i dagtraktamente för så il rese- som förrättningsdagar ett arvode af 15 kronor;

att till ordförande i Komitén måtte förordnas Skogsinspekt ren, Riddaren af EKM:ts Vasa Orden Fredrik Wilhelm Tigerhjelm samt till ledamöter Förste Landtmätaren i Jemtlands län Fredrik Wilhelm Jonsson och t.f. Lappfogden Kronolänsmannen i Offerdals distrikt Adolf Suwe.

Slutligen får EKM:ts Befde und. anmäla att jag till tidens vinnande redan gått i författning om att ett ombud utses af såväl närboende bofaste som af lappar att på kallelse af Komiténs Ordförande närvara, bevaka sin rätt och uttala sine önskningsar vid Komiténs sammanträden.

Und.

J E

/ A L

Rätt avskrivet betygar

På tjänstens vägnar

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Ankomna brev 1886. Från Kungl. Maj:t. Nr 7.

N:o 7 Pag 3.

OSCAR, med GUDS Nåde, Sveriges, Norges, Götes och Wendes
Konung.

Vår ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Allsmäktig! Sedan I
den 10 innevarande Juli afgifvit underdånigt utlåtande i an-
ledning af Vår den 4 sistlidne Juni meddelade befallning att
afgifva förslag till de åtgärder, som kunde böra vidtagas för
att genom köp, expropriation eller lega från enskilde för-
värfva sådan mark, som syntes oundgängligen erforderlig för
utvidgning af de åt Lapparne i Jemtlands län afsatta land el-
ler de s.k. renbetesfjellen så att de under månaderna från
och med Maj till och med September erbjöde tillräckligt bete
åt renarne, hafve WI funnit godt uppdraga åt en undersöknings-
komite för Jemtlands län, bestående af Skogsinspektören, Rid-
daren af Vår Vasa orden Fredrik Wilhelm Tigerhielm, såsom
ordförande, samt Förste Landtmätaren i Jemtlands län Fredrik
Wilhelm Jonsson och tillförordnade Lappfogden, Kronolänsman-
nen i Offerdals distrikt, Adolf Suwe, såsom ledamöter, att
efter noggrann undersökning på stället och sedan de intresse-
rade, såväl Lappar som närboende bofaste, fått tillfälle att,
sjelfve eller genom ombud, för Komitén uttala sin mening,
till Oss inkomma med förslag å den enskilde tillhöriga mark,
som komitén finner oundgängligen nödig för att under Månader-
na Maj - September bereda Lapparne vid de för ^{dem} afsatta land
tillgång till skog eller renbete eller för att bereda dem vä-
gar öfver inegor emellan landen eller för att uppföra stäng-
sel till förekommande af skada af renar; Och hafve WI tillika
velat föreskrifva:

att vid afgifvande af förslag till utvidgning af renbetes-
fjellen komiterade böra särskildt yttra sig öfver hvilka om-
råden kunna anses behöfva till sådant omfång tagas i anspråk
för Lapparnes behof att de böra under full eganderätt af Sta-
ten förvärfvas, och å hvilka det intrång, som vanligen kan

förekomma, icke anses vara af större betydelse för jordegaren än att rättighet dertill lämpligen bör kunna mot årlig afgift betingas;

att Komitén skall verkställa sina undersökningar å den tid och i den ordning, länets särskilda renbetestrakter emellan, som af Eder bestämmes;

att protokoll skall föras vid Komiténs sammanträden; samt

att Komiténs ledamöter med undantag af Lappfogden, för hvilken finnes särskildt stadgadt, skola åtnjuta ersättning så väl för resor till och från förrättningsorterna som för tillryggalagd väglängd under förrättningsdagarne efter tredje klassen i gällande resereglemente samt i dagtraktamenten för såväl rese- som förrättningsdagar femton kronor.

Hvilket, äfvensom att WI låte särskilda förordnanden för undersökningskomiténs ledamöter utfärdas, härigenom varder Eder till svar samt Komiterades förständigande meddeladt. Stockholms Slott den 16 Juli 1886.

Oscar.

/ Nils von Steyern

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jemtlands län. Angående tillsättande af en komité för afgifvande af förslag å den enskilda tillhöriga mark, som må vara erforderlig till utvidgning af de åt Lapparne i Jemtland afsatta land.

Rätt avskrivet betygar

På tjänstens vägnar

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv.
Avgångna brev 1886. A1aa:6.

Den 16 oktober 1886. Nr 820.

Till Konungen

E.K.M:ts Befde får härmed und. öfverlemna Komiténs för undersökning af lappskattefjellens behof af utvidgning betänkande och protokoll öfver de undersökningar å Herjeådalens, Ovikens och Undersåkers fjell, hvilka innevarande sommar egt rum.

De föreslagna utvidgningarne, såsom afseende endast det aldeles nödvändiga för att bereda lapparne möjlighet att under Maj- September hålla renarne inom de för dem utstakade gränser och der finna de nödiga betingelser för sin näring, finner EKM:ts Befde vara af behofvet påkallade och får således und. föreslå att dessa marker måtte åt Kronan förvärfvas.

Beträffande de nyförvärfvade områdenas framtida förvaltning, så torde blifva lämpligast att hvad som kan gifva afkastning, vare sig genom skogsafverkning el: genom utarrendering af jord, bör öfverlemnas åt Domänstyrelsens förvaltning, med vilkor att vid tillgodogörande af sådan egendoms tillgångar behörigt afseende alltid må fästas dervid, att lapparnes behof af bete och skog i första rummet tillgodoses. - De marker återigen hvilka anses icke kunna lemna någon afkastning från skog el: åker, anser EKM:ts Bef:de lämpligast böra samman slås med tillgränsande renbetesland och såsom sådane anses.- Arrendeaafgifterne från under Domänstyrelsens förvaltning stälde nyförvärfvade hemman el: marker, hvilka af bemälde styrelse utarrenderades, torde böra tillfalla Staten och icke förblandas med de arrenden som ingå af sådane lägenheter el: rättigheter, hvilka i enl(ighet) med Lapplagen §22 af KBde utarrenderas.

Beträffande sättet för inköpet af ifrågavarande hemman, lä-

genheter el: marker, så har Komitén föreslagit, att det skulle lemnas åt K.Bde att söka uppgöra godvillig öfverenskommelse och först då sådan visade sig icke kunna till antagligt pris åstadkommas, skulle utvägen att expropriera användas. - EKM:ts Befde föreställer sig att vid sådant fall, då det på förhand är bestämdt att marken skall förvärfvas åt Staten el: det åtminstone är högst sannolikt, att sådant förvärf kommer att ske, så kan någon öfverenskommelse på antagliga grunder sannolikt icke träffas, ty markens egare lär icke gå in på någon sådan såvida det icke bjudes honom mera än han hoppas att af expropriationsnämnden blifva tillerkänd, hvadan vid sådant förhållande det är lika bra att genast tillgripa expropriation. - Skulle åter Ed:s Kongl. Maj:t, på grund af Komiténs utlåtande, Nådigst bestämma att äfven man utöfver det som aldeles nödvändigt anseddes skulle få förvärfvas, derest sådant förvärf kunde ske på för Staten antagliga villkor, och det således icke på förhand är bestämdt att det ovillkorligen skall köpas, så anser jag att mark kan förvärfvas för jemförelsevis godt pris och EKM:ts Befde har i ett annat ärende, hvilket kommer att underställas EKM:ts Nådiga pröfning, haft erfarenhet af att billiga och för Staten förmanliga köp af mark kunna uppgöras, om man blott har frihet att köpa el: icke köpa. -

Slutligen vill EKM:ts Bfde icke dölja sitt tvifvel om att nu af Komitén ifrågasatte utvidgningar äro tillräckliga för de dermed afsedda ändamål. - Särskildt anser jag sådant tvifvel af erfarenheten berättigadt beträffande förslagen i Herjeådalen der Skärvaxdalens, Mittådalens och Ljungris lappskatteland gränsa intill hemman i Tännäs Socken och Storsjö Kapellag. -

De jemförelsevis stora utvidgningarna i Undersåkers socken äro nödvändiga både för åstadkommande af hållbara gränser och därför att de lappfamiljer, hvilka hittills haft stamhåll året om utom lappområdena, måste beredas rum. Likaså torde Komiténs

åsigtt att det lilla Blåskallefjället icke kan tagas till utgångspunkt för anordnande af något lappområde användbart till sommarvistelse, vara grundad.

Und.

J E

/ CHE

Rätt avskrivet betygar

På tjänstens vägnar

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv.
Avgångna brev 1888. AIaa:8.

Den 9 januari 1888. Nr 26.

Till Konungen med vederbörande komiterades förslag till för-
värfvande åt Kronan af områden till Renbetes utvidgning.

Utlåtande af den Komité som fått sig uppdraget att uppgöra
förslag till de nödigt ansedde inköp af marker för utvidg-
ning af Renbetesfjellen innom Jemtland, i hvad angår Komiténs
arbeten förl: år, får EKM:ts Bfde härmed und. öfversända och
för egen del uttala den mening att berörde undersökningar
och förslag lämpligen kunna utgöra ledning vid ifrågakomma
de inköp af till Renbetesfjellen gränsande för renskötseln
behöflige egor.

J E

/ C H E

Östersund i Landskontoret
d. 9 Januari 1888.

Rätt avskrivet betygar
På tjänstens vägnar

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Finansdep. Konseljakt 23 sept 1886

41.14.21

21. ^{amm.} 1886 Duh. den 12 Juli 1886
Kongl Finansdepartementet.
Dok. d. 22 Sept. 1886.
Från Justitie departementet.

Till Konungen.

1886 den 23 Sept. amm. för Kongl Regeringen.
S. d. Upps. n. d. b. f. till Domänstyrelsens ordförande
omb. skr. till RMB: i Jemtlands län.

§
Till åtlagdande af Rikig befallning i remiss
af den 4 sistkl. juni an inkomma med under-
dänigt åtlagdande och afgifna förslag till de åtgärder
Ostersunds Landsk. i an-
ledning af Domänstyrelsens skrif-
velse ang. undersökning rörande vissa
kronoparkers i Jemtlands län upplåtande
till renbete.

N° 286.

som kunne påkalles af Stadsrådet: 23
§ af Lagen angående de svenske loppes
høi og reubete i Sverige. for Kærs Kongl.
Majts Befalningshafende underdünigt in-
staaende i det af Kongl. Domänstyrelsen af-
gifne och handlingarne bifogade utlåtande.
De remitterade handlingarne, även-
som ett från loppfogden infordradt gillande
bifogas.

Underdünigt

John Wilson

Carl M.

Östersund i Landskontoret
Den 10 Juli 1886

Kongl. Majts nådiga vilja är, att dess
Befallningshafvande i Jehullands län inkom-
mer med underdårigt villåtande i detta
ärende och dervid afgifven förslag till de
åtgärder, som kunna påkallas af stadgan-
det i 23 § af Lagen af denna lag angående de
svenska Lepparurs rätt till vrakete i
Sverige. Stockholms Slott den 4 juni 1886.

På nådigste befallning
Vilhelm von Heyden

566.
1883.

Lrk. den 19 Febr. 1885.

Till Konungen.

Sedan komiterade för utarbetande af förslag till förordning angående de svenska lapparne och de bofasta i Sverige föreslagit, bland annat,

Domänstyrelsen.

ang. undersökning rörande vissa

kronoparkens i Jemtlands län

upplåtande till senbete.

N: 2682

1883.

att inom Jemtlands län måtte af dertill förordnad tjänstemann verkställas undersökning, om hvilka kronoparker hade ett sådant läge och till marken vore så beskaffade, att de kunde till renbete under alla eller vissa tider af året upplåtas, har Eders Kongl. Majt. enligt nådigt bref den 14 September 1883 anbefallt Domänstyrelsen att föranställa om en dylik undersökning samt med protokoll deröfver ävensom eget underdånigt utlåtande inkomma.

Med anledning häraf verkställdes enligt Styrelsens förordnande sådan undersökning sistlidne sommar af skogsinspektören i Jemtlands distrikt samt jägmästarna i Norra och Västra Jemtlands jemte Herjedalens revir å ett flertal kronoparker inom dessa revir, hvarvid förrättningsmännen funno nedan nämnde, å här underdånigt bilagde karta utmärkta kronoparker vara med afseende å läge och markens beskaffenhet tjenliga att upplåtas till renbete, nemligen:

Kronoparken Juthatten i Hatagens kapellförsamling, Norra Jemtlands revir, af 349.10 hars ytvidd, angränsande skattefjell i nämnde kapellförsamling, är tjenlig till vinterbete,

Kronoparken Tufvattnet i Hatagens kapellförsamling, Norra Jemtlands revir, af 1272.88 hars ytvidd, angränsar Gärsjö och Tinklumpens skattefjell,

är lämplig till vinterbete.

Kronoparken Ytter-Olden i Offerdals socken, Vstra Jemtlands revir, af 2,083:34 hars ytvidd, gränsande till Anriatts skattefjell, erbjuder för lapparne lämpliga uppehållsställen genom tillgång dels i skyddsskog, dels i vinter- och vårbete.

Kronoparken Bunneröiken med Gösjöskiftet, af 2,953:57 hars ytvidd, belägen i Åre socken, Vstra Jemtlands revir, gränsande till Bunner och Tranris skattefjell; lämpliga och för lapparne i Bunner och Täfverdals fjällen behöfliga uppehållsställen under vinter- och vårmånaderna finnas i dessa kronoparker.

Kronoparken Häckren med Åmen och Hättöskiftena, af 15,308:31 hars ytvidd, belägen i Undersäkers och Övikens socknar, Vstra Jemtlands revir, invid Anrisets och Lålsjö skattefjell, med undantag af den del af parken, som ligger norr om sjöarna Åmen, Hättösjön, Gestern, Häckren samt Hättöströmmen; erbjuder lämpliga uppehållsställen samt bete under vintern och våren äfvensom, enligt skogsinspektörens uppgift, jemväl sommartiden.

Kronoparken Badstugudalen med skiftet Rönneåsen i Hallens socken, Vstra Jemtlands revir, af 1,409:28 hars ytvidd, gränsande intill Hundhögs skattefjell; anses, i anseende till ringa tillgång i skyddande skog i sagde fjell, väl behöflig och

gentlig till uppehållsort för lapparne vintern och våren;

Kronoparken Mantalsbodarna bestående af flere sammanhängande skogstrakter under särskilda namn, såsom Lille, Murke, Dörsä, Norrgård, Kestnär, Mustabodarna, Palsbodarna, Kesterhallom, Mantalsbodarna, Fjösäsen och Vesterelfven, med en ytvidd af 7,128.69 har;

Kronoparken Daläs, likaledes bestående af flera skogskiften, benämnda Daläs, Fossäs, Högbo, Persäs, Ljedje och Angro, med en ytvidd af 5,863.07 har;

Kronoparken Hellebergsbodarna, med tillhörande skiftet Långbodarna, af 431.45 hars ytvidd;

Kronoparken Trädalen, med en areal af 1,104.40 har;

Kronoparken Nybo, med L: 554.57 har;

Kronoparken Svartåsen, med L: 2,496.82 har.

Dessa sex sistnämnda kronoparker inom Örkens socken äro belägna invid eller i gränskapet af Hundhögs och Fossäs skattefjell samt utgöra vissa tider af vintern och våren eftersökta till flyktsorter under inträffande ogymsamma väderleksförhållanden i fjellen äfvensom lämpliga uppehållsställen för renhjordarna under deras vandringar nedåt bygden.

I sammanhang härmed torde lå erinras, att den 140.20 har omfattande utskogen till i Marby socken af Vstra Jemtlands län belägna f.d. län.

vintern
de af
under
Dörre,
bodarna,
och
ha-
de af
ssas, Hög-
vid af
örande
1.
1104:40 har.
on Ori-
skapet
utgöra
kta till.
ma
länpr-
nder de-
as, att
arby
l. d. lan.

junkarebostället första N:1 vid denna egendoms
försäljning undantagits och ställt under skogs-
statens värd och förvaltning, af skäl bland an-
nat, att denna utskog i följd af dess läge in-
till fjället tilläpventyras kunde blifva af betydelse
vid renbetesfrågans ordnande. Men all den-
stund utskogen ligger i samfällighet med annan,
enskild skog, är densamma för närvarande ej
lämplig att upplåtas för nu i fråga varande an-
samt.

Om ofvan omnämnda kronoparkens upplå-
tande till lapparbe, för att bereda dem ökad
utrymme och tillgång till behöfliga betesmar-
ker och skyddande skog under vissa tider af
året, ej synes för skogsvärden kunna medföra
olägenhet, har Domänstyrelsen ej något att erin-
ra emot en sådan upplåtelse, men då i dessa
kronoparker befintliga slätterlägenheter jemte
mulbetet i viss tid till enskilda utarrenderats,
dervid rätt ej blifvit kronan förbehållen att
upplåta marken till renbete, synes emellertid
berörda upplåtelse ej kunna ega rum, innan
tiden för slätter- och mulbete-arrendena i de
i gränsskapet af hemmanen liggande kronopar-
kerna gått till ända, hvilket, enligt bifogade
förteckning utvisar, såsedt de mera inslagna be-
lägna kronoparkerna Gtter. Olden och Tufvattnet,
som blifva arrendelediga med 1892 års början, in-

träffar först vid ingången af år 1890, före hvil-
ken tid alltså kronoparkerna ej synas böra
upplätas till renbete.

11 För tillgodosörjande af i förevarande krono-
parker befintliga slätterlägenheter, för hvilka
årliga arrendebelgifterna nu utgöra 434 Kronor
85 Öre, samt med hänsyn till svårigheten vid
fredande af odlingar å angränsande, enskilda
tillhöriga områden, rose onekligen förselakti-
gast, om tiden för parkernas upplåtelse till
renbete i allmänhet inskränktes till vintertid-
naderna; men då särskilda förhållanden i vis-
sa fall torde göra det synnerligen angeläget
för lapparne, att med renhjördarna hafva
tillträde till en del kronoparker äfven vartiden,
och någon gång jemväl sommartiden, synas
förstämmda omständigheter ej böra utgöra
hinder för upplåtelse till renbete under sist an-
förda tider af året, när sådant visas vara för
lapparne af större vigt, dervid Lasse, skumvål
enfarenheten visat, att de till skydd för renbetet i
allmänhet väl värda sig om att stäffa skogseldar,
likväl böra förklarats pligtige ställa sig till efter-
rättelse hvad för bofaste är stadgad i fråga om
skogseld.

Under vistelsen i kronoparkerna behöfva lapp-
parne anlita skogen till bränsle samt något slöjd-
och byggnadsvirke, för hvilka behof torrskog och

vindfläkten samt björk afvensom kortväxta, till tim-
mer ej dugliga träd äro användbara. Tillstånd
för lapparne att afgiftsfritt för eget behof använ-
da dylikt virke, som i de aflägsse belägna kro-
noprarkerna för närvarande helt och hållet saknar
saluvärde, medför ej någon uppoffring för staten,
och torde således tillståndet kunna beviljas.

3. *om lapparnas andel
af den afstaten*
Hvad angår rätt för lapparne att idka jagt
i till dem för renbete upplåtna kronoprarker,
torde sådan rätt ej böra utsträckas till annat
vildt än rofddjur, i likhet med hvad enligt nä-
rligt bref den 19 Augusti 1881 blifvit förklaradt
vid de lemnadt tillstånd för en lapp att tillsti-
dare uppehålla sig i en kronopark i Lärna socken
af Kopparbergs län.

60 *lapparna up-
pösa*
I fråga slutligen om fiskerätt i vattendrag inom
eller invid kronopark, som åt lappar upplåtes un-
der arstid, då fiske kan utövas, torde sådan rätt
böra dem medgifvas till husbehof, med öppen rätt
för Kronan att fiskerätt i öfrigt upplåta, der sådant
till fördel för Kronan kan ske.

✓ ✓ Federbörande förrättningsmäns protokoll jemte skogs-
inspektörens utlåtande bifogas. Stockholm den 19 Januari 1885.

Underdänigst
Oscar Övers

Edvard Winkler

Anders Petter

Edvard Winkler

Uppgift å ytvidd och arrende för skogsbete och höslätter
å en del kronoparker i Jemtland, undersökta år 1884
till utvärderande af deras vämpplighet till renbete.

	Summa ytvidd hektar.		Arrendetid		Årligt arrendebelopp Kronor.	
			antal år	utgår år		
<u>Norra Jemtlands revir</u>						
Kronoparken Juthatten	349	10	10	1889	9	-
— " — Tufvattnet	1272	88	10	1890	20	-
<u>Vestra Jemtlands revir</u>						
Kronoparken Ytter-Olden	2083	34	10	1890	5	-
— " — Runnerviken med Kjörsjö-skiftet	2953	59	1	1885	12	-
— " — Häckren med Glättö-skiftet	15308	31	10	1886	125	75
och Åmen-skiftet			10	1887	12	-
— " — Badstugudalen med skiftet Rönäsen	1409	28	10	1888	20	-
— " — Mantalsbodarne, bestående af flera skiften	7128	69	10	1888	70	-
deraf Fjöräsen och Vesterelfven			10	1884	12	-
samt Norrgård, Kuträsk och Mustabodarna			10	1889	40	-
— " — Dalas, bestående af flera skiften	5863	07	10	1889	39	50
deraf Högbo-skiftet			10	1888	6	10
— " — Hellebergslodarne	431	45	10	1885	25	-
— " — Strädalen	1104	40	10	1888	24	-
— " — Nybo	554	57	10	1887	12	-
— " — Kvartäsen	2496	82	10	1889	2	50
Summa					434	85

Kat. 3

Lui No. 2682
1883.

RIKSARKIVET
STOCKHOLM

Till Kongl. Domänstyrelsen.

Med afseende på de för-
tecknade, som blifvit förda vid för-
tänd af undersökningar af sädane
inre distrikter blivilliga län-
parker, hvilkas läge och beskaf-
fenhet kunde förmedla till deras
upplåtande under någon viss tid.
Ärligen för renhet i syfte att be-
reda öfvertrymman att en del för
sina hjordar deraf i behof varande
lappar, får jag härigenom i kort-
het sammanfattningsvis med förordning
i ärendet åstadkommit samt vända

I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 10th inst. in relation to the matter of the application for a license to the undersigned to act as a notary public in and for the County of Los Angeles, California. The undersigned is a resident of the County of Los Angeles, California, and is qualified to act as a notary public in and for the County of Los Angeles, California. The undersigned is a resident of the County of Los Angeles, California, and is qualified to act as a notary public in and for the County of Los Angeles, California. The undersigned is a resident of the County of Los Angeles, California, and is qualified to act as a notary public in and for the County of Los Angeles, California.

Storre antal runar än som vanligen hotas
i dessa trakter.

Äfven lappskatteländan inom Hotagens
shapellförsamling, intill hvilka 2de krono-
parter äro belagda der renbetes ifrågasät-
tes, hafva vid en inspektionssresa under
år 1880, hvaräfrer präbiskop afren inbör-
nats till K. Kongl. Skogsstyrelsen, varit fö-
remål för undersökningar, och framgår
af dessa, att vid fränskiljande af Grubbda-
lens fjelltrakt under afritting inom Offer-
dals socken samt uttäckning af gränser mot
Kronoparkens Juthatten och Rörvattnets by
inom Hotagens shapellförsamling denna
gräns dragits efter högsta fjellarne, hvarigen-
nom skogslapdet, som är beläget efter Grubb-
dalen, jemte dalgången, hvilka brädet till-
höra fjelltrakten om renbetet derstädes skall
hvarje tillgodogöras, frångått lappskattelän-
det. Ifrågasättes härvid att renbetet i Rör-
vattnets kronopark som för lapparne in-
om Hotagens shapellfjeller under vinterbid be-
höfligt.

Da emellertid här ike lärer kunna
blifva fråga om att upprätta ett fullständigt
och tillfylltgörande förslag till afhjelpande
af alla de evigheter, som genom oriktiga
afrittingsåtgärder uppstått för lapparne in-
om afren omformade trakter, utan blott
att tiller i hvad mån åkadt utrymme
och tillgång till behöfliga betesmarker och
skyddande skog under vissa tider af året kan
de som beredas genom ifrågasatta upplätelser
af mer undersäktas kronoparker, förde detta
hänförligen kunna ske på följande sätt.
Lapparne om genom försök, som af

rensförvaltaren jemte eget uttalande till
Kongl. Domänstyrelsen afviken samt
af bemälda myndighet efter inhämtan-
de af uttalande från Konungens Refell-
mingshafvande, pröfas, förvärps sig till.
stånd för vissa år och under i öfrigt
måga bestå till dess att ord. sin-
rems uppehälle sig för någon eller flera
nämngifne kronoparker, hvilka af Konun-
gen blifvit förklarade att ägas till så-
dant ändamål så användes, samt att
der för begagna både för sina rems och
tunga skog af vindfall och torra träd till.
bränsel för eget hushållsbehof. De vil-
kor och bestämmelser som för dylika upp-
låtelser anes böra stadgas må af Domän-
styrelsen i hvarje särskildt fall pröf-
vas och afgöras.

Uti det förslag till förordning angän-
de de Svenske Skäpparna och de besatte i
Sverige, som af den dertill af Kongl. Majt.
förordnade Kommité afgifits har ett stad-
gande särskildt med afseende på ifråga-
rande förhållanden inom Jemtland intagits
uti § 27. I äfrerenssammanhan med detta skul-
le Kongl. Majt. förse och afgöra hvarje
sådan ansökning. Men då dylika alla
förde blifva berörda af renhördarnes ver-
lands storlek samt en mängd andra för-
hållanden som kunna förändras till stän-
digt återkommande förnyelser af öfverän-
dringar uti redan omedelade tillstånd, syn-
des det vara olämpligt att till Kongl.
Majt. förse hvarje sådant ärende af så
måga betydelse.

De kronoparker, hvilka i äfrerenssam.

till
samt
utan
Tefall.
till.
igt
ima
flera
komma
ll så.
att
och
till
i l.
h uppr.
komma
prop.
ngän.
etc i
Maj
stad.
ägare.
tagits
h. hus.
nys
afte
is ver-
för-
stäm-
veran-
ad, dy-
rg.
af så
sfram.

under med undersökning af statallan ansetts
i ett eller annat afseende samfälliga att
upplåta till renbete äro följande gränsligen.
Kronoparken Bunnerydsket med Kjösjöskifte
samfälligt att vid behof upplåta till vinter. ork.
värbita åt de lappor, som besitta Bunneryd.
eller Tåfröddals-fjell.
Kronoparken Håckren med skiftet Hållö
och Anren, men endast de stora trakter
deraf, som äro belägna på södra sidan af
sjöarna Anren, Hållö, Gesteren Håckren samt
Hållöströmmen, belägna intill Brarits
och Tälles skattefjell - hemmen tillgång till
tjenliga sittplatser samt vår. ork som a
marbete. hvarå dessa lapps-katthand äro
i stort behof.
Kronoparken Rosasen med skiftet Ras-
strömdalen, ^{Kronoparken} ståtande intill Thundshogs
skattefjell - är i synnerhet tjenlig såsom
sittplats för lapparna vissa tider af ö-
ret, men tillgång till skyddande skog i
annat fall vinna denna del af fjellet an-
ses knapp.
Kronoparken Gutter-Olden söder, om An-
rens skattefjell. kompletteras densamma
med sin tillgång af skyddskog under
vintern, afseende genom något vinter. ork
värbita för renarne.
Kronoparken Mantalsbodarna, Salaxen
Hellbergsbodarna med under dessa hi-
sande betydliga skiften samt
Kronoparken Bräddalen, Nybo och Trars-
asen jemte Kronoparken Bläcklättsmyr-
men Thundshogs revir - äro samtliga be-
lägna intill eller i närheten af de vid-
sträckt Thundshogs. och Tåfröddals skatte-
fjell.

upplåta
till
och
till
i l.
h uppr.
komma
prop.

upplåta
till
och
till
i l.
h uppr.
komma
prop.

upplåta
till
och
till
i l.
h uppr.
komma
prop.

Under de tider då deesas inneshaf-
vare idkal renskåtsel i stor skala eller
hufvudsakligt sine områden åt andra lops-
har utgjorde sietnämnda kronoparker
ständiga tillhåll för renhjordarne vid de-
ras vandringar med åt thebyggda orter.
Vinterskötet är nämligen riktigt och
gott invid denna del af fjället, men
har ej egentligen åtkommas med min-
dre fält att under inträffande ogynsam-
ma väderleksförhållanden, hjordarne
få söka sig ned till det närbelägen
kronan tillhöriga skogslandet. Särskildt
den å Mantalsbodarnes kronopark be-
ligger påbotallen Anjabodarna har un-
der en lång tid utgjort den mötesplats
hvarst lapparne kunnat med köp-
män, som der infunnit sig idka byts-
handel. Det är således för lapparne af
stor fördel att här få vistas under nå-
gon tid af året såväl vintertid som
åfröns någon gång tidigt för våren.

Såsom Norra Jämtlands lapp-
område kronoparkerna Juthallen och Ind-
vattnet, som befunnits lämpliga att
vid behaf öppnata till skötet.
Af åfröns en undersökt kronopark
för några Harbäcksbodarne och Åberg
invid Vestra Jämtlands lapp-
område i Norra samt Skarvberg in-
vid Herjedalens lapp-
område med afseende å
dels ett mindre lämpliga lapp-
område till lapparnes område, dels
i följd af svårighet att undvika skas-
gömsel och sammanströmmingar med
egarne till angränsande skogs trakter
lika föreslagits till skötet under

ens någon tid af året.

Beträffande de villkor, som böra
stadgas vid upplåtelsen af sittplatser
af lapparne samt af biter för deras
renas inom kronoparkerna, så torde
dessa böra stämpas efter de olika be-
höf deraf som af statens förhållan-
den förhållas. Samma föreskrifter
böra nämligen ej kunna tillämpas
om a) en parken blott begagnas
vinterbetel under det att a) en annan
såväl vår som sommar-bete ifråga-
kommer eller om blott tillfällig vield-
se under oöfvermåna våderleksförhål-
landen eller vid flyttningar tagas i an-
språk a) vissa trakter. På inga villkor
skyns dock lapparne böra tillåtas
att under någon tid af året taga i
besittning kronopark. der biter och
slättelägenheter blifvit under viss
tid för allmän upplåtelse utan att
vid upplåtelsen något förbehåll om
renbetet blifvit gjort från statens
sida. Och då flera städers kronopar-
ker gränsa gemtill hvarandra eller för-
skille skiften af samma park blifvit
utavskredda under olika antal år,
torde tiden för senast tillståndsgång
na allmänna böra afvakas.

En uppgift samt öfver ifrågasattan-
de kronoparkers areal och tiden
för de olika biter- och slättar-areal-
dena bifogas med anledning häraf.

Såsom ett väsentligt villkor för
att erhålla rätt till vieldelse af kro-
nopark anser jag dock böra stadgas

att lapp, som besitter skatte land ike i
egit område men befinner sig i den hel-
sa inrymt bofastes kreatur för beti-
deretades under nägon del af året. Det är
nämningen afte som enda orsaken till
bristande tillgång i beti för rens just
är att såka i ett dylikt tillvägagående.

Förelag till särskilde betammal-
ser i öfrigt, som äro att förkomma
intrång eller men för skogarnes skötsel
eller till förbyggande af förtur för
saterverket genom dylika upptäckelser
af rätt till beti för rensar i visse krono-
marker såra ike vara behöfliga att här
framställas. Östersund den 29 Nov. 1884

St. Pjesniem

calc

Stockholms slott den 23
September 1886.

Under ----- regering
Themptander von Meyern
Richter Ryding

Dickson

N° 8

Till
Domänstyrelsen
ang. vissa Kronoparkers i
Jemtlands län upplåtande
till renbetes för lapparne!

N: 986.
86.

Kongl. Majts Befallnings-
hafvande i Jemtlands
län.

(Embetskrifvelse)
Tid.

Kongl. Majt

Kongl. Domänstyrelsen
der Eder nådigst anför-
trodda

Sedan OS Oscar etc.
genom nådigt
bref den 14 September 1886
anbefallt Eder att låta un-
dersöka, hvilka kronopar-
ker inom Jemtlands län

ing
jern
ng
son

hvar Domänstyrelsen

hade ett sådant läge och till markens vore så be-
skaffade, att de kunde till-
rättvise under alla eller
vissa tider af året uppf-
lätas, samt med protokoll
öfver undersökningen af
vensom eget underdänigt
utlåtande inkomma, haf-
ven Yuti underdänig skrif-
velse den 19 Januari 1885
med anmälan att en dy-
lik undersökning under
1884 års sommar blifvit
af skogsinspektören i Jemt-
lands distrikt samt jägma-
stärne i Norra och Vstra
Jemtlands jemte Herjåda-
lens revider verkställd i ett
flertal kronoparker inom
nämnda revider, öfverläm-
nat de af förrättnings-
männen vid undersök-
ningens förda protokoll,
enligt hvilka förrättnings-
männen funnit nedan-
nämnda, i bilagd karta
utmärkta kronoparker va-
ra med afseende i läge
och markens beskaffenhet

etc.
nådigt
den 1883
ta utv.
opar.
i län

het tjurliga att upplåtes
till renbetes, nemligen:

Kronoparkerna Juthallen
om 349 hektar 10 ars ytvidd
och Tufvattnet, om 1272 hek-
tar 88 ars ytvidd, i Hoto-
kapellförsamling och Norra
Jemtlands revir, hvilka om-
lämpliga till vinterbete,

Kronoparkens Ytter-Må-
i Offerdals socken och Västra
Jemtlands revir, om 2083 hek-
tar 34 ars ytvidd, hvilken ge-
nom tillgång dels å skydd-
skog dels å vinter- och vår-
bete erbjuder för lapparne
lämpliga uppehållsställen,

Kronoparkens Bannervik-
ken med Näsjöskiftet i
Åre socken och Västra Jemt-
lands revir, om 2953 hektar
59 ar, hvarå finnes lämpli-
ga och för lapparne i Bann-
ervik- och Tufvendalsfjällen
under vinter- och vårmån-
derna behöfliga uppehålls-
ställen,

den del af kronoparken
Häckren med Åmen och
Håttöskiftena i Undersåker

slåtas
en:
Thallen
ylvidd,
272 hek,
Potagens
Norra
ka vore
te,
in Olden
Vestra
2083 hek,
en ge
kyddas
h vår,
harnes
to llen,
nerwi=
A 7 i
2 Jemt.
hektar
lämpli,
i Bunn
illen
måna,
iehålls
i arken
och
orsakens

och Övikens socknar samt
Vestra Jemtlands revider, om
tillsammans 15,308 hektar
30 ar, som vore belägen sö-
der om sjöarne Imen, Hält,
sjön, ~~Gesten~~ Håckren samt
Hälloströmmen, i hvilket
område finnes lämpliga
upphållsställen samt till-
gång i bete såväl under
vintern och våren som af-
ven, enligt skogsinspektö-
rens uppgift, under som-
marens;

Kronoparkens Badstuga-
dalen med skiftet Ronnäs-
sen i Hallens socken och
Vestra Jemtlands revider, om
1,409 hektar 28 ar, hvilken,
i anseende till ringa till-
gång i skyddande skog i
det angränsande Hund-
hogs skattefjell, ansåges väl
behöflig och tjenlig till up-
phålls-ort för lapparne
under vintern och våren
samt Kronoparkerna Mon-
talsbodarne, bestående af
flere sammanhängande
skogsstrakter under särskild

da namn såsom Vike, Nor,
Dösa, Kungård, Westnär, Kung,
stabodarne, Palsbodarne,
stuhallarna, Mantalsbodarne,
Fjäsåsen och Vesterelfven,
med en ytvidd af 7,128 hek-
tar 69 ar.

Daläs, likaledes bestäm-
de af flere skogsskiften be-
nämnda Daläs, Tossås, Hög-
bo, Persås, Svedje och Ang-
ro, om 5,863 hektar 7 ar.

Hellebergsbodarne med
tillhörande skiftet Långbo-
darne, om 431 hektar 45 ar.

Trädalen med en areal
af 1,104 hektar 40 ar.

Nybo om 554 hektar 57
ar, och

Ivartåsen med en ytvidd
af 2,496 hektar 82 ar.

hvilka sex sistnämnda
kronoparker, belägna inom
Övikens socken, vissa tider af
vintern och våren utgjorde
eftersökta tillflyktsorter un-
der inträffande ogynnsam-
ma väderleksförhållanden
i fjällen äfvensom lämpliga
uppehållsställen för renhjer-
darne under lapparnes vand-
ringar.

hvar Domänstyrelsen

dringarna nedåt byggden;

Och hafven, emär upplå-
tande af ofvannämnda
kronoparker, åt lapparne
i syfte att bereda dem ö-
kad utrymme och tillgång
till behöfliga betesmarker
och skyddande skog icke
syntes för skogsvården kun-
na medföra olägenhet i
underdanighet hemställt; att
berörda kronoparker måtte
under vissa vilkor för ifrå-
gavarande ändamål upplå-
tats, dock att, då i dessa
kronoparker befintliga slät-
terlägenheter jemte mulket
i viss tid åt enskilda ut-
arrunderats för tillhopa
434 kronor 85 öre om året,
dervid rätt ej blifvit kro-
nans förbehållen att upplå-
ta marken till renbete,
berörda upplåtelse icke
syntes kunna ega rum,
innan tiden för slätter- och
mulbetearrunderna i de i
gränskapet af hemmanen
liggande kronoparkerna
gått till ända, hvilket,
förutom för de mera en-

staka belägna kronoparker
na Ytter Olden och Tufstet
net, hvilka blifue ar
lediga med 1892 års bör
jan, inträffade vid ingån
gen af år 1890.

Detta ärende, deruti
Vår Befallningshafvande
i Jemtlands län afgifvit
infordradt underdänigt
utlåtande, hafue Vi låtit
Oss föredragas och dervid
i enlighet med Eder hem
ställan funnit godt för
ordna, att omförmälda
kronoparker må i den
män gällande aftal an
gående slottslagenheter
och mulketesrätt gå till
ända, af Eder upplåtas
till renhete för lappar
ne under vilkor,

att lapparne ställa
sig till efterrättelse hvad
för bofasta är stadgad
i fråga om skogseld,

att lapparne tills vi
dare skola ega att för
bränsle samt slöjd och
bygggnadsvirke använda
endast torrskog och vind.

I den 10 sistlidne juli

hvar Kongl. Majt Sig

Domänstyrelsens

Domänstyrelsen

aparcker.
Tufvatt.
arand.
ars bör.
d ingan.

eruti
frande
ifjifvit
lämigt
V. lätit
deroid
hem.
t för.
rällda
den
tal an.
heter
a till
rlätas
fpar.

ställa
hvad
gadt
ld.
tills vi.
för
och
inda
vind.

fällen samt björk äfven,
som kortväxta till timmer
i dugliga bannträd,
att lapparne i krono-
parkerna medgifvas rätt
till jagt endast a' rof-
djur; samt

att lapparne inom
kronoparkerna skola ega
fiskerätt allenast tillhus-
behof, med öppen rätt för
kronan att fiskerätt i of-
rikt upplåta, der sådant
till fördel för kronan
kan ske.

“Hvilket jag på nådigste
befallning skolat Eder till
kännedom härigenom
meddela. Stockholm den
23 September 1886.
Dickson

“Hvilket V, med återstäl-
lande af den vid Eder skrif-
velse fogade karta jemte
undersökningsprotokoll,
Eders till kännedom och un-
derdänig efterrättelse samt
för nederbörandes förståen-
dande härigenom medde-
la jemte det skrifvelse i
ämnet afgår till Vår Be-
fallningshafvande i Jemt-
lands län. Stockholms Slott
den 23 September 1886.

Under - - - regering
Themptander v. Heyern
Richert Ryding
Dickson

Justitidep.
Konseljakt
1883, 14 sept.

DN^o 566 Ank. den 10 Sept. 1883.

Till Rönungen.

9

1883 den 14 Sept. i St. R. anm.

Den 16 Juni 1882 trädtes Eders Kongl. Majt.
uppdraga åt en komité att utarbeta förslag till så-
dana lagbestämmelser angående de Svenska Lapparne.

och deras förhållanden till landets bofasta befolkning,
hvilka ansåges böra tillhöra området för Eders Kongl.
Majts och Riksdagens gemensamma lagstiftningsmakt;
och får Komitén, till underdänig åtlydnad af det
åt densamma gifna uppdrag, härmed öfverlemnas af
Komitén utarbetade förslag till

1:o) Förordning angående den Svenska Lapparne
och de bofasta i Sverige;

2:o) Förordning angående renmärken;
jemte motiv samt den af en ledamot i Komitén an-
förda särskilda mening.

Underdänigst

Widmark

Nil. Öberg

Fr. Pijemalm

L. Annerstedt

A. Wörnfeldt

Stockholm den 25 Augusti 1883.

K. S. Husberg.

Förslag

till

Förordning angående de svenska Lapparne och de bofaste i Sverige

samt till

Förordning angående renmärken

afgifna

af den dertill utaf Kongl. Maj:t förordnade komité.

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-ARTIEBOLAG
1883.

blifva åt Lapparne upplåtna, instämman komiterade till alla delar, hvadan komiterade, under åberopande i öfrigt af hvad vid 27 § i förslaget till förordning angående de svenska Lapparne och de bofaste i Sverige blifvit anfördt, i underdånighet hemställa:

att inom Jemtlands län en undersökning måtte så fort ske kan verkställas af dertill förordnad tjensteman, om hvilka kronoparker hafva ett sådant läge och till marken äro så beskaffade, att de kunna till renbete under alla eller vissa tider af året upplåtas; *samt*

att Eders Kongl. Maj:t, sedan protokoll angående berörda undersökning blifvit till Eders Kongl. Maj:t insändt, måtte förordna, att de kronoparker, hvilka befunnits till renbete tjenliga, skola till Lapparne upplåtas under de villkor, Eders Kongl. Maj:t kan finna skäligt stadga.

Komiterade öfvergå härefter till att yttra sig om det af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande framställda förslag, att af medel, hvilka redan influtit eller framdeles kunna komma att inflyta för försåld skogsafverkningsrätt å Lapparnes skattefjäll inom länet, en fond måtte bildas att af Eders Kongl. Maj:t disponeras ej mindre till utvidgning af skattefjällen än äfven till vissa andra åtgärder för trygandet af de jemtländska Lapparnes bestånd.

Hvad härutinnan i utlåtandet framställes eger samband med en i underdånig skrifvelse den 5 November 1878 af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande gjord, på Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende hemställan, hvars innehåll detsamma fullständigar och jemkar. I sistberörda underdåniga skrifvelse, hvilken med tillhöriga handlingar blifvit genom Eders Kongl. Maj:ts Ecklesiastik Departement till komiterade öfverlemnad för yttrandes afgifvande, hade andragits i hufvudsak följande.

De till länet hörande Lapparnes välstånd funnes vara i aftagande. Af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslag för fattigvården i allmänhet utginge väl årligen ej obetydliga medel till understöd åt fattiga Lappar inom Jemtlands län. Det belopp, som vederbörande myndigheter ansett sig kunna för sådant ändamål skäligen begära, åtginge emellertid till försörjning af de utfattiga och orkeslöse bland Lapparne, och lemnade intet öfverskott för tillgodo-seende af ett annat ändamål, hvartill enligt föreskrift i nådiga brefvet den 10 Frebruari 1852 berörda anslag jemväl borde användas. Enligt detta bref skulle nemligen tillses, att hjälp gäfves äfven sådana fattiga,

Justitiedep.
Registratur
1883: 14 sept.

1883 den 14 September

ordnade koniterade utarbetat för-
slag till Förordning angående de
Svenske lapparne och de bofasta
i Sverige samt till Förordning
angående renmärken, har Konge
Maj:te denna dag i nåder anbe-
fallt Eder att, sedan inom de
socknar af Norbottens län, som
af lagförslagen hufvudsakligen
beröras, såväl den bofasta som
lappbefolkningen kunnat till-
få till att af förslagen erhålla del
och öfver desamma sig yttra,
med de vid sammanträdena hållna
protokoll, vederbörande kyrkoher-
ders och kronobetjäningars yttran-
den samt eget utlåtande till
Konge Maj:te inkomma före den
20 nästkommande November.
Stockholm den 14 September 1883.

N. von Steyer

G. R. Lilienberg

N: 21

Till Domänstyrelsen ang. undersökning rörande vissa krono-
parter inom Jemtlands län.

Oscar etc

Vår ynnest etc. Sedan koniterade
för utarbetande af förslag till för-
ordning angående de svenska
Lapparne och de bofasta i Sverige,
på sätt af bifogade betänkande
sid 118 inhemtas, bland annat för-
slagit, att inom Jemtlands län

Westerbottens

Jemtlands

Till
för utlåtande
hållande

1883 den 14 September

en undersökning måtte, så fort
ske kunde, verkställas af de till
försämda tjänsteman, om hvilka
kronoparker hade ett sådant läge
och till marken voro så beskaffa-
de, att de kunde till renbete un-
der alla eller vissa tider af året
upplåtas, vilje Vi härmed i vä-
der anbefalla Eder att föranstal-
ta om en dylik undersökning,
samt med protokoll deröfver afven
som eget uttåtande så fort ske
kan till Oss inkomma. Stock-
holms Slott den 14 September 1883.

Oscar

N. von Stjern

N° 22

Till Statskontoret rörande utbetalning af medel åt komite-
n för utarbetande af förslag till lagbestämmelser angående för-
hållandena mellan de svenska Lapparna och de boskots i Sverige.

Oscar etc

Vår ynnest etc Sedan komite-
n för utarbetande af förslag
till lagbestämmelser angående
förhållandena mellan de svenska
Lapparna och de boskots i Sverige
uti underdånig skrifvelse den
25 nästlidne Augusti hemställt
dels att, sedan komite'n näm-
da dag avslutat det arbete, som åt
densamma blifvit uppdragt, åt
komite'ns sekreterare, vice Hånds-
höfdingen K. I. Husberg, måtte,